

ACADEMIA ROMÂNĂ

DESPRE

CENSURA IN MOLDOVA

II.

CENSURA SUB MIHAIU STURZA

1834—1849

DE

RADU ROSETTI

EXTRAS DIN:

ANALELE ACADEMIEI ROMÂNE

Seria II. — Tom. XXIX.

MEMORIILE SECȚIUNII ISTORICE.

BUCUREȘTI

INST. DE ARTE GRAFICE „CAROL GÖBL“ S-SOI ION ST. RASIDESCU

16, STRADA DOAMNEI, 16.

1907.

18.263

Prețul 1 leu 50 bani.

Analele Societății Academice Române. — Seria I:

Tom. I—XI. — Sesiunile anilor 1867—1878.

Analele Academiei Române. — Seria II:

	L. B.
Tom. I—IX. — Desbaterile și memoriile Academiei în 1879—1887.	
» X. — Desbaterile Academiei în 1887—8	4.—
» X. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	(Stărsit.)
Didahiile sau predicele Mitropolitului Antim Ivireanu, tomul II.—	
<i>Studiu de Episcopul Melhisedec</i>	—,40
<i>Studiu asupra legii celor XII table, de Ion Kalinderu</i>	—,60
Dela Tobolsk până în China. Note de călătorie de Spătarul Nicolae Milescu, 1675. Traduse după un text grecesc de G. Sion.	1.—
Arhimandritul Vartolomeiu Măzăreanu (1720—1780). Notiță biografică și bibliografică de V. A. Urechia	—,60
Sigiliul târgului Pietrei (jud. Neamțu). Notiță istorică de V. A. Urechia.	—,30
Pe file de ceaslov. Note istorice de V. A. Urechia	—,20
Document referitor la limba românească. Comunicare de V. A. Urechia. (Cu stampă heliografică.)	
Documente dintre 1769—1800. Comunicări de V. A. Urechia.	—,40
Documente relative la anii 1800—1831. (I-a Serie). Comunicațiune de V. A. Urechia.	—,40
Moratorium. Comunicațiune de V. A. Urechia	—,20
Autografele lui Varlaam Mitropolitul. Comunicațiune de V. A. Urechia. (Cu stampă heliografică.)	—,50
Istoria evenimentelor din Orient, cu referință la Principatele Moldova și Valahia, din anii 1769—1774, scrisă de biv Vel Stoln. Dumitrache și editată după copia lui Nicolae Piteșteanu din anul 1782, de V. A. Urechia.	1,50
Indice alfabetic al volumelor din <i>Anale</i> pentru 1878—1888	2.—
Tom. XI. — Desbaterile Academiei în 1888—9	3.—
» XI. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	2.—
Câteva manuscrise slavo-române din Biblioteca Imperială dela Viena, de Ioan Bogdan	—,50
Cinci documente istorice slavo-române din Arhiva Curții Imperiale dela Viena, de Ioan Bogdan	1.—
Diploma Bârlădeană din 1131 și Principatul Bârladului.—O încercare de critică diplomatică slavo-română, de Ioan Bogdan	—,60
Biserica din cetatea Neamțu și documente relative la Vasile Lupu și Doamna Ruxandra, de V. A. Urechia.	
» XVII. — Desbaterile Academiei în 1889—90.	3.—
» XVII. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	12.—
Biserica ortodoxă în luptă cu Protestantismul, în special cu Calvinismul în veacul XVII-lea, și cele două sinoade din Moldova contra Calvinilor, de Episcopul Melhisedec	1,20
Memoriu asupra perioadei din Istoria Românilor dela 1774—1786, însoțit de documente cu totul inedite, de V. A. Urechia	11.—
» XIII. — Desbaterile Academiei în 1890—91	4,50
» XIV. — Desbaterile Academiei în 1891—2	2,50
» XV. — Desbaterile Academiei în 1892—3	4.—
» XV. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	8.—
Documente inedite din domnia lui Alexandru Constantin Moruzi, 1793—1796. Memoriu de V. A. Urechia	8.—
» XVI. — Desbaterile Academiei în 1893—4	4,50
» XVI. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	3,50
Codex Bandinus. Memoriu asupra serierii lui Bandinus dela 1646, urmat de text, însoțit de acte și documente, de V. A. Urechia.	3,50
» XVII. — Desbaterile Academiei în 1894—5	7.—
» XVII. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	2.—
Sofia Paleolog, nepoata Impăratului Constantin XII Paleolog, și Domnița Olena, fiica Domnului Moldovei Ștefan cel Mare, 1472—1509, de A. Papadopol-Calimach.	1,60
Vilegiatura și reședințele de vară la Romani, de I. Kalinderu	—,50
Un nou document dela Constantin Cantemir Vodă, Iași, anul 7197 (1689). Comunicațiune de V. A. Urechia.	—,20
» XVIII. — Desbaterile Academiei în 1895—6	5.—
» XVIII. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	1,50
Contribuțiuni la istoria Munteniei din a doua jumătate a secolului XVI, de N. Iorga	1.—
Chestiunea Arilor, de Gr. C. Buțureanu.	—,25
Un episod din istoria tipografiei în România, de A. Papadopol-Calimach	—,20

B.C.U. Bucuresti

C111974

3/5284

DESPRE
CENSURA IN MOLDOVA

II.

CENSURA SUB MIHAIU STURDZA.

1834—1849

DE

RADU ROSETTI.

Sedința dela 2 Martie 1907.

Manușcris Maiorescu

I. Censura cărților religioase.

Censura cărților religioase aparține Mitropolitului și vedem pe toți Mitropoliții geloși de această prerogativă a lor.

Dacă Mitropolitul Veniamin era un păstor în adevăratul înțeles al cuvântului, ducând o vieța de o curățenie neprihănită, plin de o evlavie adevărată, bun până la slăbiciune, milostiv și darnic chiar cu exces, el era totdeodată și un neadormit păzitor al dogmelor Bisericii Răsăritului și ca atare nu suferia ca scrieri cu cuprins anticanonic să fie împrăștiate în țară.

Societatea biblică engleză *Făcătoare de bine* trimisese în țară, pe adresa librarului Bell, un transport de Vechi și Nouă Testamenturi și de Psaltiri în limbile greacă clasică și modernă, franceză, italiană și evreească. Un exemplar grecesc ducându-se Mitropolitului, el recunoscu într'insul niște tălmăciri din Sfânta Scriptură ce-i fusese semnalate încă dela 1829, de către Patriarh, ca împotrivoare Bisericii Răsăritului și a căror împrăștiere urmă să fie oprită. Mitropolitul îndreptă deci către Domn, la 3 Maiu 1835, o anafora prin care arată că traduceri în chestiune, făcute «poate din râvnă, fără cunoștință, după zisa apostolului . . . depărtându-se, din rătăcire, cred, mai mult decât din voință, din tălmăcirea acelor 70 de învățați din

446111

vremea Impăratului Egiptului, a acelu mare apărător a învățăturilor, a vestitului, zic, Ptolemeu Filadelf, când s'au talmăcit de pe limba evreească în acea elinească, Sfânta Scriptură veche, pe care dela început primindu-i dela ei și Sfinții Apostoli, se răzimă cu credință Biserica Răsăritului», cere Domnului că aceste cărți, menite a fi vândute la bogați, dar dăruite la saraci, fiind «un lucru atât de însemnat și care se atinge de canoanele sfintei noastre legi . . . neprimit de pravoslavnică Biserică a Răsăritului, să se întoarcă la locul de unde s'au trimis, ca să nu cază smeritul Vostru rugător în categoria sfintei noastre Biserici» (1).

Domnul porunci ca cărțile să se oprească și pecetluindu-se să se trimită Postelnicului. Procopie Florescu, însărcinat să ia cărțile (2) pe samă, face un raport Postelniciei, prin care îi arată că proprietarul lor, Bell, cere deslegare dacă și acele în limba franceză, italiană, și evreească urmează a fi date peste hotar sau numai acele în limba greacă, adăugând că nu-i dă mâna a le mai trimite peste hotar și că Postelnicia poate să facă cu ele ce va găsi cu cale (3).

Tocmai la Fevruarie următor, 1836, Mitropolitul răspunde că numai cărțile scrise «în limba greacă aplă (4) de pe originalul evreesc iar nu după acelor 70 de dascăli, se vor trimite peste hotar,» (5) dându-și seamă fără îndoială că cele scrise în limbile franceză, italiană sau evreească aveau puțini sorți să aducă în rătăcire pe niște creștini pravoslavnici.

La 1847, luându-se de ocârmuire măsuri mai serioase pentru aplicarea legiurilor privitoare la cenzură, s'a poruncit a se face catalogul tuturor cărților aflătoare în comerț. Dela Tecuciu sosind catalogul unor cărți aflătoare în dughenele a doi Brașoveni, Postelnicia le trimise Mitropoliei spre a se vedea dacă el are vreo îndoială asupra acelor cărți din cari cea mai mare parte eră tipărită la Sibiu (6).

Mitropolitul răspunse pe un ton destul de acru că ele trebuiau supuse censurii lui înainte de a fi puse în vânzare și că neavând pe cine trimite să le censureze prin ținuturi, să i se trimită la mitropolie câte un exemplar din fiecare. (7)

(1) V. apendice, I, 1.

(2) Ibid., ibid.

(3) Ibid., I, 2.

(4) Modernă, vulgară.

(5) V. apendice, I, 3.

(6) Ibid., I, 4.

(7) Ibid., I, 5.

În anul următor, 1848, trimițându-se la Mitropolie spre cenzurare o psaltire, un ciaslov, un catihis și un abecedar, găsite la un negustor din Roman, Locotenentul de Mitropolit răspunde că ele cercetându-se de o față bisericească «nu s'au găsit împotrivoitoare sfintei noastre credinți, iar catihisul s'au văzut depărtat de înțelesul Bisericii noastre a Răsăritului, precum în privirea dogmelor asemenea și în cât se atinge de stilul bisericesc», cerând a fi oprit a intra în Principat. (1).

Din rezoluția prin care Postelnicul ordonă pecetluirea și trimiterea peste hotar a exemplarelor aflate față, se vede că titlul ce purta cartea incriminată era: *Catehism creștinesc pentru junimea daco-română de religie romană-catolică* (dar mai ales pentru școlarii din Principatul Moldovei) (2).

Pe de altă parte însă vedem Ocârmuirea învoind pe Episcopii catolici să tipărească cărți religioase în țară.

2. Censura cărților românești și măsuri generale asupra presei la 1846—49.

Am deschis aceste dosare așteptându-mă se găsească în ele științe asupra tuturor scrierilor originale în limba română apărute în Moldova în epoca dintre 1830—1859, atât de interesantă pentru istoria literaturii noastre; această așteptare a fost cu desăvârșire înșelată. N'am găsit pentru tot timpul Domniei lui Mihaiu Sturdza decât actele de cenzurare a următoarelor cărți:

1) Partea intitulată *Ciasuri Singuratice* din *Plăcerea Simțirii*, a baronului Musteață, tipărit la 1837 (3).

2) *Manualul Istoriei Principatului Moldovei*, de Stolnicul Ioan Albineț, tipărit la 1845 (4).

3) *Povățuitorul Educației copiilor de amândouă sexurile*, de D. Pop, tipărit la 1846 (5).

4) *Farul Amоруlui* de Al. Pelimon, tipărit la 1847 (6).

5) *Oglinda Inimii* de I. Hrisochefal, prezentată cenzurii la 1847 (7).

(1) Ibid., I, 6.

(2) Ibid., ibid.

(3) Apendice III, 5.

(4) Ibid., II, 6.

(5) Ibid., II, 8.

(6) Ibid., II, 11.

(7) Ibid., II, 14.

Cele două dintâiu scrieri au trecut prin Censură și au căpătat învoirea ei fără nici o greutate. Pe cea dintâiu n'o cunosc, biblioteca Academiei n'o posedă. Cea de a doua este o prescurtare cu desăvârșire slabă și plină de greșeli a istoriei Moldovei, deși Postelnicia o numește «o istorie clasică». Cunosc numai partea întâia.

A treia, precum arată în destul titlul ei, este un tratat de educație a copiilor. Are în frunte o dedicație în limba franceză către Doamna Moldovei, pe care autorul o tămățește cât poate, numind-o «une Princesse éclairée autant que vertueuse, qui, au moment où s'ouvre pour ma patrie une ère nouvelle de civilisation et de grandeur, se réjouit de voir toutes les classes de la Société participer aux bienfaits de l'éducation et de l'instruction et qui, animée de sentiments vraiment patriotiques, a pris avec un noble empressement, sous son Auguste patronage, l'institut d'éducation des jeunes filles moldaves; enfin une princesse en qui on voit briller, au degré le plus éminent, tant de belles qualités qui font d'Elle la meilleure des épouses et la plus tendre des mères» (1).

Dar autorul avuse imprudența să scape în această dedicație, într'o frază oarecare, cuvântul «indépendance». Deși această frază s'a scos din text înainte de tipar, putem conchide în toată liniștea, din tonul general al închinării, că ea numai nerespectuoasă sau subversivă nu putea să fie, totuș censorul, căminarul D. Bibire, referază că socoate că cuvântul «indépendance» să se scoată; apoi mai opinează pentru suprimarea unui pasaj de pe pagina 211 (2).

Aceste observații ale censorului aduseră editorului un *vigavor* sau dojană din cele mai aspre, mai ales că scrierea se prezentase censurii în foi tipărite, amenințându-l că, în caz de recidivă, i se va închide tipografia și poruncind să se scoată filele însemnate de censori (3).

A patra scriere, *Farul amorului*, de Al. Pelimon, o colecție de poezii cu deosebire slabe, fu încredințată spre censurare lui T. Corescu. Acesta găsi oareșari versuri cari îi părură suspecte. Nu le citează, dar zice că, «la fața 16, sub No. III și la fața 38 sub No. 5, a însemnat ceva, însă aceasta nu este nici împotriva religiei nici a moralului, ci numai o cugetare a poetului spre a arăta simțirea

(1) Ibid., II, 8.

(2) Ibid., ibid.

(3) Ibid., II, 10.

ce poate avea nenorocitul în desperația sa...» Se dădu ordin a se scoate cu totul versurile incriminate (1).

Oglinda Inimii, a lui Hrisochefal, fu trimisă de Postelnicie Mitropolitului spre censurare, ca «cuprinzând în sine materie duhovnicească». Mitropolitul o restituî, arătând că «o asemenea carte este tipărită la anul 1839, în tipografia mănăstirii Neamțul, de care fiind plină toată țara, precum și în mănăstirea Neamțul sunt destule, apoi nici urmează trebuința de a se mai tipări...» (2).

Hrisochefal însă răspunse Postelniciei, la împărțășirea acestui răspuns al Mitropolitului, că cartea lui este cu totul străină de cea tipărită la mănăstirea Neamțului, «fiindcă aceasta-i tradusă din aceea grecească și înzestrată cu o mulțime de sfaturi folositoare de suflet, culese din felurite sfinte cărți și anume din *Ușa Pocăinții* și din *Vămile Văzduhului*. Postelnicia, în urma acestui răspuns, trimise din nou manuscriptul la Mitropolie spre censurare, dar nu se vede cu ce rezultat (3).

Vederat că, în cazul de față, Mitropolitul nu voiă să se facă concurență tipografiei din mănăstirea Neamțului.

Găsim în aceste dosare și cererea lui Kogălniceanu de a i se învoi tipărirea *Letopiseșilor*, făcută la 6 Octomvrie 1847, dar din rezoluția pusă pe petiție reiese că încuviințarea fusese dată de Postelnic direct în urma unei alte cereri (4).

La 1835, vedem Comisia censurii comunicând Mitropolitului că Ocârmuirea fusese foarte îngrijită de vestea căpătată, nu se știe de unde, cum că «oareșcine din altă țară, prin lăturalnice mijloace, slujindu-se de un Jidov, voește a tipări în tipografiile din Prințipaturi o carte în limba românească cu titlul: *asupra prejudețiilor sau prolipsurilor*, care cuprinde în sine prințipuri de revoluție». Comisia sfârșii cerând Mitropolitului să dea poruncă tipografilor atârând de chirarhii că «îndată ce s'o ivi o asemenea carte, să se pună mâna pe dânsa, precum și pe înfățișătorul ei și să se trimită drept la Comisie» (5).

Mitropolitul răspunse că a dat ordinele cele mai aspre ca în tipo-

(1) Ibid., II, 11.

(2) Ibid., II, 14.

(3) Ibid., II, 15, 16.

(4) Ibid., II, 7.

(5) Ibid., 3, II.

grafiele atârând de el să nu se tipărească nici o carte «politicească» neînvoită de cenzură» (1).

Mai mult despre cartea, a cărei tipărire îngrijă atât de mult pe Guvern, nu știm.

Mai găsim, sub data de 29 Decembrie, o cerere a lui Alexandru Avram către Inspectorul Secretariatului de Stat (2), de a i se învoi tipărirea unei *ode de urări* pentru Domn cu prilejul anului 1848, ceea ce i se încuviințează chiar în aceeași zi.

De astă dată cenzura ar fi făcut bine să se arate severă, căci cu greu ni-am putea închipui versuri mai proaste și mai lipsite de orice însușire, iar slugărnicia lor nu contribuie de loc a micșora aceste cusururi.

Acelaș autor, recompensat, se vede, pentru anostele lui versuri, mai vine și la sfârșitul anului 1848 cu cererea de a i se învoi tipărirea altei ode, pentru anul nou 1849. Găsim învoirea, dar textul lipsește.

Vedem Comisia Censurii, astfel cum o întemeiasă Kisselev, în ființă numai la începutul Domniei lui Mihaiu Sturdza; în urmă Postelnicul singur este însărcinat cu cenzura. Piese relative la această schimbare nu le-am găsit.

N'am putut constată ce motive făcură pe Mihaiu Sturdza să înăsprească la 1847 măsurile privitoare la cenzură. Librarii din Iași fură din nou siliți să subsemneze declarații la fel cu cele dela Ianuarie 1833 și ordinele cele mai aspre fură date Isprăvnicilor să facă catalogul cărților aflate de vânzare și să-l trimită Postelniciei. Găsim în dosare o mare parte din aceste cataloage. Pentru cele mai multe orașe ele cuprind numai cărți bisericești. Intr'o brașovenie din Tecuciu se mai găsesc: *Alexandria, Călindarul Valahiei pe 140 ani, Istoria lui Sofronim și Hariclia, Astronomie, Vânătoarea, Piram și Tisbe* (3).

În altă brașovenie, la Galați, pe lângă Psaltiri, Octoihuri și Ceasloave, găsim *Istoria pentru începutul Romanilor* de Petru Maior, 2 trupuri *Cantemir Vv.*, *Istoria Naturală* de Cihac, *1 Hronograf, Gonzalez de Cordova, Vieața Femeiască, Costache Caragiale, Legiuri, Rețete pentru bucate, Dascălul Agronomiei, Fabulele* lui G.

(1) Ibid., II, 3.

(2) Alecu Avram, originar din ținutul Bacăului, avocat, supranumit *Impăratul păpușilor*, a murit în Botoșani între 1885—1895.

(3) Ibid., II, 19.

Asachi, *Culegere de ofisuri domnești, Voiajul tânărului Anaharsis* (1).

Cât de săracuț este acest catalog, totuș prezentă un mare progres asupra acelu al cărților aduse din București la Iași în anul 1834 și care s'a văzut în Apendicele memoriului precedent (2).

Găsim altul, însă mai sărac decât cel la Galați, dar conținând și el cărți cu conținut profan, la Bârlad, la prăvălia Șatrarului Angheluță Nicolau (3).

Cărți profane românești, mai cu seamă traduceri din limba franceză, în număr mai însemnat ne arată și catalogul fraților N. și Hr. Gheorghiu dela Iași (4).

O surprindere plăcută ne pricinuește catalogul cărților aflate în «dugheana» lui Ivan Han Calciu, vederat un Bulgar, la Focșani. Acest catalog cuprinde o mulțime de scrieri originale sau traduceri din limbi străine, cu subiect literar, pedagogic sau moral. El ne dă tot odată numele tipografului din ale cărui teascuri a ieșit fiecare operă precum și anul tipăririi. Cele tipărite la București în tipografiile lui Eliad, Roman, Valdbaum, C. A. Rosetti, Carcalechi, Peșian, Pencovici, Anton Pann sunt în majoritate. Cu mult cea mai mare parte iese de sub tescurile lui Eliad și ne putem face idee de mărimea părții ce el a luat în mișcarea noastră culturală. Sibiiul, Buda și Brașovul au și ele contingente respectabile, cel dela Iași este cu mult mai slab (5).

Pe cel neinițiat însă îl cuprinde mirarea când vede această mulțime de traduceri, ea dovedește o mișcare culturală foarte vie și faptul că toate aceste cărți se află într'o librărie de provincie, constituie un simptom din cele mai îmbucurătoare.

Una din urmările mișcării neizbutite dela Martie 1848 fu o înăsprire a regulilor censurii: scrierilor cu «tendințe primejdioase» li se făcù o goană din cele mai aprige, ziarele mai cu seamă fură obiectul măsurilor celor mai drastice, după cum vom constata în capitolul relativ la ele.

La sfârșitul anului 1848, Mihaiu Sturdza și Rusia negăsind regulile asupra censurii stabilite de Kisselev îndestulătoare pentru a

(1) Ibid., II, 21.

(2) Ibid., II, 1.

(3) Ibid., II, 25.

(4) Ibid., II, 26.

(5) Ibid., II, 27.

li închezeşului liniştea, hotărîră măsuri mai aspre (1). Ele fură promulgate prin ofisul No. 93, adresat de Domn Sfatului Ocârmuitor la Noemvrie 1848.

În preambulul aceluşi ofis, Domnul arată nevoia de a se exercită privergherea cea mai de aproape asupra cărţilor de cetit ce vin de peste hotar sau se tipăresc în ţară, având în vedere şi «împrejurările de faţă cari cer măsuri spre a se opri împrăştierea relexor principii de anarhie şi de tulburare şi a se feri condiţiile existenţei politice a Principatului Moldovei de orice ferire», şi hotărăşte regulile ce urmează:

CAPUL I.

Librarii nu pot «unelti» comerţul lor fără a subscrie mai nainte condiţiile îndatoritoare de a fi cu cea mai mare băgare de seamă întru a nu da în circulaţie cărţi, caieturi, broşuri sau jurnaluri ce ar fi cuprinzătoare de principii împotriva religiei domnitoare, împotriva vechei temelii pe care este aşezată obşteasca bună fericire, împotriva existenţei politice a ţerii, a sistemii Guvernului şi a legilor, cu atingere defăimătoare altor religii, propovăduitoare de învăţături răsturnătoare, îndemnătoare la răscoală şi împotriva moralului public, a cinstei persoanelor şi clevetitoare funcţionarilor Statului.

Sunt personal răspunzători pentru ţinerea unor asemenea cărţi putând, în caz de încălcare, să-şi vază librăriile închise şi să piardă dreptul de a ţine librării. Urmează apoi regulile statornicind chipul de exercitare a controlului censurii asupra librăriilor.

CAPUL II ŞI III.

Tratează despre modul de procedare la intrarea cărţilor străine în ţară şi pentru transitul lor, precum şi îndatoririle în această privinţă a Ispravnicilor şi a Vameşilor.

Cărţile tipărite în Țara-Românească, purtând viza censurii de acolo, nu se mai censurează.

(1) Ibid., II, 28.

CAPUL IV.

Este privityor la tipografie. «Nici o tipografie nu se poate înființa în țară fără o spețială autorizație a Guvernului; Ocârmuirea va cumpăni localitățile în cari s'ar putea învoi deschiderea tipo- sau litografiilor, spre a putea fi subț o deaproape priveghere.

«Așă precum arta tipografică are o mare înrăurire în societate, care înrăurire poate fi folositoare și vătămătoare, de aceea oricare doritor a deschide tipografie este dator să înfătoșeze închezeșuire morală și materială, adică să fie cunoscut că urmează principiilor de moral și de bună rândueală.

«Tipografiile și litografiile nu se pot deschide decât în urma dobândirii unui hrisov domnesc».

În capitală se autoriză numai tipografiile lui Gheorghe Asachi și a Mitropoliei, precum și litografiile lui Miller și a lui Parthenie Anton; în Galați tipografia lui Marius Petru Cuzino «menită la tipărirea Gazetei Danubiene care este încredințată Părcălabului de Galați după deosebită instrucție» și, în sfârșit, tipografia dela mănăstirea Neamțului. Ori unde aiurea s'ar găsi funcționând vreun teasc tipografic sau litografic, *poliția este datoare să-l sfarme și să arestuească pe proprietar.*

Dreptul de a țineă tipografie se poate trece la altul numai în urma autorizației Guvernului.

Nimic nu se poate da la tipar fără de prealabila învoire a Secretarului de Stat: fac excepție avizurile de negoț, tarifele, bileturile de vizită și socotelile de negoț.

Censura va interzice tipărirea tuturor scrierilor specificate în Cap. I. art. 1.

Tipărirea cărților bisericești nu atârnă de censura politică, ci de aceea a Mitropolitului: tipărirea lor însă trebuie comunicată Secretariului de Stat. Cărțile politice (profane) tipărite în tipografia Mitropoliei sau în a mănăstirii Neamțului sunt supuse la aceleași reguli ca și tipărirea de aceeaș natură în tipografiile particulare.

Fiecare tipografie trebuie să aibă un registru parafat și șnuruit, în care se trec toate coalele puse sub teascuri; comunicându-se un extract Secretariatului pe fiecare lună. În caz de contravenire la această îndatorire, al cărei control este specificat cu deamăruntul în articolele următoare, tipografia se închide și atât editorul cât și autorul cad sub grea răspundere.

Capul V expune cu amănunțime chipul în care se va face censura la Secretariatul de Stat și toate formalitățile la cari vor fi supuse cărțile române și străine precum și ziarele; asemenea îndatoririle isprăvnicilor și polițiilor locale spre a împiedeca răspândirea tipăriturilor oprite atât prin casele particularilor cât și prin locurile publice.

Ziarele străine mai ales sunt ținta preocupărilor Ocârmuirii: librării cari primesc abonamente sunt îndatoriți a supune Secretariatului listă de numele abonaților și o asemenea listă are a se cere dela Agenția austriacă.

Se vede că dispozițiunile acestui ofis, imediat comunicate librărilor, tipografilor și Agenției austriace (1), se vor fi deosebit de cele în vigoare în Rusia sub împărăția lui Neculai Pavlovici numai prin faptul că nu se vorbește în ele de Siberia; în ori ce caz cele din Rusia nu vor fi fost mult mai vexatorii. Ne putem lesne închipui ce progres pe calea culturală ar fi putut face Moldova, dacă Ocârmuirea care decretă asemenea măsuri de punere sub oboroc a activității noastre intelectuale ar fi dăinuit.

3. Censura cărților străine.

Cărțile străine aduse în țară în vremea lui Mihaiu Sturdza erau în cea mai mare parte cărți franceze. Dacă la început cărțile clasice și didactice, precum și operele istorice, predomină în cataloagele cari se află în dosar, vedem numărul lor scăzând din an în an, pe când cele de literatură ușoară, mai ales romanele, se fac din ce în ce mai numeroase. Suntem în plină perioadă de lățire a limbii franceze și aproape de momentul în care ea a avut o înrăurire covârșitoare în mișcarea noastră națională. Această răspândire, datorită mai ales ușurinții cu care Românii o puteau învăța, dacă a contribuit mult la europeanizarea obiceiurilor claselor superioare, a avut însă și două cusururi mari: 1° a mântinut și poate chiar că a lățit întru câtva hogașul săpat de cultura greacă între păturile de sus și popor; 2° a întârziat ecloziunea producerilor în limba țerii.

Cărțile germane, mult mai puține la număr, nu conțin aproape de loc literatură ușoară, ele sunt mai toate cărți clasice, științifice sau didactice.

---

(1) Ibid., II, 29.

Din această epocă datează bibliotecile ce le-am văzut în ființă în copilăria noastră, în casele aproape tuturor boierilor cu cultură europeană de pe acea vreme. Proporțiunile celor mai multe erau foarte modeste, un dulap de mahon sau de nuc cu geamuri cuprinzându-le de obicei toate. Chiar din aceste puține cărți nu erau toate cetite și uneori erau aduse numai de ochii lumii. Pe alocurea însă numărul de cărți eră relativ mare și ele erau cetite, nu în fugă ca astăzi, ci cu încetul, pe indelete, spre cel mai mare folos al cetitorului.

Celelalte limbi europene fiind aproape cu desăvârșire necunoscute, găsim în aceste dosare numai două mențiuni despre scrieri în alte limbi afară de cea franceză și germană. Intâia este o scrisoare a lui Petru Roset Bălănescu către Beizadea Nicolae Șuțu, prin care îl roagă să dea ordin să i se elibereze niște cărți italienești aduse dela Viena pentru fiică-sa. În această scrisoare găsim observația foarte dreaptă că, «la Viena censura fiind mai aspră, aceste cărți trimise de acolo spre a servi la lectura unei domnișoare (1)» nu pot să conțină *idei oprite* de Ocârmuire. Are dreptate, dar expresiunea: *idei oprite* este nostimă.

A doua este o corespondență a Postelniciei cu Consulul unei puteri care s'a arătat totdeauna o potrivnică hotărîtă a censurii.

Censorul pentru cărțile străine eră atunci Camil Barotzi, un Grec stabilit de mult în țară. La August 1843, el semnalează Consulului englez din Iași, Sam Gardner, că au sosit la Galați, la un negustor grec numit Panaiti Macri Gherasimos, niște lăzi cu «cărți tipărite în limba italiană la Paris, intitulate *Scrisorile unui anonim asupra Insulelor Ionice*, cuprinzând observații și critice pornite dela un duh de rea voință împotriva Ocârmuirii acelor ostroave.»

Consulul ceru îndată Postelniciei prin notă să împiedece circulația acelor cărți (2), ceea ce Postelnicia admise imediat (3).

Deși multe cărți din facturile prezentate de librari sunt însemnate de censură cu o cruce ca suspecte, totuș se constată că după cercetare ele se slobod; se găsește mențiunea numai de cinci cari rămaseră oprite. Aceste cărți sunt:

1) *Scrisorile unui anonim asupra Ostroavelor Ionice* (4).

(1) Ibid., III, 1.

(2) Ibid., III, 2.

(3) Ibid., III, 3, 4, 5, 6.

(4) V. mai sus.

2) *Dix-huit mois à St. Petersburg* (1).

2) *La Turquie et ses ressources* par Urquart și 2 Volume asupra Răsboiului în Polonia (2).

4) *La Romanie* par Vailant (3).

5) Cel mai frumos caz de oprire este fără îndoială acel cu Regulamentul Organic (4).

Casa de editură Vogler editând textul francez al Regulamentului Organic al Moldovei, ea crezù că asemenea carte va găsi un debit ușor în țara unde cuprinsul cărții alcătuiă legea fundamentală a Statului; 320 exemplare fură deci trimise, din Paris, librarului Hennig din Iași, unde ajunseră pe la începutul lui Maiu. Hennig se așteptă să realizeze foloase bune din vânzarea lor și stăruia ca censura să viziteze cât mai curând coletul la carvasară. Care fu deci mirarea lui, când censorul Barozzi îi făcù cunoscut că cărțile în chestiune nu pot sub nici un cuvânt să fie vândute în țară și că rămân oprite la carvasară sub cea mai de aproape pază. Sub Mihaiu Sturdza cartea care nu conținea altă materie decât textul Constituțiunii țerii eră tratată întocmai ca o scriere subversivă!

Această oprire eră pricinuită de capitolul privitor la alegerea Domnului care, nu se înțelege pentru ce motive, Mihaiu Sturdza nu voiă să ajungă la cunoștința mulțimii. Textul român al Regulamentului se tipărise la Iași, dar fără capitolul I, privitor la alcătuirea Obșteștii Extraordinare Adunări și la alegerea Domnului, și fără Capitolul VII privitor la alcătuirea miliției. Această precauțiune eră absurdă, căci dispozițiile capitoarelor omise fusese discutate de Adunarea de Revizuire la 1831—1832, erau cunoscute prin urmare de toți foștii membri ai Adunării, cari nu le ținuse de loc secrete, și apoi este sigur că multe copii de pe ele erau păstrate în acele condicii de legiuiri manuscrise, cari se găsiu la toți boierii cărturari.

Măsura eră cu atât mai ineptă, cu cât în Regulamentul Țerii-Românești, tipărit la 1832, Capitolul I, tratând despre Obșteasca Adunare Extraordinară și alegerea Domnului, ale cărui dispoziții sunt aproape identice cu ale Regulamentului Moldovei, eră publicat în întregime.

(1) Apendice, III, 8.

(2) Ibid., III, 9.

(3) Ibid., III, 10.

(4) Ibid., III, 11, 19.

Bietul Hennig, pe lângă că pierdeà foloasele la cari contase, mai erà acuma în primejdie să plătească editorului Vogler și valoarea cărților confiscate. Stăruințele lui pe la toate autoritățile fiind zadarnice, ceru ajutorul Consulului său, fiind supus prusian. Mihaiu Sturza erà absent; îndată ce se întoarse în Iași, Consulul îi înmână petițiunea lui Hennig, prin care acesta expunea toată împrejurarea și arată că editorul îi cere socoteală de expedițiunea ce-i făcuse(1). «Dând publicității tălmăcirea înțeleptelor instituțiuni hărăzite Principatelor prin înalta protecțiune a M. S. Impăratului Neculai, el (Vogler) erà departe de a se așteptă să vază Guvernul Înălțimii Voastre, intradevăr în timpul lipsei Sale din țară, opunându-se introducerii unei culegeri care se află în mâna tuturor locuitorilor din Principat» și care fiind trasă într'o mie de exemplare și răspândită în întreaga Europă, este probabil că a pătruns prin altă cale și aici. Termină cerând ca cele 320 exemplare sau să-i fie remise sau să fie reexpediate lui Vogler.

Pe această jalbă Mihaiu Sturza puse rezoluția următoare; «Postelnicia va pune la cale a se trimitte înapoi peste hotar pomenitele cărți.»

Ocârmuirea aveà așa teamă ca nu cumva aceste exemplare ale Regulamentului să rămână în țară, încât vedem Postelnicia ordonând luarea de măsuri cu totul neobișnuite spre a se încredința că ele într'adevăr au trecut peste hotar. «Să se încredințeze Carvasaralei ca să se plumbuească și să se expeduească peste hotar pe numele persoanei ce va arată proprietarul lor, luându-se adeverință dela vameșul mărginii pe unde va trece, spre încredințare că s'au expedit peste hotar, cari adeverinți să se trimită Secretarului. Aceasta să se facă cunoscut și Carvasaralei, cu adăogire că, pentru ziua expediturii și pe la care anume margine, să înștiințeze pe Secretariat, de unde apoi să se trimită porunci și Isprăvniciei, spre privighere a nu se opri acele cărți în țară ci a se trece peste graniță.» (2).

Și cărțile pentru a căroră trimitere peste hotar se luau atât de strășnice precauțiuni, nu erau decât Constituția în vigoare în țară.

Din dosar se constată că, când Barozzi a pecetluit, la Carvasară, lăzile cu aceste cărți spre a le trece peste hotar, nu se mai aflau

(1) Ibid., III, 12.

(2) Ibid., III, 13.

intr'însele decât 307, lipsind deci 13 ce oameni cu influență izbutise prin felurite mijloace să-și procure.

Vameșul austriac dela Țurin refuzând să dea chitanță pentru lăzile cu cărți sub cuvânt că el nu dă niciodată asemenea chitanțe, (1) Postelnicia dadu Isprăvniciei de Dorohoiu ordin «să privigheze întru a nu se furișă nici cum în Principat aceste baloturi cu cărți» (2).

Censura având să censureze cărțile aduse din străinătate de către Epitropia Învățăturilor publice pentru biblioteca Academiei, Epitropia ceru Domnului prin anafora ca cărțile să fie slobozite și «ca pe viitorime să nu se mai supere de către vamă cu oprirea unor astfel de cărți» (3).

Mihaiu Sturza puse pe anafora rezoluția că «se vor slobozi acele cărți fără aprobația censurii», neluând astfel nici o îndatorire pentru viitor.

Dar societatea medică și istorico-naturală, primind la anul 1846 un număr de cărți și de reviste pentru biblioteca sa, cerea Secretariatului, printr'o adresă a Președintelui ei, Marele Logofăt Alecu Gyka, (4) tatăl urmașului lui Mihaiu Sturza, slobozirea revistelor. (Societatea avea totdeauna ca prezident pe un boier mare). Ele fură slobozite numai după ce censorul pentru limba germană, Vitlimescu, cercetându-le, referă că «n'a găsit în ele nimic împotriva dispozițiilor censurii» (5).

Aceste reviste, sosite din Lipsca, erau în număr de 57, în limba germană, după cum rezultă din lista anexată la referatul lui Vitlimescu.

Cărțile aduse pentru uzul personal al boierilor mari sau pentru învățătura copiilor lor erau în deobște scutite de ori ce cercetare serioasă, precum reiese din actele relative la cărțile aduse la 1848 de Vornicul Alecu Sturdza Miclăușanu și, în anul următor, de văduva lui, Vorniceasa Elenco Sturdza, pentru învățătura copiilor lor (6).

La Fevruarie 1847, vedem pe Agentul austriac adresând Postelniciei o notă spre a i se jălui că, «în librăriile din capitală și anume

(1) Ibid., III, 14.

(2) Ibid., ibid.

(3) Ibid., ibid, III, 7.

(4) Ibid., ibid, III, 15.

(5) Ibid., ibid, III, 16.

(6) Ibid., III, 22, 28.

în acea a d-lui Hennig, se vând cărți pline de ofense împotriva Guvernului austriac.» Agentul întemeindu-se pe «urmarea guvernului austriac la întâmplare când îi vin cărți cu împotrivoare cuprindere asupra megieșitelor staturi», roagă Postelnicia să iea măsuri pentru a opri vânzarea în Principat a unor asemenea cărți (1).

În urma acestei note, Hennig, chemat la Secretariat și aspru dojenit, protestă că astfel de cărți nu se găsesc în librăria lui, toate fiind cercetate de censură. (2).

Dar cărțile trimise la Iași mai aveau câte odată a face și cu censura austriacă. Într'adevăr, vedem că, dintr'o ladă de cărți trimisă la Iulie 1847, din Lipsca, lui Hennig, censura din Cernăuți scosese o carte intitulată *Germania*, de Șuselca, și o oprise (3).

În anii 1848—1849 mai vedem censura foarte îngrijită de niște calendare în limba ungară dela Budapesta și de alte broșuri în aceeași limbă, cari sosiau prin punctele graniței despre Transilvania. Câmpeanu (Directorul Academiei Mihăilene), însărcinat cu cercetarea lor, referază că cuprinsul broșurilor nu conține nimic periculos, dar cealaltă (calendarul), nici într'un fel de chip nu poate să fie încuviințată și primită în țară, ca una ce numai de nume e călindar, iar în faptă e o broșură plină de idei revoluționare, tipărite și publicate într'însa cu scop de a întărită pe țăranii unguri din Ungaria și Transilvania și a-i îndemna să se scoale cu mână armată asupra Ocârmuirii lor cei legiuite, precum și asupra Sârbilor, Croaților și altor nații împreună locuitoare în ținuturile acelea (4).

Absurditatea regulilor privitoare la censură și desăvârșita lipsă de cultură a personalului chemat să le aducă la îndeplinire, reiese de minune cu prilejul trimerii de către Visterie la Postelnicie, spre censurare, a unei cărți confiscate de vameșul dela Comănești «unui pasager anume I. Riss Harrisson care s'au intitulat de ofițer englez». Cartea confiscată eră . . . un tratat de hipologie!!! (5).

4. Censura teatrală.

De când sosise trupa fraților Foureau, afară de intreruperi mici, Iașul nu mai rămăsese fără teatru francez. Vrednica încercare a lui

(1) Ibid., III, 17.

(2) Ibid. ibid.

(3) Ibid., III, 19.

(4) Ibid., III, 20, 25, 26.

(5) Ibid., III, 27.

Gh. Asachi care, la 1836, înființase *Conservatorul filarmonic dramatic*, dăduse naștere Teatrului Național, iar la Fevruarie 1840, Guvernul lui Mihaiu Sturdza numi un *Comitet teatral* alcătuit din Costache Negruți, Mihaiu Kogălniceanu, Petru Câmpeanu și Vasile Alecsandri, sub președinția marelui Postelnic. Aceștia alcătuind un proiect pentru întrunirea amânduror trupelor, română și franceză sub aceeaș direcțiune, Domnul îl încuviință prin ofisul său No. 11 din 27 Fevruarie 1840. In urma acestui ofis se încheie, între Ocârmuire de o parte și Costache Negruți, Vasile Alecsandri și M. Kogălniceanu (atunci căpitan) de alta, un contract prin care Guvernul încredință acestor trei de pe urmă «direcțiunea teatrelor francez și român», pe patru ani consecutivi cu începere dela 15 Maiu 1840.

Prin acel contract, directorii erau îndatorii să întretie, pe lângă o trupă de artiști dramatici francezi, a cărei alcătuire eră specificată cu multă îngrijire și care trebuia să joace vodeviluri, comedii și alte piese în acest fel, precum și opere cari nu ar avea mari «dificultăți» și «o trupă moldovenească» lăsând directorilor facultatea să fixeze alcătuirea ei. Cele două abonamente de câte 50 reprezentații urmau să cuprindă 75 piese franceze și «25 moldovenești».

Acestei direcțiuni se datorește înființarea celei dintâi trupe române, în cap cu Caragiale care, precum cu drept cuvânt zice d-l Buradă, căruia îi împrumut amănuntele de mai sus, a pus temelia teatrului românesc.

Dela 1837 până la 1845 s'au jucat pe scena Teatrului Național numeroase piese românești, cele mai multe traduceri, altele lucrări originale; contractul încheiat, la 18 Martie 1840, de Guvern cu Kogălniceanu, Alecsandri și Negruți, prevede, la articolul 5, că piesele se vor censura de Secretariatul de Stat sau de delegatul său, totuș în dosarele censurii nu se află nimic în privința censurii teatrale până la 1845. Și este absolut neîndoelnic că nici o piesă n'a putut fi reprezentată fără a fi mai întâiu censurată; hârțiile relative la această censurare trebuie să fie rătăcite prin alte dosare. Ele sunt însă destul de complete pentru anii 1845 și 1846.

Cea dintâiu, care poartă data de 15 Ianuarie 1845, este o scrisoare, mai mult un ordin, prin care Beizadea D. Sturdza, fiul Domnului, o trimite Spătarului Spiridon Baldovici, însărcinat cu censurarea pieselor teatrale, prin care îl invită ca «piesa tânărului Bosie pentru benefis», *Marco Botzaris*, după cenzurare să o tri-

mită prin autor «și pentru slobozenia ei vom fi noi răspunzători» (1).

Rând pe rând vedem pe Baldovici censurând dela Fevruarie 16 până la Octomvrie 1845 (2), piesele *C. C. Alexandru* (fără a se vedeă numele autorului), *Matilda*, tradusă de Iancu Gane (3) *O Capodoperă necunoscută* (traducere dată în beneficiul autorului I. Theodory (4), *Călătoria Impăratului Sigismund*, *Juneța lui Carol al II-lea*, *Gemenii din Bergam*, *Neghina între grâu*, *Două Bilete*, *Amfitrion* și *Lazăr Păstorul* (5), toate tălmăciri sau localizări.

Activitatea direcției teatrului este cu deosebire mare în stagiunea 1845—1846, în care se reprezintă o mulțime de piese, atât de trupa franceză cât și de cea românească, din cari iată o listă foarte necompletă:

Piese românești.

O capodoperă necunoscută,
Călătoria Impăratului Sigismund,
Juneța lui Carol al II-lea,
Gemenii din Bergam,
Neghina între grâu,
Două Bilete,
Amfitrion,
Lazăr Păstorul,
Matilda,
C. C. Alexandru,
Turnul de Nesle,
Egumenul de Castoria,
Abatele de l'Epée,
Margherita,
Margherita de York,
Doi cumetri sau desrobirea țișanilor,
Fiica lui Dominic,

Niște secături de necazuri din
vieța omenească,
Răsboiul Slujnicilor,
Mezatul dela St. Pierre,
Nenorocita pățire a Boureanului,
Iașul în Carnaval,
Un episod istoric din vieța lui
Batori,
O zi de mărire,
Un rămășag sau o intrigă de bal
mascat,
Băcălia ambițioasă,
Marco Botzaris,
Rebel sau din două nenorociri cea
mai mică,
Banditul,
Hristofor Columb sau Descoperi-
rea lumii celei nouă,

(1) Ibid., IV, 1.

(2) Ibid., IV, 2.

(3) Ibid., IV, 3.

(4) Ibid., IV, 4.

(5) Ibid., IV, 5.

Tribunalul femeilor, După amiazi, Călușu, Vadră la Teatru Național,	Halifax, Neajunsul Dilijansului, Cutremurul de pământ dela Mar- tinica.
--	--

Piese franceze.

Le secret de mon oncle, Le violon de l'Opéra, D'Aubigné, Une idée de medecin, Polly,	Le Commissaire extraordinaire, Jeanne et Jeanneton, Casanova ou le fort St. André, Un souffilet.
--	---

Vedem piese respinse de cenzură, ca bunăoară piesa franceză *Madam Peterhoff* (1) care, zice Baldovici în referatul lui către Postelnic, «după a mea părere cea dintâi ca una ce privește pe împărăteasca familie a Rusiei nu se poate învoi» a fi reprezentată pe scena teatrului... Altele ca *Doi Cumetri* sau *Desrobirea Țiganiilor* (2) sunt supuse îndreptărilor censurii înainte de a fi învoite. *Iașul în Carnaval* (3) este oprit până ce se înlocuiesc niște cuplete prin altele cari obțin învoirea censurii.

Dar trupa română eră atinsă și ea de idei subsersive: actorii nu numai că rostiau uneori pe scenă frazele suprimate de cenzură, dar nu puteau totdeauna rezistă ispitei de a face duh și de a face duh mai cu samă pe socoteala Ocârmuirii și a poliției. Aceasta devine un obicei care face sânge rău Postelnicului. El pe de o parte scieă, la 28 Ianuarie, direcției Teatrului «că în multe rânduri actorii moldoveni au declamat pe țena teatrului cuvinte și frazuri întregi ce au fost șterse de către cenzură din piesele învoite a se reprezenta și uneori au îndrăznit până a-și adăogi ziceri dela sine, urmare ce este cu totul vinovată și vrednică de pedeapsă» (4). Apoi Postelnicia, după ce pune în vederea direcției că o face răspunzătoare de ori ce «asemene necuviincioasă urmare,» ca pe viitor «de acum înainte rolurile să se scrie și să se sloboadă de către cenzură», și de câte ori se va jucă o piesă, «direcția să aibă a însemnă și numele actorilor

(1) Ibid., IV, 8.

(2) Ibid., IV, 9.

(3) Ibid., IV, 10 & 11.

(4) Ibid., IV, 12.

ce vor jucă în fieștecare rol, ca potrivit cu acea destinație să se împartă și rolurile.»

Nemulțumit cu atâta, Postelnicul supuse Domnului, la 30 Martie 1846, prin anaforă, măsurile ce le luase (1). Nu vedem nici o rezoluție Domnească pe acea anaforă, dar, sub data de 14 Noemvrie 1846, găsim un ofis Domnesc însărcinând pe Postelnicul Petrache Asachi, o creatură a Domnului, cu censura pieselor teatrale «ce este o lucrare vrednică de o deaproape băgare de samă» (2).

Prin ofis se recomandă lui Asachi să aibă «de pravăț de a nu îngădui tot înțelesul ce ar aduce vro vină către Cârmuire, relighie, morală și personalită, având de aproape îngrijire a nu se rosti pe țenă emprovizări din partea actorilor și, spre a lipsi tot mijlocul de necuviință, toate rolurile pieselor în limba națională să se scrie supt a d-tale priveghere de către înadins slujitor ce am adăogit în statul Secretariatului de Stat».

Este de crezut că Petrache Asachi a fost un censor după inima lui Mihaiu Sturdza și că va fi suprimat fără milă din piesele ce i se prezentau spre censurare orice aluziune prezentând măcar umbră de dușmănie către Ocârmuire și «starea politică din Principat». Dar pentru direcție care acuma, după expirarea întâiului contract, trecuse către Beizadea Neculai Suțu, censorul teatral avea cusurul foarte neplăcut de a lipsi foarte des din capitală. Piese neputându-se reprezenta fără a fi mai întâiu censurate și censurarea neputându-se face de nime altul în lipsa lui, unele reprezentații anunțate de mai înainte nu se puteau da, de unde o pagubă însemnată pentru direcție.

Vedem pe Beizadea Neculai Suțu jeluindu-se la April 1847 că, din cauza lipsei din Iași a censorului, «sau pierdut» două reprezentații» ceea ce pricinuește direcției o simțitoare pagubă» (3). Iar Postelnicia, în urma acestei reclamații a direcției, o recomandă lui Asachi (4). Postelnicia mai judecă în ultimă instanță și neînțelegerile dintre direcție și autori. Un actor, Sandulache Bonciu, nevoind a jucă în piesa *După amiază*, și fiind pedepsit pentru acest refuz potrivit regulamentului, direcția raportează cazul Postelniciei (5).

(1) Ibid., IV, 13.

(2) Ibid., IV, 16.

(3) Ibid., IV, 23.

(4) Ibid., IV, 24.

(5) Ibid., IV, 14.

Tot către Postelnicie vedem că se adresează Filipescu și Mateiu Milu pentru a se hotări asupra proprietății traducerii piesei *Însurăței* sau *Țăranii* (1). Postelnicia numește un fel de tribunal literar alcătuit din Gheorghe Asachi și C. Negruți cari, ascultând părțile, arată în hotărîrea lor, că traducerea din piesa lui scrisă, intitulată *Luna de miere*, făcută de Filipescu, care-i dăduse titlul de *Doi însurăței sau Țăranii*, fusese cu totul remaniată, ca text și cuplete, de Mateiu Milu și astfel jucată pe scenă. Asachi și Negruți hotărăsc deci că se găsesc în fața a două lucrări deosebite, aparținând fiecare altui litigant, fiecare fiind deplin stăpân pe traducerea lui (2).

Ne cuprinde mirarea când vedem mulțimea de piese în limbi străine ce se traduceau atât la Iași cât și la București și ne dăm seama că ne găsim față cu o mișcare culturală foarte vie. Dar eră greu de bieții actori cari neconținut trebuiau să învețe roluri noi, publicul ținând ca repertoriul să fie cât mai variat.

Și această mișcare nu eră mărginită numai în capitală. La Decembrie 1848, Departamentul din Lăuntru comunică Postelniciei conținutul unui raport al Isprăvniceii din Bacău, prin care aceasta împărtășește cererea ce i-a adresat Clucerul Alexandru Vilner să fie învoit a da, cu o trupă de tineri, în Bacău, în iarna anului 1848—1849, câteva reprezentații teatrale (3).

Postelnicia răspunse că înainte de ori ce rezultat urmează ca Clucerul Vilner să-i supue deadreptul repertoriul pieselor ce voește a reprezenta spre a le putea censură. Iar «după încuviințarea lor, Isprăvnicia are a priveghiă, sub a sa răspundere, a se reprezenta întocmai, fără introducere de rostiri lăturalnice . . . » (4).

Vilner trimise prin Isprăvnicie un catalog de nu mai puțin decât 42 piese, cea cu mult mai mare parte traduceri, ce își propunea să reprezente cu trupa lui de amatori (5).

Dar se vede că Mihaiu Sturdza, mai ales acuma, după *bontul* din Martie 1848, nu vede de loc cu ochi buni înființarea unui al doilea teatru, într'un oraș de ținut, departe de el și care nu l-ar fi lăsat să doarmă în pace. Toate piesele alcătuint repertoriul lui Vilner trecuse prin censură și fusese reprezentate la Iași; totuș numai pa-

(1) Ibid., IV, 20 și 21.

(2) Ibid., IV, 22.

(3) Ibid., IV, 26 și 27.

(4) Ibid., ibid., IV rezoluția.

(5) Ibid., IV, 2 și 29.

tru din ele și anume: *Familia Moronval*, *Vieța jucătorului de cărți*, *Uniforma Feldmarșalului Velington* și *Gemenii din Bergam* fură învoite a se reprezenta la Bacău, ca unele «ce nu cuprind nimic de împotrivă», iar cât pentru celelalte piese, trebuința cere a a se cercetă (1).

5. Censura publicațiilor periodice.

Intâia publicație periodică ce a apărut în Iași a fost *Albina Românească*, a lui Gheorghe Asachi, apărută la 1 Iunie 1829 și care, precum iese din actele rezumate mai sus, trebuie privită ca un ziar oficios și subvenționat de guvernul provizor de pe atunci; am văzut regulile la cari îl supusese Kisselev.

La 1832, dela No. 27 inclusiv înainte, *Albina Românească* începù să aibă un supliment numit *Foaie Oficială* care conținea numai publicațiuni de ale autorităților administrative, financiare și judecătorești.

Acest supliment se transformă cu începere de 22 Iunie înainte într'un ziar oficial numit *Buletin, Foaie oficială*, publicat de tipografia Albina a lui Asachi pe socoteala Ocârmuirii și cu acelaș conținut ca ori care altă foaie oficială.

La 1 Iulie 1838 apărù un alt supliment al Albinei, care trebuia să fie bimensual cu conținut literar, sub nume de *Alăuta Românească*. Nu găseșc în dosarele censurii nimic nici despre această publicație din care sunt cunoscute numai două numere.

Bibliografia *publicațiilor periodice* a lui Pop mai citează o *Alăuta Românească* ce ar fi ieșit la 1839 sub direcția lui M. Kogălniceanu, dar biblioteca Academiei n'o posedă.

Tot la 1839, prin anaforaoa Sfatului Ocârmuitor din 18 Fevruarie, înalt întărită, se înființă *Foaia sătească a Principatului Moldovei*, menită ca prin a ei mijlocire să se facă cunoscute sătenilor toate poruncile, povățuirile ce se slobod pentru împlinirea îndatoririlor legiuite, buna petrecere și pentru îndămânarea locuitorilor. Părintele paroh, adică preotul satului, în toate Duminecile, după ieșirea din sfânta Liturghie, aveà să adune pe poporani la un loc convenit și să cetească în auzul tuturor cuprinderea acestei foi, pentru ca să înțeleagă fiecare și să urmeze celor poruncite.

(1) Ibid., IV, 30.

Această foaie care se tipări și ea la tipografia «Albinei», fu concesiionată lui M. Kogălniceanu, de curând întors din străinătate. În anul următor vedem *Foaia Sătească* tipărindu-se în tipografia Mitropoliei. Dosarele cenzurii nu conțin nimic despre *Foaia Sătească*, cum nu vorbesc nici de *Repertoriul* Teatrului Național din Iași, care se tipăria la «Cantorul» *Foaiei Sătești* și ale cărui mici fascicule conțineau câte una din piesele jucate la Teatrul Național.

Ele nu pomenesc nici de *Dacia Literară* a lui Kogălniceanu, apărută la sfârșitul lui Ianuarie 1840 și încetată în vara aceluiaș an, la care au colaborat Alecsandri, Kogălniceanu, C. Negruți, C. Stamate, A. Donici, I. Eliad și G. Asachi.

La 1841 ieșiră din editura Tipografiei Albinei două foi periodice: *Icoana Lumei* și *Spicuiorul moldo-român*. (*Le Glaneur moldo-valaque*). Cea dintâi eră o foaie românească, apărând în fiecare Duminică, cu cuprindere de 8 pagine, în format în 4° și ilustrată, conținând mai cu seamă descrieri și ilustrații despre țeri, orașe, popoare, animale și plante, cu prea puține articole literare. Eră fără îndoială o excelentă publicație populară. Întâiul număr poartă data de 29 Septemvrie 1841. Dosarele cenzurii nu conțin nimic despre această foaie până la 21 Noemvrie 1844, când găsim o *jalbă* a lui Asachi către Secretariatul de Stat, în care neobositul editor arată că fusese silit să înceteze cu publicarea foi *Icoana Lumei* la încheierea anului 1841, din cauză că cu prețul de 50 lei pe an, dat fiind micul număr de prenumerați și «scumpetea stampelor scumpe cari se pot întrebuiță numai odată în acea foaie». Însă în urma îndemnărilor publicului și a propunerii de a spori prețul abonamentului la 60 lei pe an, redacția hotărînd reînceperea foi cu anul viitor, 1845, cere învoirea Ocârmuirii, făgăduind că va fi călăuzită pentru «acea publicare după prințiipiile de cari s'au povățuit dela început» (1).

Invoirea cerută îi fu dată și Procopie Florescu, însărcinat cu cenzurarea foi care apărură până în anul 1848 (inclusiv).

Spicuiorul Moldo-român eră o revistă publicată de «o soșietate de literați», care trebuia să apară în fiecare lună în fascicule de 5—6 coale în 8°, cuprinzând articole științifice, literare și industriale și două limbi, română și franceză.

Prima fascicolă, 124 pagine garmond și petit, pe Ianuarie și Fevruarie 1841 ieși după 10 Martie 1841; pentru luna Martie nu ieși

(1) Ibid., V., 16.

nicio fascicolă, iar celelalte trei ieșiră la fiecare trilunie cam în acelaș volum ca cea dintâiu. Întreprinderea eră deci din cele mai laudabile, dar publicul cetitor eră prea puțin numeros pentru a permite unei foi de asemenea natură să se susțină; ea încetă cu sfârșitul anului 1843. N'am găsit în dosarele cenzurii nicio mențiune despre *Spicuitorul moldo-român*.

Țara-Românească posedă, dela 1840, un jurnal comercial intitulat *Mercur*, jurnal comercial al portului Brăila. Dosarele cenzurii ne arată că, la 1843, se plănuise întemeierea unui organ comercial și literar la Galați.

Acel ce doriă să-l înființeze eră un Piemontez numit Marius Pietro Cugino, a cărui cerere, sub formă de memoriu, adresat Consulului Sardiniei la Galați, fu transmisă de acest din urmă (pe acea vreme avocatul Castellinard), la 14 Septemvrie 1843, Postelniciei spre a căpăta învoirea necesară (1).

În acel memoriu (2), se arată că portul Galați, în care intră până la șase sute de corăbii pe an, este chemat a servi de călăuză nu numai comerțului Moldovei ci și celui al Țerii-Românești. Agricultură și comerțul Moldovei nu vor putea să se folosească de legăturile cu străinătatea decât prin mijlocul «unei corespondențe mutuale». Asemenea corespondență s'a stabilit în fiecare Stat prin o foaie tipărită, ieșind cel puțin odată pe săptămână și purtând titlul de *Gazetta Commerciale*, în care se găsesc prețurile curente ale articolelor importate sau exportate, cantitățile de cereale în depozit, încărcările săvârșite, destinația lor, cererile din străinătate. Ea «ține astfel pe agricultor în curentul operațiunilor comerciale ale portului, singurul păzitor al depozitului ostenelilor lui», și este privită pretutindeni ca adevăratul și singurul protector al agriculturii». Aceste sunt temeiurile pe cari Cugino cere Consulului să mijlocească dela Ocârmuirea Moldovei învoirea și privilegiul scoaterii unei asemenea foi comerciale în Galați, în două ediții, una în limba «moldovenească» pentru lăuntru ambelor Principate și alta în limba italiană pentru străinătate, îndatorindu-se a se supune regulilor în privința presei, stabilite în Principat.

Invoirea fu dată, precum dovedește nota No. 2903 a Secretariatului de Stat către Consulatul «Sardinesc», însă «sub rezerva expresă că această foaie va trată exclusiv numai despre materii de comerț și

(1) Ibid., V, 1.

(2) Ibid., V, 2.

că va fi supusă, înainte de fiecare publicație, la revizuirea comisiei de cenzură stabilită în capitală»(1).

Fie din cauza acestei de pe urmă condițiuni care, dată fiind lipsa de comunicație regulată între Iași și Galați, întârziă apariția fiecărui număr cel puțin cu o săptămână, fie din cauza că Cugino își dăduse seama că cu micul număr de abonați pe care ar fi putut conta întreprinderea nu se prezentă ca renumăritoare, se pare că *Gazeta Comercială* nu apărură de astă dată. Bibliografia periodicelor române a lui Alexandru Pop asemenea nu ne vorbește de loc de ziarul comercial al lui Cugino. Dar ofisul No. 93 din Noemvrie 1848, prin care Mihaiu Sturdza încătușă cu desăvârșire presa, citează ca tipografie în ființă la Galați acea «a D-sale Marius Petrocuzino, menită la tipărirea *Gazetei Danubiene*», a cărei cenzură «este încredințată privigherei Pârcălabului de Galați după osebită instrucție». Pare a rezulta de aici că, mai târziu, Cugino făcând din nou demersuri pentru ca foaia lui, spre a putea apare, să se censureze, nu la Iași ci la Galați, această cerere i-a fost încuviințată. Academia Română posedă 11 numere din 1848, iar ea a început să apară la August 1846.

Numele lui eră atunci *Il Danubio, Danubiul* (2). Eră ebdomadar și cuprindea articole române, franceze și italiene. Cugino eră redactorul, iar tipografia aparținea lui Monferrato. În anul următor, 1849, îl vedem transformat în «*Jurnal de Galați*».

La 20 Noemvrie a aceluiaș an 1843, vedem pe M. Kogălniceanu, Vasile Alecsandri, Ion Ghika și Panaioti Balș, cerând dela Secretariatul de Stat învoire să publice, cu începere dela 1 Ianuarie 1844, «o foaie ebdomadară a cărei tendință va fi numai Științele și Literatură» care «se va tipări supt direcția răspunzătoare a D-sale Panaite Balș, în Iași, la cantora *Foaei Sătești*»(3) Ei depuseră, odată cu cererea, și un exemplar model de primul număr al *Propășirii*.(4)

(1) Ibid., V, 4

(2) *Abinua Românească* No. 64 din 15 Aug. 1846.

(3) Ibid., V, 5.

(4) V. planșa în text.

~~литор де леңи а Валахия ші а Молдавія, лісале ші шпелітвдіріле дрітарітор ші ші пера;~~
 3^о історія національ, адекъ прівірі аспра апалелор патріей, віографія челор маї жп-
 сьтпаді Ромъні, жпфдошареа жптъплдірлор челор маї слъвіте, овичезріле, преждеціле,
 черетоніле, інстітуділе векілор пострі стръмоші; ші 4^о жп сфршпт, фелкріле артїмоле де
 та інтересе соціал, прокъа деспре жптъпторіа възліл, деспре реформе темпделор, ш. а.

Секція III, а літератзрей, каре ва фі чеа маї богатъ, ва кзпрінде тот фелзл де артїкзле
 оріцінале, прозъ ші поезіе, віеада челор маї кзпоскзді азторі, традзчері ші екстрактзрі дпн
 кърділе пзълїкате жп цері стръне, дар акзрора сзжет се атпнде де пої, прівірі аспра лімпії,
 възкді зморістїче, ші жп сфршпт критїка ші жпціпндареа тзтзлор скріерілор позе ромънеці.
 Ачеастъ парте а Провішїреа ва фі менїтъ ка сз жпшпртъшеаскъ четїторілор пострі о і-
 деа, дреаптъ ші жндестзльтоаре а мпшкзрїї літтераре дпн Молдавіа, Валахїа ші Трансїлванїа.

Moldavia Провішїреа, се ва пзълїка сзвт редакція респзпзльтоаре а D.D. В. Александрї, П. Балц,
 І. Гїка ші М. Когълічєан. Ажзторзл челор маї жпсєтпаді літтераторї дпн Валахїа ші
 Молдавіа не єсте фзльдзїт, ші де не акзт пзтем жпкїзъшлзї, кз четїторїї фоеїї поастре вор
 гзсі адеце орї жп колоапеле єї пзтеле кзпоскзте а D.D. Александрескз, Болєак, Вълчєскз,
 Воїнескз, Донїчі, Нєгрзїці. ш. а. Орї че артїкзле потрївіте кз дзхзл Провішїрїї, трїмї-
 се де орї ші чїне, се вор прїїмі кз режпудїндъ, tendїнда де кзпїтенїе а фоеїї поастре фї-
 јнд жндємзл ші респзпдїреа ідеїї ші літтератзрїї націонале.

Prussia Провішїреа, се ва пзълїка жптр'о коалъ, п 4^о, одатъ не сзптъшлзъ, жп Іашї ла Кантора
 Фоеїї Сътєщї; форматзл, літтерїле ші хзртїца вор фі жптокта кз ачєст злгтї пзтър.

Прєдзл деокандатъ єсте не ап: дої галдїні. Дар спорїнд пзтързл авонаділор ка сз сь
 драдъ аконерї кєлтзєліле тіпарзлї, атзпче прєдзл се ва скъдеа жп пропордіє.

Прєзтєрація се фаче жп Іашї ла Кантора Фоеїї Сътєщї, ші ла тоате лїврєріїле; жп цї-
 пзтзрї не ла D.D. жпвзцъторї пзълїчі; жп Вєкзрєщї ла лїврєрїа D. Валззлм.

ZNINEA ВЪМІЛОР

жптре Молдова ші Валахїа.

Дакъ екопонтїа полїтїкъ а довзндїт. вре о
 ісвзндъ жп зілєле поастре єсте жп прівїреа
 възмілор. — Астззі єсте кзпоскзт ші прїїміт
 прїпчїпїл: ласъ сз треакъ словод, де
 тоді ачеї карї се жндєлетїческъ кз фєрїчїреа
 неатзрїлор. — Ачєст прїпчїпїї се поаге доведї
 де сїєншї: че маї пзтерпїкъ довадъ, де кзт
 а лзл жп възгарє де самъ кз сжптем тоді
 копсєматорї ші кз, кз кзт зп овїєкт де карє
 не слзжїт, де карє авєт трєвзїпдъ, єсте маї
 єфтєп, кз атгъ єсте маї віне, пєптрз кз'л пз-
 тем довзндї маї десне? Аша дар кз кзт вор
 фі маї словодє тзрфзрїле стръне сз жптре
 жп локзл пострз, кз атгъ азъ сз фїє маї єф-

тїне. Nzmaї кз десфїпндареа възмілор с'ар єф-
 тєні тоате лїврєрїле кз 3%, ші жп лок де а
 пзлгтї зп овїєкт карє карє 103 лєї, лам пзте
 кзтпзтра кз 100 ші маї жос злкъ, кзнд вон
 сокотї кзтъ стрїкзїзїне жп марфъ прїп дескї-
 дєреа колєтелор, кзтъ сзпзраре ші кзтъ пер-
 дєре де време се прїпчїзєще пєгзїторїлор не
 ла възміле де ла марцїї. —

Астззі авєт о пїлдъ зіє дїпайнтєа поастръ.
 Прзсїа а възгат жптр'о зпїтатє де възмі дозъ
 зєчї де статзрї а лє Цєрманїєї, ші тоате ачє-
 стє статзрї жппрезпвъ кзїдїтъ; гзвєрпзрї шї
 партїкзларї тоді се фолосєскз. — Цєрманїа,
 прїптр'о кзтпзпїре дреаптъ ші жпцълєаптъ а
 інтерєсзрїлор матєріалє, а довзндїт чєсєа че
 пїчї Карол V кз пзтєрєа са де сїєншї, пїчї
 пзтєрїлє тоате а Ежрєпї жптрєнїтє жп коп-

Semnatarii cererii, tustrei tineri, erau suspecți Ocârmuirii lui Mihaiu Sturdza ca partizani de idei nouă; censura care se arătase destul de blajină către *Spicuitorul* lui Asachi, fu neîndurată către acești patru *bonjuriști*. Exemplarul model al *Propășirii* fu foarte maltratat de Postelnicia Moldovei.

Mai înainte de toate titlul fu găsit incompatibil cu buna ordine ce trebuia să domnească în Principat; se vede că Ocârmuirea lui Mihaiu Sturdza găsea starea de lucruri de atunci atât de perfectă, încât ea nu avea nevoie să se mai îmbunătățească: nu numai ori ce idei de propășire îi părea subversivă, dar chiar acest cuvânt avea în urechile ei un sunet primejdios. În loc de numele propus, se impuse de către censura acel de Foaie *Științifică și Literară* (1).

Apoi, din articolul prospect dela început, censura șterse mai bine de o treime; întâiu tot începutul care sună astfel:

«Românii au început a prețui facerile de bine a publicității. Deosebite foi politice și literare, supt deosebite numiri și cu deosebite tendințe s'au înființat în tustrele provincii a vechii Dacii. Fiește care din ele își împlinește scopul mai mult sau mai puțin; însă toate au greșeala capitală că prea se îndeletnicesc cu cele din afară și prea puțin cu cele din lăuntru. Cele politice cuprind numai un extract uscat a întâmplărilor de zi, scoase din jurnaluri străine și cari multe n'au cel mai mic interes pentru Români; cele literare nu se ocupă pentru cele mai multe dăți decât cu literatura ușoară a Francezilor și a Germanilor, rareori de cuprind un articol original românesc, mai rareori încă un articol de științe sau de intereseuri a țerilor noastre. Lipsa dar a unei foi care, lăsând de o parte toate noutățile din afară și discuțiile politice de zi, precum și toate acele traducții de anecdote franțuzești și nemțești, s'ar îngriji numai cu adevăratele intereseuri materiale și intelectuale a Românilor, lipsa unei asemenea foi publice, zic, este obștește simțită. Această lipsă, într'atât în cât împrejurările din afară o vor iertă, se va sili a o împlini Propășirea».

Nu știm dacă chiar censura rusească de pe vremea lui Neculai Pavlovici ar fi găsit ceva de obiectat împotriva acestor rânduri.

Apoi censura lasă neatins următoarele cuvinte:

«Lepădând din coloanele sale tot ce se înțelege sub strânsul cuvânt de politică, neocupându-se nici cum cu discuțiile și noutățile politice

(1) Apendice V, 5, 6.

din afară și din lăuntru, precum și cu întâmplările zilei, izgonind ori ce traduceri din scrieri străine, cari neavând nici un interes pozitiv pentru noi nici nu ne pot îmbogăți literatura, foaia noastră nu va cuprinde decât compuneri originale românești împărțite în secții...» Aici sunt bastonate două rânduri în cuprinsul următor;

«1. Științele exacte, 2. Științele morale și politice și 3. literatura românească, silindu-se prin toate aceste a deșteptă un interes mai viu pentru știință și nație».

Ne întrebăm uimiți: ce păcat oare să aibă această enumerație a obiectelor cu cari revista avea să se ocupe pentru a fi desființată? Să fie oare cuvintele «științele morale și *politice*» sau acel de nație, cauza acestei execuții? apoi aceeaș enumerație, dezvoltată în paragrafele următoare, este tratată mai cu cruțare, censura ștergând numai printre obiectele de cari revista făgăduia că are să se ocupe «comentarele asupra codicilor de legi a Valahiei și a Moldovei, lipsile și îmbunătățirile driturilor civil și penal, precum și următoarele» și în sfârșit, felurite articole de un interes social, precum despre învățătura publică, despre reforma temniților, ș. a.

Apoi, mai departe, înlocuește cuvintele «răspândirea ideilor și literaturii naționale» prin «răspândirea cunoștințelor și literaturii». Hotărît că Ocârmuirii lui Mihaiu Sturdza nu-i plăcea să aibă lumea idei!.

Al doilea articol tratând despre *Unirea Vămilelor între Moldova și Valahia* și datorit fără îndoială penei lui Ion Ghica, fu bastonat dela început și până la sfârșit. Și să se noteze că idea unirii vamale între amândouă Principatele, emisă în Țara-Românească de Barbu Știrbeiu, fusese bine primită de guvernul lui Mihaiu Sturdza. Exemplarul tip, ciuntit de censură, mai cuprindea, sub titlul de Călugărul și Pistolul, un fragment dintr'o călătorie la muntele Ceahlău de Alecsandri, o mică novelă a lui Kogălniceanu intitulată *Un vis al lui Petru Rareș* și fabula *Păstorul și Țințarul de A. Donici*.

Intâiul număr al *Propășirii* ieși la 9 Ianuarie 1844. Spațiul rămas liber prin suprimarea unei părți din articolul prospect și a celui despre unirea vamală fu înlocuit printr'un articol al lui Panaite Balș intitulat *Despre Ministerul Public* și a unei scrisori a lui Costache Negruți *Despre limba românească*. Fabula lui Donici, care termină exemplarul model, ne mai găsim loc în acest număr, apărut în No. 2 dela 16 Ianuarie. În acest al doilea număr găsim un articol

al lui Ion Ghica: *Insemnări asupra învățaturii publice și Veneția* de C. Negri.

Este de observat că pe prima pagină a revistei, locul ce fusese ocupat, în exemplarul tip, de titlul *Propășirea*, rămase gol, cuvintele *Foaie științifică și literară* rămânând scrise cu caractere relativ foarte mici.

Foaia număra printre redactorii ei pe toți intelectualii acelei vremi: Kogălniceanu, Alecsandri, C. Negruți, Ion Ghica, A. Donici, P. Balș, C. Negri, D. Ralet, D. Bolintineanu, I. Ionescu, C. Boliac, Gr. Alexandrescu, N. Bălcescu, Aristia și alții. Cu asemenea redactori revista avea toți sorții pentru o strălucită izbândă pe terenul cultural și nu este nici un temei de a crede că ea nu ar fi urmat până în zilele noastre, dacă spiritul îngust, bănuitor și fricos de lumină al regimului regulamentar, sub care lănceziă Moldova atunci, n'ar fi pus cu o mână brutală capăt existenței sale.

Foaia, privită cu ochi răi de Ocârmuire dela început, i se mai făcuse neplăcută prin articolele lui Ion Ghica asupra *Învățământului public*. Încă dela 30 Martie 1844, Epitropia Învățământurilor Publice, în urma «înaltei» încuviințări, scrisese la litografiile și tipografiile din capitală «a nu primi din partea corposului academic spre tipărire nici un articol sau carte afară de a fi mai înainte autorizat de Epitropie» (1). Măsura eră vederat îndreptată în contra lui Ion Ghica care eră profesor la Academia Mihăileană. Ea nu-l împiedică să reieă, în numerele 24 și 25, șirul articolelor sale asupra învățământului și să se ocupe de școalele normale și sătești.

Foaia fu suprimată la 11 Noemvrie 1844 (2) și, ceea ce este curios, temeiul de căpetenie invocat de Sfatul Ocârmuitor pentru încetarea ei, este novela *Toderică* a lui C. Negruți, care se sfârșise în numărul dela 2 Aprilie! Boierilor Sfatului Ocârmuitor le trebuise mai bine de șapte luni pentru a luă cunoștință de acea biată novelă și a se pătrunde de primejdia tendințelor ce se vedeau într'insa!

Este însă de mirare faptul că printre subscriitorii jurnalului prin care *Foaia* este suprimată și Spătarul C. Negruți izgonit din capitală și exilat la moșia lui, eră și Logofătul Alecu Ghyka, tatăl Domnului dela 1849—1856, care eră privit de toți și cu drept cuvânt ca capul boierilor prielnici ideilor nouă și aspirațiunilor națio-

(1) Ibid., V, 9.

(2) Ibid., V, 8.

nale. Și *Foia științifică și literară*, atât ca fond cât și ca formă, eră atât de moderată!

Tot la sfârșitul anului 1843, Doctorul C. Vârnăv, căruia i se încredințase de către Mihail Sturdza catedra de *Medicină poporană* de curând înființată la Seminarul dela Socola, prin jalbă adresată însuș Domnului, ceru învoire să înființeze «o foaie periodică intitulată *Prietenul Sănătății și al Economiei*, care să cuprindă povățuiri atât pentru păstrarea sănătății cât și pentru ferirea și vindecarea boalelor obișnuite în pământul acesta». Această foaie, în mintea întemeietorului ei, eră menită să servească mai ales absolvenților Seminarului dela Socola cărora «prin cetirea ei, după ce se orânduiesc preoți prin târguri și sate, li s'ar îmbunătăți și li sa'r întipări mai bine cele învățate, ar înainta și ei potrivit cu propășirile acestui ram al învățăturilor publice și cu îmbunătățirile ce experiența ar introduce și prin urmare s'ar face mai vrednici posturilor și mai folositori turmelor cari li s'au încredințat».

Arată că «și pentru toți aceia cări știu carte și, departe de un doftor, sunt siliți a-și încredința sănătatea unei babe sau unui moșneag... va fi foaia aceasta un adăpost mântuitor.»

Foaia «unind cu ramul sănătății și ramul economiei, calea înfloririi unui Stat și dorul Înălțimii Voastre pentru neam și țară» va fi de cel mai însemnat folos(1).

La jalbă eră anexat și un program manuscris al cuprinderii, împărțită în trei părți:

A. Foaia Sănătății, B. Foaia Economiei și C. Varietăți. Intăia rubrică aveà să cuprindă articole de a) Igienă și Dietetică, b) Medicină poporană, c) Anatomie și Fiziologie, d) Foroiatrie, e) Zooiatrie. A doua rubrică aveà să cuprindă a) Economia casei, b) Economia țeri (2).

Învoirea fu dată(3) și revista începù să apară la 1 Martie 1844, în format în 18° și tipărită la Tipografia Albinei, titlul il schimbă în acel de *Povățuitorul Sănătății*.

Întreprinderea eră din cele mai laudabile, dar date fiind puterile de care redacția putea dispune atunci și numărul minim al prenumeraților, eră dela început osândit la o grabnică încetare.

Dela ieșirea ei și până în primăvara anului următor, 1845, ieși

(1) Ibid., V, 10.

(2) Ibid., V, 11.

(3) Ibid., V, 12, 13, 14 și 15.

destul de regulat odată la două săptămâni. Colaboratorii cei mai obișnuiți ai întemeietorului fură Teodor Codrescu și Ion Ionescu: acest din urmă pentru articolele relative la gospodăria pământului, din cari unele sunt foarte bune și alcătuite într'o formă potrivită cu gradul de cultură al prenumeranților. «Ramul Sănătăți» este mai slab, alcătuiindu-se mai ales din doftorii băbești cari cred că vor fi avut efect mai mult prin mijlocul sugestiei decât prin eficacitatea lor reală. Lipsesc mai ales articole bune asupra igienii, de altminterea lucrul este destul de firesc, căci igiena a devenit o știință mai ales în vremile din urmă.

Cu toate că ultimul număr din anul I al acestei reviste promite că ea va începe a apare din nou la 1 August următor, n'am dat nicăire de urma vreunui număr din anul al doilea.

Dosarele censurii nu mai vorbesc de înființarea altei reviste periodice până la 6 Martie 1848, când găsim o cerere a aceluiaș Dr. Vârnav care înființase *Povățuitorul Sănătății*, prin care arată că «*Societatea de medici și naturaliști din Prințipat, în dorința de a da în tipar o foaie periodică pentru științele naturii, cultura pământului și negoț, roagă pe cinstita Postelnicie a încuviința această a ei dorință și a porunci totodată țenzurarea numărului întâiu care se și alătorează*»(1).

Încuviințarea fu dată de Marele Postelnic la 9 Martie, însărcinându-se cu censura exemplarului depus Spătarul Polizo care referi, în aceeaș zi, că foaia «nu cuprinde nimic împotrivor».

Totuș este probabil că, dintr'o cauză sau alta, foaia nu ieși, căci nicăirea nu s'a putut găsi vreun exemplar dintr'insa. Tocmai la 1851 vedem ieșind, tot sub direcțiunea sârguitorului Dr. Vârnav, *Foaia Societății de medici și naturaliști din Principatul Moldovei*.

I. Censura ziarelor.

Buletinul și *Foaia Sătească* fiind niște foi oficiale, destinate a răspândi numai publicațiile autorităților, *Albina Românească* rămâne singura foaie politică înființată în Moldova în tot timpul Domniei lui Mihaiu Sturdza. În partea întâiu a acestui studiu s'a văzut că și ea nu putea să fie decât o anostă și sarbădă fițuică oficioasă, strinsă de Kisselev, cum am văzut, într'o adevărată cușcă de fier.

Este puțin probabil să se fi încercat în acest răstimp înființarea

(1) Ibid., V, 17.

vreunui nou ziar politic; în dosarele censurii nu vedem nici urmă de asemenea năzuință care, dacă s'a produs, a trebuit sigur să fie la moment înăbușită de Ocârmuire.

Ziare străine se primiau însă în Iași încă înainte de 1828, mai ales de Consului străini, dar și de către boieri.

Cele din Petersburg (în limba franceză) nu aveau aproape nici un abonat și sosiau prin poșta rusească, la Consulatul rusesc. Cele franceze și germane erau aduse de poșta austriacă care făcea odată pe săptămână serviciul între Cernăuți și Iași; biuroul ei se află la *Aghenția c. c.* Limba germană fiind mai puțin răspândită decât cea franceză, numărul Moldovenilor abonați la ziare germane eră cu totul neînsemnat; în schimb însă colonia germană și mai ales cea austriacă erau relativ numeroase și cuprindeau în sinul lor oameni culți: medici, spițeri și profesori, cari aproape toți erau abonați la câte o gazetă din țara lor de origine. Regimul la care eră supusă presa germană între 1832 și 1848 fiind însă aspru și cât de puțin liberal, Ocârmuirea Moldovei nu se prea îngrijiă că ele vor lăți în țară idei subversive.

În schimb însă gazetele din Franța erau hotărit rău văzute. Francezii, spre marea mâhnire a împăratului Neculai, izgonise pe craiul lor legiuit și noua Crăie, în care presa eră aproape cu desăvârșire liberă, împrăștiă în lume «prințipurile» cele mai nelegiuite. Și ceeace eră neplăcut Rusiei, vrând nevrând trebuia să fie neplăcut și lui Mihaiu Sturdza. Aceste ziare erau aduse în Iași de poșta austriacă, la *Aghenția c. c.* și se distribuiau abonaților de biuroul poștal al *Aghenției*. Ocârmuirea n'avea deci nici un control asupra distribuirii lor. Nu-i prea dădea mâna să întrebuițeze intimidarea pentru a împiedecă abonamentele, căci abonații, aproape toți boierii mari, cu vază și cu avere și cari se cam priviau ca deasupra legilor, făcute numai pentru oameni săraci sau de rând, nu s'ar fi intimidat. Însă ea aveă măgulirea ca acele abonamente, fiind făcute de Agenție la biuroul poștal central din Viena, nu eră primejdie ca acesta să facă abonamente pentru ziarele înaintate din Franța, aspru interzise în monarhia habsburgică. Totuș multe chiar din cele procurate de biuroul central din Viena erau departe de a fi bine văzute de Ocârmuirea Moldovei.

Mai târziu ziarele străine începând a da librarilor din Iași comisoane asupra abonamentelor făcute prin ei, librarii ademeniră pe mulți să se aboneze prin intermediul lor. Ziarele din această categorie sosiau prin poșta austriacă la Zurin, de unde le ridică un comisio-

ner (M. Wiittner) din Mihăileni și le expedia la Iași prin Carvasarâ (vama). Se înțelege că pe această cale se puteau strecură numai ziare tolerate de Ocârmuire.

Astfel se urmă până la 1848, Ocârmuirea fiind, vrând nevrând, silită să privească cum intrau în țară, prin biuroul poștal dela Agenția austriacă, unele foi a căror tendințe nu-i puteau fi decât puțin plăcute. Agentul austriac, Cavalerul de Eisenbach, eră un om pașnic și foarte împăciuitor, doritor să măntină cu Guvernul Moldovei relațiile cele mai bune, dar totodată un om care înclină spre ideile nouă.

Indată după încercarea rău chibzuită dela Martie 1848, vedem relațiunile până atunci prietenești ale Ocârmuirii Moldovei cu Eisenbach tulburându-se din cauza unei foi românești dela Brașov.

Gazeta de Transilvania, care își începuse existența la 1 Ianuarie (st. n.) 1848, găsisse dela început abonați în Moldova. Aproape fiecare număr din această foaie cuprindea câte o corespondență din Iași sau din București. La început aceste corespondențe sunt alcătuite într'un spirit cu totul binevoitor pentru starea lucrurilor în ființă în Principate: se vorbește de Domni cu cel mai mare respect. Proclamația partidului național este într'adevăr salutată de *Gazeta de Transilvania* cu entuziasm, în numărul dela 12 Aprilie, dar mi se pare că acest entuziasm se datorește mai cu samă părerii greșite răspândite în Brașov, cum că manifestul eră opera nu numai a partidului național, ci și a guvernului. Corespondențele următoare sunt hotărît favorabile Domnului, autorul lor se arată mulțumit de înăbușirea răscoalei și critică purtarea tinerețului răsvrătitor. Dar de odată lucrul se schimbă; numărul *Gazetei* din 29 cuprinde un prim articol intitulat: «Protectoratul rusesc în Moldo-România», în care se denunță, într'adevăr în cuvinte cuviincioase, dar în chipul cel mai energic și cel mai categoric purtarea Rusiei față de Principatele Române dela început și până în prezent. Amestecul Consulilor rusești în ocârmuirea internă a Principatelor este mai cu seamă denunțată și înfierată în chipul cel mai viu.

Când acest număr, cuprinzând acest articol sosi în Iași, atât Domnul cât și miniștrii lui fură cuprinși de spaimă. Un ziar străin judecând purtarea Curții protectoare și ponegrind-o se împrăștiase în țară, și acest ziar fiind tipărit în limba română putea fi cetit nu numai de boieri ci și de prostime! O asemenea îndrăzneală nu putea fi tolerată, căci pe lângă că eră o nouă indemnare la necuviință către treptele de jos, apoi îngăduirea ei de către Domn și Ocârmuire

puneã în primejdie reputația de credință a acestora către Augustul Protector.

Secretariatul de Stat trimise, la 12 Maiu 1848, lui Eisenbach o notă (1) în care îi arată că «*Gazeta de Transilvania* își deschide coloanele la niște publicații îngrijitoare pentru liniștea și buna stare de cari Principatele n'au încetat să se bucure până astăzi . . . Guvernul Țerii-Românești, având interes ca în mijlocul poporului ce-i este încredințat, să domnească o pace salutară, a oprit intrarea pomentei foi în oblăduirea lui. Aceleași inconveniente se simt și în Moldova. S'a băgat de seamă că *Gazeta de Transilvania* publică articole incompatibile cu condițiunile existenței politice a acelu Principat și aceste publicații trebuie cu atât mai mult să ceară neadormita priveghere a Ocârmuirii locale, cu cât sunt alcătuite în limba țerii și pot cu mai mare ușurință să lățească în deobște idei și principii subversive».

Postelnicul (2) cere deci în numele Domnului ca Agentul, pe de-

(1) VI, 1.

(2) Iată numele tuturor Postelnicilor dela 1852 până la 1859:

Data intrării în funcțiune			NUMELE ȘI PRNUMELE POSTELNICILOR	Data ieșirii din funcțiune		
Anul	Luna	Ziua		Anul	Luna	Ziua
<i>Guvernul provizor rus</i>						
1832	Ianuarie	1	Postelnicul N. Canta (Cantacuzin)	1832	Aprilie	28
1832	Aprilie	29	Beizadea N. Suțu.	1834	Iulie	15
<i>Domnia lui Mihail Sturdza (dela 16 Iulie 1834)</i>						
1834	Iulie	16	Beizadea N. Suțu, (urmează)	1837	Septembrie	13
1837	Septembrie	14	Logofătul C. Catargiu (vremelnicește) .	1838	Aprilie	7
1838	Aprilie	8	Beizadea N. Suțu (din nou). Dela 28 Dec. 1838 și până la 20 Dec. 1839 și dela 20 Februarie 1840 până la 14 Oct. 1840 Beizadea N. Suțu fiind împiedicat de boală de a funcționa, a fost înlocuit cu toate drepturile, chiar de a lua parte la deliberările sfatului, de fratele său Beizadea Iorgu Suțu, deși nu erã șef al acelu Departament			

o parte să comunice «redactorului pomenitei foi, ca el să aibă a suspenda trimiterea ziarului său în Moldova, unde intrarea îi va fi de

Data intrării în funcțiune			NUMELE ȘI PRNUMELE POSTELNICILOR	Data ieșirii din funcțiune		
Anul	Luna	Ziua		Anul	Luna	Ziua
1840	Octomvrie	15	Vornicul Th. Balș	1842	Noemvrie	11
1842	Noemvrie	12	Hatmanul Gr. Ghyka	1843	Iulie	17
1843	Iulie	19	Vornicul Th. Balș (din nou)	1844	August	14
1844	August	16	Hatmanul N. Mavrocordat (vremelnic)	1847	Decemvrie	14
1847	Decemvrie	15	Vornicul Alecu (Coco) Sturdza	1848	Martie	29
1848	Martie	30	Postelnicul V. Beldiman	1849	Iunie	21
<i>Domnia lui Grigore Ghyka (dela 22 Iunie 1849)</i>						
1849	Iunie	22	Vornicul Al. Sturdza (din nou)	1851	Noemvrie	7
1851	Noemvrie	8	Vornicul Răducanu Roset	1852	Iunie	14
1852	Iunie	15	Beizadea Costache Ghyka	1853	Martie	22
1853	Martie	23	Beizadea Ion Gr. Ghyka (locțiitor)	1853	Octomvrie	22
<i>Guvernul Provizoriu rusesc (dela 1 Oct. 1853)</i>						
1853	Octomvrie	23	P. Mavrogheni, Ministru la Lucrări Publice ad-interim	1854	Februarie	14
1854	Februarie	15	Vornicul Al. Sturdza a 3-a oară	1854	Octomvrie	31
<i>Domnia din nou a lui Grigore Ghyka (dela 1 Noemvrie 1854)</i>						
1854	Noemvrie	1	Beizadea C. Ghyka (din nou)	1856	Ianuarie	24
1856	Ianuarie	25	I. A. Cantacuzin	1856	Martie	5
1856	Martie	6	Beizadea I. Gr. Ghyka (din nou) a demisionat în urma abdicării lui Gr. Ghyka	1856	Iulie	2
1816	Iulie	3	Idem provizoriu până la numirea unui titular	1856	Iulie	15
<i>Căimăcămia Th. Balș (dela 16 Iulie 1856)</i>						
1856	Iulie	16	Vornicul Al. Sturdza a 4-a oară	1857	Februarie	23
1857	Februarie	24	Directorul Aga Alecu Fotino ad-interim	1857	Martie	7

astăzi înainte închisă», iar pe de alta să «dea ordin biuroului poștal a nu mai distribui foaia abonaților».

Eră iertat până la un punct ca Postelnicia Moldovei să nu știe că Consuli unui Stat n'au a transmite redactorilor ziarelor din țara lor ordinele guvernului țerii unde sunt trimiși, dar este de mirare ca un om bucurându-se de cultura și experiența lui Mihaiu Sturdza, să fi învoit trimiterea unei asemenea note. Dar abia trecură douăzeci și patru de ceasuri și Agentul primi alta cu cuprins și mai ciudat (1).

Postelnicia împărtășia Agenției că «câteva persoane împrăștiind vorba că Căminarul N. Istrati ar fi autorul articolelor publicate în ultimele numere ale *Gazetei de Transilvania* și mai cu seamă în

Data intrării în funcțiune			NUMELE ȘI PRNUMELE POSTELNICILOR	Data ieșirii din funcțiune		
Anul	Luna	Ziua		Anul	Luna	Ziua
<i>Căimăcămia lui N. Vagoride (dela 8 Martie 1857)</i>						
1857	Martie	8	Pastelnicul Panait Balș	1857	Iunie	7
1857	Iunie	8	Directorul Ministr. Aga Alexandru Foltino ad-interim	1857	Octomvrie	6
1857	Octomvrie	7	Vornicul I. N. Cantacuzin	1858	Octomvrie	23
<i>Căimăcămia de trei</i>						
1858	Octomvrie	24	Vasile Alecsandri provizoriu	1859	Ianuarie	14
<i>Domnia lui Cuza dela 5 Ianuarie 1859.</i>						
1859	Ianuarie	15	Vasile Alecsandri definitiv, demisionat la 2 August, a gerat provizoriu până la 9 Noemvrie, fiind înlocuit ca Ministru ad-interim de Panait Donici	1859	Noemvrie	9
1859	Noemvrie	10	Grigore Balș	1860	Martie	13

(1) Ibid., VI, 2.

cel dela 29 Aprilie, articole cari au făcut de neapărată trebuință prohibițiunea acelei foi în Moldova, Ocârmuirea a supus pe zisul Căminar Istrate unui aspru interogator». Căminarul s'a apărat de orice participare la pomenita publicație, totuș, pentru ca să înceteze orice bănuială și ca guvernul să fie pus în cunoștința curatului adevăr, Postelnicul roagă pe Agent ca, prin mijloacele ce le va crede mai convenite, să invite pe însuș redactorul pomenitei gazete a mărturisi pe onoare care este numele adevăratului autor al acelor articole.

Eisenbach răspunse a două zi la amândouă comunicările Postelniciei (1). In cât priviă pe cea dintâiu, Agentul arată că a adus îndată cererea Secretariatului de Stat la cunoștința guvernului său «care fără îndoială va ști să aprecieze competența și dreptul guvernului Domnesc de a opri intrarea oricărei foi străine în Moldova, îndată ce i se pare că ea nu se poate împacă cu condițiunile existenței politice a acestui Principat. Agenția însă nu are nici o relație cu redacția pomenitei foi, nu are nici măcar cea mai mică putere asupra ei, nu s'a silit nici odată să-i procure abonați și s'a mărginit numai să distribue foile sosite prin biurul de postă al Agenției, astfel cum se urmează peste tot locul.

Insă până la sosirea rezultatului demersului făcut de Agenție în urma cererii Postelniciei pe lângă Guvernul c. c., Agenția nu poate refuza să distribue destinatorilor foile în limba română, al căror abonament l-au plătit pe șase luni înainte, oprirea lor în Moldova fiind necunoscută până atunci atât Agenției și redactorului foi cât și abonaților.

Iar la a doua notă, Eisenbach răspunde că, după credința lui, redactorul foi nu va consimți nici odată să răspundă la întrebarea ce o pune Secretariatul și că, după legile astăzi în vigoare, nu poate fi silit la o asemenea mărturisire.

De voie sau de nevoie, ocârmuirea Moldovei fu silită să se resemneze și s'aștepte răspunsul dela Viena și, spre necazul ei, să privească cum *Gazeta de Transilvania* urmă să fie împărțită abonaților prin biurul Agenției.

In curând însă Posletnicia avu prilej să s'adreseze cu o nouă jalbă către Eisenbach; de astă dată răul de care se plângea veniă din Bucovina. In această bucățică deslipită din Moldova se strânsese un număr însemnat de Moldoveni fugari, implicați în evenimentele dela Martie. C. Negri, Alexandru Cuza, Manolache Epureanu,

(1) Ibid., VI, 3.

✧ Mihaiu Kogălniceanu, Vasile Canta, Gheorghe Sion, Gheorghe Radu, frații Cazimir, găsise aici un adăpost teafăr, cu atât mai plăcut, cu cât eră aproape de granițele țerii. Guvernul provinciei nu făcuse nimic pentru a împiedecă intrarea lor și ei găsise printre Români bucovineni o primire cu totul frățească. Ei se puseră aici pe lucru și, folosindu-se de atmosfera de libertate care, în urma evenimentelor recente dela Viena, plutiă până în provinciile cele mai depărtate ale monarhiei habsburgice, tipăriră numeroase scrieri prin cari se denunță regimul de jaf și de corupțiune adâncă sub care se află Moldova; se înțelege că, în aceste scrieri, persoana Domnului departe de a fi cruțată, eră atacată cu învierșunare. Aceste broșuri fură trimise prin poșta austriacă, nu numai la toți cunoscuții pribegilor, ci însuș Domnului.

Secretariatul de Stat fu îndată însărcinat să semnaleze faptul Agenției austriace. In nota sa (1), Postelnicul arată că «Inălțimea sa fusese cu atât mai dureros afectată, cu cât tocmai presa unei provincii megieșite, prietenă și legată cu Moldova prin legături pe cât de multiple pe cât erau intime, se puse în slujba patimilor câtorva oameni perversi, spre a lăți în Principat calomniile odioase prin însuș organul Agenției I-le și R-le». Postelnicul urmă cerând ajutorul Agenției pentru a obține pedeapsirea acestor indivizi «cari au organizat în Statele Impărătești niște biurouri de publicații calomnioase, jignitoare pentru liniștea Moldovei și cari prevestesc hotărîrea lor de a urmă și pe viitor odioasa lor întreprindere». Dacă, în vremile din urmă presa devenise liberă în Austria, această libertate eră relativă numai la opiniile în materie politică și nu la defaimările îndreptate împotriva persoanelor; «autorii și editorul scrierilor pomenite sunt îndoite de vrednici de pedeapsă, căci dacă s'ar învoi ori cui să nu ție seamă de respectul datorit persoanei ocârmuitorilor, dacă aceștia ar fi dați pradă bârfelii și batjocurii, aceasta ar însemna a autoriza scandalul și a încuraja imoralitatea printr'un exemplu pernicios care, mai târziu sau mai de vreme, ar atrage după sine disolvarea societății». Agenția c. c. își putuse da seamă de sforțările făcute în totdeauna de Guvern spre a împiedecă ori ce atingere la demnitatea persoanelor și la respectul datorit caracterului lor. Cere ca «pe de o parte asemenea scrieri să nu mai fie pe viitor tipărite de tipografiile din Austria, să nu mai fie primite de biurul de poștă din Cernăuți, iar pe de alta ca autoritățile Impărăției să iea măsuri pentru înfrânarea sau

(1) Ibid., VI, 4.

extradarea acestor bârfitori cari sunt: Gheorghe Radu, Gheorghe Sion, Vasile Canta, Vasile Alecsandri, semnatari ai acestor libele, precum și frații Petrache și Constantin Cazimir, toți Moldoveni cari au trecut granița după ce au încercat să tulbure liniștea publică în Moldova.»

La această notă, Eisenbach răspunde (1) că o va supune Guvernului său spre a o lua în cea mai de aproape considerare.

Dar criza prin care trecea pe atunci Imperiul austriac nu permitea Guvernului său să se ocupe cu lucruri de atât de mică importanță; Mihaiu Sturdza nu obținù nici un rezultat la cererile lui.

La Iunie izbucnise mișcarea din Țara-Românească, mult mai bine și mai serios chibzuită și pusă la cale decât cea întreprinsă de diletanții dela Iași. Ea nu fu o răfueală între Domn și parte din boierime, ci o mișcare care pătrunse adânc în păturile țărănimii. Guvernul rusesc care nu așteptă decât un pretext pentru a interveni iar în Principate, ocupă Moldova și Domnul fu invitat a se înțelege cu comandantul trupelor de ocupațiune, cu generalul Lüders, în privința măsurilor trebuitoare pentru asigurarea ordinii în țară și ferirea acesteia de propaganda revoluționară.

La 4 Septembrie 1848, girantele Consulatului rusesc din Iași, Tumanski, comunică Postelniciei (2) că generalul-leutenant Moller, însărcinat cu păstrarea ordinii în Moldova, (3) primise dela Lüders înștiințare că «urzitorii răsvrătirilor în Prințipatul Moldovei și Valahiei, ajută lățirii aici a nepriincioaselor cărți și jurnaluri scrise în duh răsvrătitor împotriva sfintelor canoane a credinții și a vechilor temelii pe cari este așezată obșteasca bună fericire.»

Impăratul poroncise ca Consatul să se înțeleagă cu Ocârmuirea Moldovei «pentru a se înființa în Prințipat o aspră privighere spre a se vinde niște așa înscrisuri, atât la librării cât și de către osebiți împărțitori și fețe particulare». Cărțile și jurnalele de asemenea natură să se confisce, iar «pe culegători să-i iea sub mare pază», făcându-se îndată cunoscut «nacialstvei oștenești» căreia i s'au dat instrucțiunile trebuitoare. Consulul făcând cunoscut Postelniciei «o asemenea bună voință a Impărăteștii sale Măriri», o roagă să ceară dela Domn o grabnică punere la cale pentru înființarea celei mai

(1) Ibid., VI, 5.

(2) Ibid., VI, 6.

(3) Lüders avea comanda în amândouă Principatele.

aspre privegheri asupra nelățirii în Prințipat a nepriincioaselor cărți și jurnaluri, potrivit bunei voinți a Impărăteștii sale Măririi.»

Ocârmuirea Moldovei se grăbi să îndeplinească porunca rusească. Scrierile răsvrătitoare nu puteau să intre în țară decât prin granița despre Austria și Mihaiu Sturdza nu putea să uite nici articolele din *Gazeta de Transilvania*, nici broșurile venite dela Cernăuți.

Și voi observă aici că *Gazeta de Transilvania* nu se ocupă aproape de loc de Moldova. Corespondențele din Iași sunt rari și scrise pe un ton foarte moderat. În schimb însă acest ziar avea corespondențe aproape zilnic din Țara-Românească, foarte simpatice, se înțelege, pentru mișcarea de acolo, și atacă politica rusească cu învierșunare. Postelnicia trimise deci lui Eisenbach o nouă notă(1), reamintindu-i cele ce-i scrisese în privința articolului *Gazetei de Transilvania* cât și în a broșurilor, «sosind în Prințipate prin canalul Agenției și cari mai ales de o bucată de vreme năzuiau să răspândească în țară insinuări calomnioase și incendiare, nu mai puțin decât principii subversive și incompatibile sub mai multe raporturi cu condițiunile ființei politice a Moldovei». Neprimind nici un rezultat, Ocârmuirea locală, «neputând fără a se face vinovată de neîndeplinirea unei datorii serioase să tolereze pe viitor urmările supărăcioase ale rătăcirii căreia asemenea scrieri au dat naștere, se vede în obligațiunea de a împiedecă, prin mijloacele cele mai energice, importățiunea oricărei cărți având un caracter subversiv și potrivit dogmelor sfinte ale religiunii, moralei și principiilor conservatoare cari sunt temelia bunei stări a societății». Toate publicațiile de acest fel urmează să fie confiscate, iar indivizii în posesiunea cărora s'ar găsi să fie puși în stare de arestare. Apoi termină rugând pe Agent să dea biuroului său postal ordin ca cărțile, broșurile și ziarele în oricare limbă și adresate către oricine să fie aduse la Secretariatul de Stat, de unde aveau a fi împărțite destinatarilor după censurare.

Prin nota sa responsabilă din 8 Octomvrie (2) următor, Eisenbach se îndatoriă să supună Guvernului său ultima cerere a Secretariatului de Stat, însă refuză categoric să trimită ziarele și celelalte imprimăte ce sosiau în Prințipat prin poșta Agenției la Secretariatul de Stat. Apoi el adăugî «că-i place a crede că Guvernul local, călăuzit de respectul tratatelor sub scutul cărora supușii M. S. Im-

(1) Ibid., VI, 7.

(2) Ibid., VI, 8.

păratului și Rege locuiesc în acest Principat nu va permite să se făptuească împotriva lor nici un act de violență, cum ar fi: confiscarea ziarelor prin mijlocul și în urma unor vizite domiciliare și arestarea persoanelor. Agenția precum și supușii încredințați ocrotirii sale cu desăvârșire pașnice, nu vor putea nici vor voi să se lupte ca puterea covârșitoare, ar lăsa-o să facă ce i-ar părea de cuviință, dar nu fără a protesta sus și tare împotriva oricărei nouă atingeri la drepturile și privilegiile ce le sunt închezeșluite în Statele otomane prin tratate.

Acest răspuns fu comunicat de Postelnicie Consulatului rusesc (1), dându-i-se totodată seamă de măsurile luate de Ocârmuire în conformitate cu nota din 4 Septemvrie trecut a Consulatului și adăogând că, față cu cel de pe urmă răspuns al Agenției c. c., «nu rămâne decât ca Impărătescul Consulat (al Rusiei) să binevoască a intra cu arătare către locul cuvenit, pentru a se îndatori pe c. c. Aghenție la împlinirea propozițiilor ce i s'au făcut, fără de cari privigherea nu se poate face...»

Dar de odată veni Postelnicieii veste că Agentul Austriei la București, Timoni, departe de a se încăpățina ca Eisenbach, admittând cererea făcută de Căimăcămie, trimite regulat pachetele sosite prin poștă Agenției la Secretariatul de Stat spre a fi cercetate acolo și apoi distribuite adresanților. Apoi, pe lângă aceasta, intrarea periculoasei *Gazete de Transilvania* în Țara-Românească eră cu totul oprită.

La auzul acestor vești și bizuindu-se pe sprijinul Rusiei, Postelnicia trimise Agenției, la 22 Octomvrie, o notă (2) «energică».

După ce insistă asupra temeiniciei măsurilor reclamate dela Agenție împotriva ziarelor și altor publicațiuni cari împrăștie în țară principii subversive . . . și varsă calomnii și desfăimări asupra Guvernului, asupra funcționarilor și asupra particularilor, răspunde la cele invocate de Eisenbach, împotriva dispoziției cerute de Ocârmuire, că «nu vede ca tratatele, al căror scop de căpetenie este închezeșluirea liniștii și a bunei stări, nu numai a pământenilor dar și a străinilor locuind în țară, să autorize împrăștierea prin organul ziarelor a unor idei subversive, nici circularea libelelor și pamfletelor bârfitoare, cari nu sunt tolerate de nici un Guvern». Apoi, bazându-se pe faptul că măsurile pretinse de Căimăcămia Terii-

(1) Ibid., VI, 9.

(2) Ibid., VI, 10.

Românești, identice cu cele cerute de Postelnicia Moldovei, fusese admise de Agentul austriac din București, cerea din nou ca Eisenbach să procedeze în acelaș fel ca Timoni.

Pe când Agenția austriacă rămânea surdă la solicitările repetate ale Postelnicieii, Rușii nu încetau să pretindă dela Mihaiu Sturdza măsurile cele mai aspre împotriva cărților și a ziarelor circulând în Principat.

Generalul Duhamel, Comisarul Impăratului Neculai în Principate, adresă în această privință Domnului Moldovei(1), la 2 Noemvrie, o notă care seamănă mai mult cu un ordin.

Duhamel arată că, din ordinul Impăratului, Ministerul de Răsboiu (al Rusiei) îl însărcinase să exerciteze privegherea cea mai activă asupra ziarelor și a cărților circulând în Principate. Amintește că se înființase un biou special de cenzură pentru ziarele străine la Postelnicia Terii-Românești și că cele ce sosesc prin poșta austriacă sunt censurate, iar unele numere conținând articole potrivnice sau de tendență perincioasă sunt reținute. Crede că această măsură se va aplica și Moldovei, Eisenbach neputând să arate mai puțină bună voință decât Timoni.

«In cât privește librăriile în ființă în țară, este urgent ca Domnul să se înțeleagă în această privință cu generalul Moller, care a primit instrucțiuni la feliu, pentru a împiedecă ca cărți de o tendință pernicioasă, fie ele scrise în limba moldovenească, fie în limbă străină, să se vândă în țară și să lățească într'insa doctrine subversive; toate cărțile și scrierile periodice de această natură trebuie, după ordinul formal al Impăratului, retrase din circulație și distruse. Și această măsură nu trebuie să fie mărginită numai la orașul Iași, dar întinsă și la celelalte orașe ale Moldovei, unde sunt în ființă librării. Este bine înțeles că poliția locală trebuie asemenea să aibă ochii ațintiți asupra cafenelelor, restaurăntelor și altor localuri publice, și să vegheze ca nici un ziar oprit de cenzură să nu fie tolerat într'insele». Terminând Duhamel anunță Domnului că nu va lipsi să comunice Ministrului de Răsboiu al Rusiei dispozițiile adoptate de Domn.

Postelnicia neprimind nici un răspuns la nota ce o adresase lui Eisenbach, la 22 Octomvrie, și încurajată de Duhamel, scrise Agenției din nou la 12 Noemvrie următor (2).

(1) Ibid., VI, 11.

(2) Ibid., VI, 12.

După ce amintește că Agenția, la cererile repetate făcute de Guvernul Moldovei pentru oprirea *Gazetei de Transilvania* și luare de măsuri severe în privința altor ziare și broșuri, n'a primit încă nici un rezultat, urmează: «Domnul Agent în înțelepciunea lui n'ar putea să tăgăduască urmările dăunătoare ale acestei temporizări într'o chestiune strâns legată cu păstrarea ordinii și a liniștii publice. Căutând să preîntâmpine urmările supărătoare ale importării unor scrieri subversive, Ocârmuirea crede că nu lucrează numai spre binele pământenilor ci și în acel al străinilor cari participă și ei la folosul ce urmează dintr'o stare de lucrare pașnică. Prin o asemenea lucrare nu contravine de loc tratatelor, cari nu autoriză nici pe Agenția străină să devie organul lățirii unor învățături pernicioase pentru țară și potrivnice condițiunilor ființei sale politice». Termină arătând că, în urma acestor argumente și a exemplului dat de Timoni, Agenția nu va întârziă să adopte procedeul indicat în ultima notă a Secretariatului.

Faptul că ocârmuirea lui Mihaiu Sturdza îndrăzniă să adreseze Agenției austriace o notă astfel redactată, trebuie atribuit numai împrejurării că Austria eră atunci aproape de pieire și, mai ales, îndemnurilor Rușilor.

În răspunsul său, care poartă data de 24 Noemvrie (1), Eisenbach atribue întârzierea rezultatului cerut Guvernului austriac «spăimântătoarei însemnări a întâmplărilor lunilor trecute, cari erau să dea pradă grozăveniilor unei anarhii desăvârșite capitala unei vechi, mari și puternice monarhii, aceste întâmplări trebuiau neapărat să ceară și să absorbe cea mai neadormită băgare de seamă și toate opintirile organelor celor mai înalte ale ocârmuirii M. S. I-le și R-le Apostolice».

Se vede că guvernul voia atunci să încerce a intimidă pe primitorii de ziare străine și, spre acest sfârșit, căută să obțină lista abonaților.

Prin o notă ce nu se află în dosarele censurii, Postelnicia, la 29 Noemvrie, ceruse Agenției să-i trimită o listă „de fețele cari se abonează la gazete, jurnaturi și alte foi periodice“. Agenția răspunde, la 17 Decemvrie (2), comunicând Postelniciei copie de pe referatul adresat Agentului de «postexpediționerul» Agenției, Teodor Dorneanu, din care rezultă că singurele persoane abonate prin Agen-

(1) Ibid., VI, 13.

(2) Ibid., VI, 14.

ție la ziare străine erau: Agentul Eisenbach, Baronul Richthoffen, Consul General al Prusiei, Duclos, Vice-consulul francez la Galați și „postexpeditionerul» Dorneanu.

Eisenbach, care simpatiză cu partizanii progresului, va fi vrut să ferească pe abonați de persecuțiunile ocârmuirii și mai ales de ale Rușilor. Este absolut sigur că numărul acelor cari se abonase prin Agenție eră destul de mare. Am cunoscut mulți contimporani cari îmi istorisau cum își reînnoiau abonamentele la Agenție, cum primiau pe ascuns ziarele și cum ardeau pe cele suspecte după ce le cetiau.

La 15 Decembrie următor, Agenția împărtășia (1) în sfârșit Postelniciei că, potrivit hotărîrii Ministerului de Interne austriac, cu începere dela 1 Ianuarie 1849, nu se va mai expediă pentru Iași, prin poșta Agenției I-le și R-le, nici un jurnal sau gazetă afară de cele destinate pentru Agenție și Consulatele străine.

Cu două zile mai pe urmă, generalul Moller comunică lui Mihaiu Sturdza un ordin secret ce-l primise dela șeful său, Lüders (2). Acesta făcă cunoscut lui Moller că, în urma raportului făcut de dânsul la 31 Octombrie trecut, prin care arată măsurile luate în Moldova «pentru statornicirea cenzurii» și înștiință că Eisenbach «nu se unește a se supune țenzurii jurnalele străine ce se primesc la Iași prin mijlocirea Agenției», fără înadins ordin dela Guvernul său, Generalul Duhamel s'a adresat solului rusesc la Viena, «Groful» Medem, rugându-l a mijloci «în acest obiect cuvenitele povățuiri pentru D. Eisenbach». «Groful» Medem a făcut acum cunoscut generalului Duhamel, că Prințul Schwarzenberg a dat Agentului din Iași instrucțiunile următoare: «D-l Eisenbach este dator a cere dela cârmuirea locală a Moldovei listă de jurnalele străine cari vor fi pozvolite de țenzură și a se conformă cu stricteță la hotărîrea ce se va luă întru aceasta, ferindu-se de orice neînțelegere cu localnica ocârmuire». Agenții străini singuri sunt scutiți de această oprire. Jurnalele «pozvolite» nu mai pot fi censurate. Rămâne ca Domnul să micșoreze după a sa voință numărul acelor jurnale și «să se folosească de acest prilej spre a opri jurnalele ce se tipăresc în Transilvania și Bucovina, ca unele ce sunt primejdioase pentru a sa ocârmuire, fiindcă sunt redijate în limba națională. Lüders mai invită pe Moller să intre în înțelegere cu Domnul și

(1) Ibid., VI, 15.

(2) Ibid., VI, 16, 17.

să-l înștiințeze cari anume jurnale au a fi slobode să intre în Moldova.

O scrisoare confidențială a Adjutantului lui Mihaiu Sturdza, colonelul Schelet, către Postelnic, invită pe acesta să comunice lui Eisenbach hotărârile Prințului Schwarzenberg și să-l înștiințeze «a face a sa punere la cale, potrivit cu acea hotărâre, a nu se aduce în Moldova decât jurnalele următoare:

1. *Le Moniteur*.
2. *Le Journal des Débats*.
3. *Le Gazette de France*.
4. Toate jurnalele de modă.

Din Austria :

1. *La Gazette de Vienne. (Wiener Zeitung)*. Iar mai ales gazetele de Bucovina și Transilvania, cari sunt tipărite în limba națională, sunt cu totul oprite.»

Și această comunicare fu într'adevăr făcută Agenției la 26 Decemvrie, prin nota No. 2916 (2) a Secretariatului de Stat. Austria se află într'o stare de slăbiciune și de desorganizare atât de cumplite, încât Domnul Moldovei comunică Agentului ei din Iași hotărârile luate de Guvernul austriac pentru tranșarea unei neînțelegeri între Domn și Agent, iar acele hotărâri, obținute de solul rusesc la Viena, fusese comunicate Domnului prin comandantul corpului rusesc de ocupație în Principate!

Și nu găsim în dosar nici o notă a lui Eisenbach prin care el să protesteze în contra acestei ciudate comunicări.

Trei zile după expediarea notei dela 26 Decemvrie către Agenția austriacă, nu se înțelege pentru cari motive, Mihaiu Sturdza găsi de cuviință să recomande Sfatului prin un ofis (3) că, spre a micșora numărul jurnalelor ce intră în țară și a înlesni astfel sarcina censurii, să chibzuească cari anume ziare să se oprească cu totul și cari să fie învoite a intră fără a mai aveà nevoie să fie censurate, mai hotărînd tot odată și măsurile de luat împotriva fețelor la cari s'ar găsi ziare sau alte tipăriri oprite.

Hotărîrea luată de sfat în urma acestui ofis, probabil după oareșcare înțelegere cu Eisenbach, stabilià că numai următoarele ziare puteau fi introduse în țară și numai în câtă vreme acestea nu-și vor preface colorul, adică :

(1) Ibid., VI 18.

(2) Ibid., VI 19.

(3) Ibid., VI 20.

«A. Din Franța *Le Moniteur*.

Le Journal des Débats.

Le Constitutionnel.

Toate ziarele de modă.

B. Din Austria *Wiener Zeitung*.

Lloydul austriac.

C. Din Germania *Jurnal de comerț de Lipsca*.

Gazeta de Augsburg (cu această deosebire pentru această din urmă, care se sloboade după cererea Dumisale Agentul austriac, ca coloanele ei să nu cuprindă nici o rostire împotriva Rosiei, a Porții otomane și a Ocârmuirii Principatelor.

D. Din Grechia *Εφημερίς της Κυβερνήσεως*.

E. *Gazeta Valahiei*.

F. Toate gazetele din Rosia și Turchia.

Toate celelalte sunt oprite, iar gazetele de Bucovina și de Transilvania și orice altă tipărire în materie politică să fie cu totul oprite, ca unele ce se tipăresc în limba națională.»

Toate se pot liberă deadreptul la abonați de poșta Agenției, afară de *Gazeta de Augsburg* care trebuie mai întâiu să fie cercetată din censură.

Persoana la care s'ar găsi ziare sau orice tipăriri oprite, aveà să fie supusă, pentru întâia oară la 50 galbeni amendă sau 6 luni închisoare, având a fi hrănită cu a sa hrană. In caz de recidivă pedeapsa aveà să fie de 100 galbeni amendă și 6 luni închisoare, iar în caz de neînchipuire de plată, la un an închisoare. Amenzile aveau a se da cutiei milelor în ajutorul săracilor.

Și, cu toate precauțiunile luate de Mihaiu Sturdza, intrau în țară, nu ziare întregi, ci o mulțime de tăieturi tocmai cu rostirile cele mai neplăcute Guvernului, adunate din ziarele cele mai înaintate, strecurate prin scrisori de Românii pribegi sau de acei cari călătoriau de buna lor voie prin țerile Apusului.(1)

(1) Autorul acestei lucrări a dat Academiei mai multe teancuri de asemenea tăieturi, in cea mai mare parte trimise din Paris de doi pribegi mamei lor.

ACTE

I

Censura cărților religioase.

1.

Prea Înălțate Doamne,

După încredințările care de multă vreme am luat, o soțietate numită *Făcătoare de bine* a Angliei, poate din râvnă, fără cunoștință după zisa Apostolului, au tălmăcit în limba grecească proastă, ce se vorbește, cele cinci cărți ale lui Moisi, pe Iisus Navi și Psaltirea după prototipul evreiesc, depărtându-se, din rătăcire cred mai mult decât din voință, de tălmăcirea acelor 70 de învățați din vremea Impăratului Egiptului, a acelu mare apărător învățăturilor, a vestitului zic Ptolomeu Filadelf, când s'au tălmăcit de pe limba evreiască în acea elinească Sfânta Scriptură veche, pe care dela început primind-o dela ei și Sfinții Apostoli, se razimă cu credință Biserica Răsăritului.

Deci patriarhicește și sinodicește orânduindu-se în anul 1819 cercetătorii tălmăcirii facute atuncea a Scripturilor în ifosul aploelinesc și aflând Prea-sfinția Sa Proin Constantinopoleos, din scrisoarea frăției din Londra, acei unite spre tălmăcirea Scripturii o asemenea nouă hotărîre a ei, au răspuns la 1829, puind înainte cuvântul acelor tari prin care judecă pe această mai din nou din limba evreiască oarecum tălmăcirea ca împotriva Bisericii Răsăritului, mi-au scris și mie ca să fiu cu privighere ori și când s'ar ivi aceste tălmăcirii, să se oprească fiind neprimite.

Deci acum văzând că nu numai s'au tălmăcit, ci încă câteva cărți de acele, acum curând s'ar fi trimis și aicea în Iași pentruca unele să se dea dar la săraci, iar la bogați cu plată, din datorită râvnă îndemnându-mă și datorie sfântă împlinind, grăbesc aceasta a înștiință pe Înălțimea Voastră după datorie, ca să ne învoiți, prin chipul ce Înălțimea Voastră veți găsi de cu-

viință, să faceți punere la cale pentru un lucru atât de însemnat și care se atinge de canoanele sfintei noastre legi, poruncind prin Gazeta țării a se opri această de acum trimisă *ecdosis* și ca una ce este neprimută de provoslavnică Biserică a Răsăritului, să se întoarcă la locul de unde s'au trimis, ca să nu cază smeritul Nostru rugător în categoria Sfintei noastre Biserici, împlinind cu aceasta Înălțimea Voastră datoria ca un oblăduitor norodului Moldoviei și a credinții noastre a răsăritului.

Al Înălțimii Voastre către Dumnezeu smerit rugător

Veniamin Mitropolit Moldoviei.

1835 Maiu 3

Iași

No. 266

Rezoluție Domnească.

Dumisale Vel Postelnic. Se va publicarisi prin Buletin neprimirea acelei tălmăciri și de țensură să vor opri acele cărți cari pecetluindu-se se vor trimite cinstitei Postelnicii în 6 Maiu 1835.

M. S.

(Ibid., III, 2, f. 81.)

2.

Cătră Comisia privighitoare asupra cărților de cetit.

Revizorul cărților.

Raport.

Asupra anaforalei Preasfințitului Mitropolit cu No. 266 pentru niște cărți de Sfânta Scriptură ce de cătră o soțietate biblică s'ar fi tălmăcit din nou din limba evreiască pe cea grecească, urmând Inalt *buiurdis* ca să se publicarisească prin *Buletin* neprimire acei tălmăciri și de țensură să se oprească acele cărți, cari pecetluindu-se să se trimată peste hotar, și din parte Dumisale Vel Postelnic cătră jos ișcălitul poruncitoare rezoluție ca, fără întârziere făcând izvod acelor cărți și pecetluindu-le să raportuesc, cu toată supunerea aduc la cunoștință că cercetând cărțile după izvodul înfătoșat de D-lui Bell la sosire lor, am găsit întocmai precum aici se arată :

40 Pentedafhari în limba grecească de acum.

49 Testamenturi noue asemenea.

20 Testamenturi noue grecești și elinești.

50 Psaltiri în limba grecească de acum.

10 Testamenturi noue în limba nemțească.

5 Biblii în limba evreiască.

20 Psaltiri asemenea în limba evreiască.

10 Testamenturi noue în limba franțuzască.

1 Biblie franțuzască.

2 Biblii în limba italienească.

Însă din aceste nu sunt față câte un exemplar de acele grecești, cari după arătare Dumisale Bell s'au dat Preosfințitului Mitropolit; un exemplar de testamentul nou în limba nemțească, unul de Biblia evreiască și unul de psaltire evreiască luate de D-lui Cihac, iară biblia franțuzască au păstrat-o D-lui Bell pentru a sa întrebuițare. Deci toate celelalte cărți s'au pecetluit de cătră jos iscălitul în casa Dumisale Bell, însă fiind că din aceste cărți unele se află în alte limbi, precum franțuzești, italienești, nemțești și evreiești, proprietarul cere deslegare dacă și acele sunt supuse măsurii obștești, și deosebit dacă toate acele grecești sunt neprimite sau numai unele dintr'însele, adăogând că lui lipsindu-i închipuire de a le mai trimite peste hotar, pentrucă aceasta l-ar costisi mult, protimisește a se pecetlui și a se da unde se va socoti de cuviință spre păstrare acele ce ar fi neîncuviințate. Aceste după poroncă jos iscălitul le aduce la știința Dumisale Marelui Postelnic ca să binevoiască a hotărî urmare ce trebuie a se păzi.

Revizor cărților, Comis Procopie Florescu.

No. 13

1835 Maiu.

Rezoluție.

Maiu 13. De vreme ce un exemplar de aceste cărți se află la Preosfinția Sa, apoi să se scrie din partea comisiei cu arătare că cărțile s'au pecetluit și să se facă întrebare dacă toate acele cărți cad în categorie de a fi oprite sau numai unele dintr'însele.

(Ibid., ibid., f. 89.)

3.

Cătră cinstita comisie privighitoare asupra cărților de cetit.

Primindu-se adresul cinstitei comisii din 13 Iunie, cu No. 3, cuprinzător de deslegare în privința cărților Sfintei Scripturi aduse de preste hotar, pentru a cărora oprire am intrat cu anafora în trecutul an cătră Prea Înălțatul Domn, iscălitul răspunde că acele cărți ale testamentului vechiu carile vor fi tălmăcite în limba grecească *aplà* de pe originalul evreiesc, iară nu

după acelor șaptezeci de dascali de Biserica Răsăritului, se vor trimite peste hotar, iar acele ce vor fi în alte limbi rămân slobode.

Veniamin Mitropolit Moldovei.

No. 128 din Februarie 1836.

Rezoluție.

Testamentul vechiu în limba grecească se va opri și se va trimite de cătră proprietar peste hotar prin mijlocirea vămii, căreia i se va scrie în-deosebi, iar celelalte cărți se vor slobози.

4.

Inalt Preasfinției Sale Chirio Chir Meletie Arhiepiscop și Mitropolit Moldovei.

Secretariatul de Stat.

Primindu-se pe lângă raportul Isprăvniciei ținutului Tecuciu două liste de cărțile aflătoare în acel târg și cari toate sunt bisericesti, jos iscălitul cu căzuta cinste le împărtășește în copie Inalt Preasfinției Voastre, poftind că așa precum țenzura unor asemenea cărți ce intră în țară atârnă dela partea duhovnicească și din pomenitele liste se văd cărți bisericesti tipărite la Sibiu, apoi dacă încă Preasfinția Voastră veți aveă îndoială asupra unor așa cărți ce se tipăresc peste hotar în materie spirituală, să binevoiți a rândui cercetarea lor la zisul loc sau la altele pe unde se văd asemenea cărți, dând cuvenitele povățuiri întru aceasta.

(Ibid., V, 1, f. 49.)

5.

Cinstitului Secretariat de Stat.

Primind adresul cinstitului Secretariat cu No. 2.195, prin care ni se face îndemnare a trimite pe cine vom socoti spre a țenzură cărțile tipărite în Sibiu și cari s'au găsit în târgul Tecuciu, răspundem că asemenea împărtășire trebuie a ni o face înainte de a învoi intrarea în țară a acelor cărți, iar nu acum când vor fi vândute și împărțite în toată țara. Împărtășind aceste Secretariatului îl poftim să pue la cale a se trimite la Mitropolie câte un exemplar din toate acele cărți ca măcar acum, deși târziu, să se poată face cuvenita țenzură, neavând noi chip a trimite pe acolo înadins om. Tot odată facem poftitoare cerere ca pe viitorime să nu îngădue a lăsa a

trece dela margine în țară asemenea cărți, fără a le trimite întâiu dela margine câte una ca să se poată cercetă și hotărî de se poate primi sau nu slobozirea lor.

Meletie Mitropolit Moldovei.

No. 860, în 10 Noemvrie 1847.

(Ibid., V, 1, f. 70.)

Noemvrie 28. Să se facă cunoscut Preasfințitului Mitropolit că din începutul regularisirii pentru cărțile de cetit ce intră în țară sau se tipăresc, s'au făcut împărțășire Mitropoliei încă din anul 1833 și de atunci cercetarea cărților în materie duhovnicească au rămas asupra părții duhovnicești. Și prin urmare la tot prilejul de a se ivi cărți bisericesti sau a se cere tipărire s'a înștiințat pe Chiriachie spre a se rândui a lor cercetare. Asemene s'ar fi urmat și la întâmplare de a se fi propus măsuri mai întinse pentru cărțile bisericesti cari din început s'ar fi dat în cunoștința locurilor convenite pentru priveghere. Nici la partea politicească nu este știință cari cărți bisericesti pot fi oprite de a intră în țară, însă totuși isprăvniciiile au avut poroncă ca să înștiințeze despre intrarea cărților în țară fără osebite, trimițând și izvoade și a nu sloboade decât după deslegare ce vor primi. Apoi fiind că de pe la ținuturi nu au urmat asemenea împărțășire și din reînnoirea acelor poronci s'au făcut cunoscute cărțile ce se află pe la unele din dughene, Secretariatul de Stat au socotit de nevoință a face despre aceasta împărțășire Chiriachiei și prin urmare, dupa acest adres, s'au poroncit cele de cuviință Isprăvniciiilor. Iară a se trimite câte un exemplar din acele cărți se vede o însemnată neîndemânare ce așa precum pe la ținuturi isprăvnicii sunt însărcinați cu slobozirea cărților ce vor intră în târguri și aceasta după deslegare ce vor primi dela Secretariat, ar fi mai nimerit ca și Prea Sfinția Sa să orânduiască pe protoierei de a fi față la deschiderea cărților și a urmă după instrucțiunile ce li se vor da. Asemenea să poată însărcina și cu cercetarea pentru cari s'au făcut împărțășire dela Secretariat și totodată să se împărțășească și liste de cărțile bisericesti ce se cuprind în raporturile isprăvniciei de Bacău cu No. 17.110 și a isprăvniciei de Tutova cu No. 12.424, spre a poronci protoiereilor convenita cercetare, iar isprăvniciiilor să se adresuiască țircularie potrivite cu acele ce li s'au trimis la 3 Februarie și la 15 Aprilie 1833 din partea Comisiei de priveghere asupra cărților de citit spre a urmă întocmai fără abatere și fiind cea mai mare parte de priveghere asupra cărților de cetit, ce intră în țară și răspunderea atârnă asupra carvasaralei și antrepriza vămilor dela 1848 s'au reînnoit. Apoi de toate îndatoririle ce sunt puse asupra carvasaralei în acest obiect să se facă împărțășire Visteriei spre a se drept povățui noului antreprenor al vămilor.

(Ibid., V, 1, f. 70.)

6.

Cinstitului Secretariat de Stat.

Primindu-se adresul acestui cinstit Secretariat din 12 a curgătoarei sub No. 1.767, în alăturare cu 4 bucăți exemplare și anume: o psaltire, un ciaslov, un catihis și un abețedar a neguțitorului din Roman Costache Mile, aduse de peste hotar, ca să se țenzureze, Noi rânduiindu-ne către Iconomul Ion, Catihet, dela care primindu-se raport sub No. . . . arătător că după țenzurare ce li-au făcut cărților nu s'au găsit împotrivoare Sfintei noastre credinți, iar catihisul s'au văzut depărtat de înțelesul bisericii noastre a răsăritului, precum în privire dogmelor asemenea și în cât se atinge de stilul bisericesc și care nu este slobod a intra în Prințipat, pentru care cu cinste se trimite aici alăturat lângă aceasta cinstitului Secretariat exemplarele.

Locțiitor de Mitropolit: *Meletie*.

1848 August 18, No. 58.

Rezoluție.

Septemvrie 2. Cărțile ce s'au primit dela isprăvnicia de Roman să i se înapoiască cu anume hotărîre ca pe acele dintâiu să le sloboadă în țirculație, iară acea din urmă supt titlu de *Catehism creștinesc pentru junimea daco-romană de religie romano-catolică*, (dar mai ales pentru școlarii din Prințipatul Moldovei), împreună cu toate exemplarele ei să se pecetluiască și să se îndatorească pe aducătorul lor a le expediă peste hotare potrivit regulilor statornicite pentru cărțile neîncuviințate, ca unele ce fiind în dialectul românesc nu pot a se slobodi în țirculație, de vreme ce și titlul lor este obștesc pentru Prințipatul Moldovei cărui șolarii au a lor catihism potrivit dogmurilor legii domnitoare.

Beldiman.

(Ibid., V, 2, f. 43.)

7.

Cătră cinstitul Secretariat de Stat dela M. Villimescu.

Jalobă.

Iscălitul vrând a da la lumină alăturatele aici două manuscrise intitulate, cel întâiu: *Manualul unui om cinstit, sau învățături neapărat trebuitoare* și cel al doilea: *Aceea ce ne învață Sfânta Scriptură, adică Vechiul și Noul testament și dovezile cum că trebuie să citim aceasta*, plecat roagă pe cinstitul Secretariat să binevoiască a le cercetă și a le da cuvenita autorizație spre tipărirea lor.

Villimescu.

3 Decemvrie 1848.

Rezoluție.

9 Dechemvrie 1848. Manuscriptul acel în materie bisericească se va trimite Mitropoliei spre a se cercetă, iar celalalt se recomanduește secției țenzurii.

Beldiman.

(Ibid., V, 2, f 69.)

8.

Cinstitului Secretariat de Stat.

Scrierea împărtășită nouă de cinstitul Secretariat pe lângă adresa cu No, 2.856 din trecuta lună Dechemvrie 1848, supuindu-se luării aminte s'au aflat că ea în sine nici poartă vreo putere mai presus de aceia a cărților Sfinților Părinți ce covârșesc oricare minte omenească și cari sunt destul de lămuritoare, prea puternice și îndestulătoare pravoslaviei, fără ca Biserica Răsăritului să mai aibă astăzi nevoe de altele și nici oamenii. Prin urmare pomenita scriere nici o învoim a avea a sa răspândire, nici oficială nici particulară și dar înapoind-o cinstitului Secretariat, cu cinste îl poftesc a-i opri cea mai departe întindere.

Locțiitor de Mitropolit: *Meletie.*

4 Maiu 1849 No. 589.

Rezoluție.

Maiu 6. Să se arate editorului înapoindu-se manuscriptul.

II.

Censura cărților românești.

1.

Făctură de cărțile din București.

20 Abețedare de învățat.

2 Trupuri Telemah.

4 Aritmetice de învățat.

3 Vămile Văzduhului.

3 Ușa Pocăinții.

2 Trupuri halitale (?)

5 Gramaticii terpsidea grecești.

5 Gramaticii comită.

50 Pedagoghii grecești.

- 15 Abecedare franțuzești cu moldovenește.
  - 30 Triptice pentru semne.
  - 5 Psaltiri de Buda.
  - 5 Acatistieri de Sibiu
  - 4 » » Buda.
  - 20 Ciasloave de Sibiu mici.
  - 30 Paraclisuri a Sfântului Haralambie.
  - 1 Trup Tilemah grecește.
  - 4 Trupuri *Apotiki ton pedon*
  - 3 Orologia grecești.
  - 3 mai mici.
  - 8 *Diopsi*.
  - 4 *Idopi* grecești, aplă.
  - 2 Elinești.
  - 1 Gramatiki mapudeu.
- (Ibid. III, 164).

2.

Preaosfințitului Arhipăstoriu și Mitropolit Moldovei.

Comisia au luat lăaturalnică știință că oareșcine din altă țară (1) prin lăaturalnice mijloace, slujidu-se de un jidov, voește a tipări în tipografiile din Prințipaturi o carte în limba românească cu titlul : *Asupra prejudețiilor sau prolipsurilor* care cuprinde în sine prințipuri de revoluție, Comisia dar făcându Preaosfinției-Voastre această tainică împărtășire, vă roagă ca să binevoși a da prin taină poroncă tipografiilor atârinate de Mitropolie ca îndată ce se va ivi o asemenea carte, să se pue mâna pe dânsa precum și pe înfățișătorul cu dânsa și să se trimită drept la Comisie.

No. 24 din 12 Iulie 1835.

(Ibid., III, 2, f. 102.)

3.

Către cinstita comisie privighetoare asupra cărților de cetit.

Deși această Comisie prin adresa lui din 12 Iulie cu No. 24 ni face cunoscut că ar fi luat lăaturalnică știință că la tipografia Mitropoliei s'ar ispitit oarecarii a da în tipar cărți politicești cari ar fi void a trece alătura rânduului și pofteste a se supune politeceștei cercetări, dar noi cu cinste comunicarisim răspuns că în această tipografie, cu toate că numai cărți bise-

(1) Aici eră scris „Transilvania“, dar s'a șters scriindu-se pe deasupra „altă țară“.

ricești, acum dela formarea acestei comisi, se tipăresc, însă direcția ei mai înainte au primit poroncă că dacă vr'odată înfătoșându-se niște asemenea politicești cărți de tipărit, fără învoirea țenzurii să nu fie primite, pentru cari și acum de iznoavă s'au mai înoit aducerea ei aminte, iar în cât atinge de sfânta mănăstire Neamțul, cu hotărîre încredințează că nici odinioară este slobodă și pentru cele bisericesti a începe fără știința și slobodă voia noastră.

(Ibid., III, 2, f. 116.)

Veniamin Mitropolit Moldovei.

4.

Către cinstită comisia Censurii cărților.

Căminarul Costache Negruzzi.

Rog plecat pe acea cinstită Comisie să binevoască a porunci să se sloboază dela carvasară 200 exemplare tipărite din drama *Maria Tudor*, tradusă de mine și tipărită în tipolitografia lui Eliad la București. Care aceste fiind trecute prin censura Valahiei, nu cred că mai pot fi supuse unei nouă censuri.

1 Maiu 1837.

C. Negruzzi.

Rezoluție.

Dumnealui Procopie Florescu găsindu-le întocmai le va slobozi.

(Ibid., III, 2, f. 84.)

5.

Către cinstita comisia a cercetării cărților de cetit.

D. Baronul Musteață împărtaşind acestui institut încă un manuscris cuprinzător în 6 file și intitulat *Ciasuri singuratece*, spre a se adăogi la partea intitulată *Plăcerea Simțirii*, acest institut cu cinste o supune cinstitei comisii, poftind totodată ca să binevoască a-i da legiuita aprobație.

No. 55 din 21 Septemvrie 1837.

Gh. Asachi.

Cetindu-se alăturatul manuscris *Ciasuri singuratece*, nu se găsește împotriva instrucțiilor date censurii.

27 Septemvrie. Să se sloboadă tipărirea.

Nediscifrabil.

Cercetându-se de către censura acest manuscris în șase file, să sloboadă

tipărirea ei, cu aceasta ca un exemplar să dea la școlile publice, unul la arhiva Comisiei de cenzură și unul la cabinetul de istorie naturală.

Anul 1837 Octomvrie 25.

Vel Postelnic.

Zapiscă către redacție.

Făcându-se autorizație manuscriptului în șase file primit la comisie pe lângă adresa acestui institut cu No. 55 a Domniei sale Baron Musteață, cu titlul *Ciasuri singuratece*, se trimite spre tipărire.

No. 6 din 29 Octomvrie 1837,

6.

Prea Înălțate Doamne.

Cartea intitulată *Manualul Istoriei Principatului Moldovei* dela întemeierea ei, în număr de una sută nouă zeci și șapte file, înfățișându-se spre țenzurare de către autorul ei, D-lui Stolnicul Ioan Albinet, după cercetare i s'au făcut cuvenitele îndreptări în marginea dispozițiilor statornicite, fiind însă că acest uvraj este o istorie clasică (!), jos iscălitul socotește că ar fi trebuință ca pentru verifiția faptelor istoriei să se rânduească spre luare aminte a comitetului academic. Deci jos iscălitul supuind pe lângă aceasta pomenita carte, plecat roagă pe Înălțimea Voastră ca să binevoiți a da desăvârșită hotărâre spre cuvenita înaintare.

Secretarul Statului, a Înălțimei Voastre plecată slugă

Vel Postelnic N. Mavrocordat.

No. 382 1855 Februarie 21.

Martie 11. Fiindcă după înalta deslegare s'au luat lămurire că pentru această istorie s'au făcut anafora pentru Înălțimea Sa din partea Epitropiei învățăturilor publice, asupra căreia s'au și însemnat înaltă rezoluție, apoi caiaturile recomandate spre țenzuruire se vor trimite Epitropiei ca să urmeze potrivit cu înalta rezoluție.

(Ibid. I, 1, 258.)

7.

Către cinstitul Secretariat al Statului.

Jos iscălitul voinde a tipări cartea intitulată *Manualul Istoriei Principatului Moldovei* dela întemeierea ei până în zilele Prea Înălțatului Domn Mihail Sturza, plecat se roagă de a se supune censurii spre a se putea da la lumină.

I. Albinet.

Rezoluție.

Dechemvrie 15. D-lui Spătarul Florescu va țenzură această carte observarisind cu strictețe măsurile cerute de așezământ.

Mavrocordat.

Cercetând această carte a *Istoriei Moldovei* cuprinsă în una sută nouă zeci și șapte file, scrise și îndreptate de autor cu adăogire și ștersături de rânduri, jos iscălitul au scripesit de trei ori toate filele dela început și până la sfârșit cu următoarele însemnări : *s'au cercetat de către mine Spătarul Procopie Florescu, făcându-se îndreptări la cuvintele și frazurile ce s'au socotit neprivile împrejurărilor, fără însă a se sminti șirul istoriei.* Insă de vreme ce această carte cuprinde fapte istorice a căroră acurateță nu se cuvine cercetării, jos iscălitul cu cinste docladarisește Dumisale Vel Postelnic spre cea mai departe orânduire.

Spătar *Procopie Florescu.*

1845 Februarie 15.

17 Octomvrie. Fiindcă acest uvraj este o istorie elasică (?), prin anaforă să se supue Înălțimii Sale cu socotință ca pentru verificare să se orânduiească spre cercetare la comitetul academic.

Mavrovordat.

(Ibid, I, 1, f. 257.)

8.

Cătră cinstitul Secretariat de Stat.

Căminariul Dimitrie Bibere.

Raport.

In urmare rezoluției cinstitului Secretariat de Stat însemnată pe jalba dumisale Dimitrie Pop, autorul cărții intitulată *Povățuitorul Educației copiilor de amândouă sexurile*, eu pășind cătră cercetarea acestui uvraj și cetindu-l cu toată luarea aminte, n'am găsit nimica împotriva cazurilor cuprinse prin pomenita rezoluție, afară de cuvântul *indépendance* sau *neatâr-nare* din dedicație, ce socot că se cuvine a se scoate, precum și observația autorului dela fața 211 ce începe cu cuvintele «pe mulți auzii zicând» și celelalte, pentru cari cu supunere aduc la cunoștința cinstitului Secretariat.

D. Bibere Căminar.

12 August 1846.

Rezoluție.

Să se scrie redacției că, dacă ea ar mai cuteză a pune supt tipariu obiecte pentru cari nu ar avea mai întâiu autorizația Secretariatului de Stat, precum s'au văzut uvrajul intitulat *Povățuitorul educației copiilor etc.*, apoi fără mai multă.... i se va închide tipografia care, prin asemenea urmare calcă a sa îndatorire. Iar acum să vor scoate filele însemnate de neprimite, neputându-se slobozi tipărirea fără o asemenea îndreptare.

Mavrocordat.

(Ibid. I, 2, f. 150.)

9.

Cătră cinstitul Secretariat de Stat.

Jalobă.

Subiscălitul ștergând cuvântul *Indépendance* din dedicația *Povățuitorului Educației Copiilor* și îndreptând cuvintele dela fața 211 neîncuviințate, supune îndreptarea făcută la acea față rugând pe cinstitul Secretariat să binevoească a slobozi tipărirea cărții. Iar acea îndreptare se cuprinde în liniile următoare începând dela rândul al zecelea: «Acei ce nu știu sau nu voesc să caute chipurile prin cari ar fi putut trezi oamenii acest talent și a-l pune în activitate. Este dovedit prin practică că toți copiii nu pot să învețe numai un singur metod».

Dimitrie Pop.

12 August 1846.

(Ibid. I, 2, f. 152.)

10.

Secretariatul de Stat a Prințipatului Moldovei cătră Redacția Albinei Românești.

Dumnealui Dimitrie Pop au înfătoșat Secretariatului de Stat spre țenzurare o carte intitulată *Povățuitorul Educației Copiilor de amândouă secele*, care se vede și tipărită în tipografia Institutului Albinei. Deci cercetându-se această carte și aflându-se în dedicas și la fața 211, unde este observația autorului, cuvinte și frazuri neiertate de regulile censurii, jos iscălitul o trimite redacției spre a avea în vedere a face următoarea îndreptare, adică cuvântul de *independans* (neatárnare) din dedicasă să lipsească cu totul, iar la fața 211, în locul cuvintelor dela rândul al zecelea unde zice «dar pentru că» și până la cuvântul (în privirea) să se pue aceste: «Aceia nu știau sau

nu vroiau să căute chipurile prin cari ar fi putut trezi oamenii acest talent și a-l pune în activitate, este dovedit prin practică că toți copiii nu pot să învețe numai după un singur metod».

Totodată se pune înaintea redacției că, dacă va mai cuteză a tipări orice scrieri mai înainte de a avea ele autorizația Secretariatului de Stat, apoi fără mai multă cruțare i se va închide tipografia care prin asemenea urmări calcă a ei îndatorire.

No. 1893.

1846 August 18.

11.

Cînstitului Secretariat al Statului.

Prin alăturata carte intitulată *Farul Amorusului*, rog pe cînstitul Secretariat să binevoască a o expune censurii cât și a i se încuviința tipărirea.

Prea plecat, *Al. Pelimon.*

Rezoluție.

Dumnealui Pitariul Teodor Codrescu va cercetă această carte și de va află într'însa rostiri împotriva Guvernului, a religiei și a moralului, sau atingătoare de persoane, va face adnotații și le va supune presusdtviei și asemenea va referă și când nu vor fi unele din aceste spre a se învoi tipărirea.

Doclad.

Potrivit însărcinării pusă asupra-mi am cetit poeziile intitulate *Farul Amorusului* și la fața 16 sub No. III și 38 sub No. V am însemnat ceva, însă aceasta nu este nici împotriva religiei nici a moralului nici a unei persoane, ci numai o cugetare a poetului, spre a arată simțirea ce poate avea nenocitul în desperația sa, pentru care cu supunere referez spre cuvenita punere la cale.

1847 Ianuarie 9.

T. Codrescu.

Rezoluție.

La secția I-a spre a se luă în privire însemnările făcute și a se scoate cu totul de ar fi în potrivea regulilor țenzurii și după aceasta a înaintă cea mai departe lucrare potrivit cu urmarea ce se păzește în asemenea caz,

(Ibid., IV f. 97.)

12.

Cinstitului Secretariat de Stat.

Pentru înființarea unei ferme model și a unui Institut de Agricultură în Moldova, având dobândită înalta încuviințare, instrucțiunile Epitropiei și altele atingătoare de aceasta, doresc a le publica spre a le încunoștința publicului. Pentru aceea mă rog ca să se censureze potrivit formelor.

In 7 Martie 1847.

I. Ionescu.

Rezoluție.

Martie 6. D-lui Aga Florescu va cercetă arătatele lucrări și potrivit instrucțiilor țenzurii va învoi publicarea lor.

Mavrocordat.

Maiu 10. Să se pue la delă, fiindcă s'au cercetat și înfășosindu-se D-sale Vel Postelnic s'au încuviințat tipărirea.

Aga Florescu.

(Ibid., V. 1, f. 23.)

13.

Onorabilului Secretariat de Stat.

Alăturata traducere de *Moartea lui Socrat* fiindcă voesc a o publica, binevoească onoratul Secretariat a o censură și a învoi tipărirea ei și fiindcă în caiet sunt niște mici îndreptări, binevoească ca cea de pe urmă censurare să o facă pe coalele ce vor ieși din tipar.

Gheorghe Sion.

1847 Maiu 9 zile.

S'au cenzurat și s'au încuviințat tipărirea și prin urmare să se pue la delă.

Aga Florescu.

(Ibid., V, 1, f. 25.)

14.

Către Comisia cercetării cărților.

Ioan Hrisochefal.

Jalobă.

Doritor fiind a da la lumină o carte tradusă din limba elină în acea română, intitulată *Oglinda inimii omului*, de aceea rog pe cinstita comisie să binevoească de a o cercetă, ca să nu fiu împiedecat în lucrare dându-se la tipar.

I. Hrisochefal.

1847, Septemvrie 18.

Rezoluție.

Octomvrie 9. Această carte cuprinzând în sine materie duhovnicească, să se împărtașească Preasfințitului Mitropolit, ca să binevoească a rândui cercetarea ei, după care să se înapoiască Secretarului de Stat spre cea mai departe lucrare.

(Ibid., I, 2, f. 249.)

15.

Cinstitudinii Secretariat de Stat.

Primindu-se adresul acelu Secretariat cu No. 2.151, în alăturare cu cartea numită *Oglinda Inimii Omului*, cu cinste răspundem că o asemenea carte este tipărită la anul 1839 în tipografia mănăstirii Neamțul, de care fiind plină toată țara precum și în mănăstirea Neamțul sunt destule, apoi nici urmează trebuința de a se mai tipări, pentru care se și înapoiește alăturat pe lângă aceasta.

Meletie Mitropolit Moldoviei.

No. 84

1847 Octomvrie 20.

Rezoluție.

Octomvrie 29. Să se înapoiască editorului, de vreme ce o asemenea carte este tipărită de mai înainte prin țenzura părții duhovnicești.

(Ibid., I, 2, f. 257.)

16.

Către cinstitul Secretariat de Stat.

Ioan Hrisochefal.

Jalobă.

Deși cinstitul Secretariat, după jaloaba ce am dat, au binevoit prin adresul de supt No. . . . au făcut cunoscut Preasfinției Sale Părintelui Mitropolit de a pune la cale țenzurarea cărții mele întitulată *Oglinda Inimii Omului*, acum fără de veste m'am trezit că Preasfinția Sa oprește tipărirea acestei cărți sub cuvânt că este de dânsa plină toată Mănăstirea Neamțului și toată capitalia, când mai vârtos că cartea ce eu am alcătuit este cu totul străină de textul cărții ce odinioară s'au tipărit, fiindcă aceasta-i tradusă din acea greacă și înzestrată cu o mulțime de sfaturi folositoare de suflet, culese din felurite sfinte cărți și anume din *Ușa Pocăinții*, din *Vămile Văzduhului* și din *Chepresarion*, niște cărți bisericesti foarte folositoare de suflet, cari sunt și de

față, și totodată și cu întăritura cuviincioasă luată din feluriți prooroci și din Sfânta Evanghelie, făcând eu această alcătuire numai spre a putea produce un îndemn către sufletescul folos celor ce vor ceti-o, o mare ușurință, și spre a putea fi întotdeauna în vederea fieșcăruia acele către buna credință îndemnătoare și spre a-și putea fieșcare cetitor de a-și căpăta un drum către mântuirea sufletului. De aceea plecat rog pe cinstitul Secretariat să binevoască ca, prin locul cuvenit, să se țenzureze numita carte și totodată să se facă și cunoscut Preosfinției Sale Părintelui Mitropolit că cartea aceasta ce eu am tradus este cu totul osebită în înzestrările culese din bisericăștile cărți mai sus pomenite și prin urmare ar fi de trebuință a se tipări ca una ce este de multă îndemnare pentru hristianii ce vor ceti-o.

I. Hrisochefal.

1847 Octomvrie 9.

Rezoluție.

Noemvrie 5. In urmare celor arătate prin această jaloabă să se întoarcă cartea Preasfințitului Mitropolit, cu arătare că având în vedere cuprinsul cei mai înainte tipăriri și a acestei broșuri în care se află osebite adăogiri, să se pue la cale a se țenzură și a se slobozi în țirculație dacă nu se află nimic împotriva religiei.

Mavrocordat.

17.

Cinstitului Secretariat de Stat.

Cerere.

Alăturatul pe lângă aceasta înscris atingător de publicarea *Cronicilor Moldovei*, rog pe cinstitul Secretariat de Stat ca să binevoască a-l țenzură potrivit formelor spre a se putea publică.

1847 Octomvrie 6.

M. Kogălniceanu.

Octomvrie 8. Să se pue la delă de vreme ce încuviințarea după . . . . făcută de d-lui Vel Postelnic s'au dat Dumisale Editorului.

(Ibid., v, 1, f. 41.)

Aga Florescu.

18.

Respectivului (sic) Secretariat de Stat.

Alexandru Avraam.

Alăturata odă de urări pentru Preinălțatul Domn Ocârmuitor, care voese a o publică și prin tipar, rog a se țenzură potrivit formii în asămine.

In 29 Dechemvrie 1847.

A. Avraam.

Rezoluție.

Se încuviințează cererea Dumisale Avraam. 29 Dechemvrie.

Urări.

Preînălțatului nostru Domn la prilejul serbării anului nou 1848.

Stăpâne.

Domnească mii de veacuri al tău nume,
 Precum acel ce odată în Roma a cârmuit.
 Căci tu numai prin geniu ni-aduci în fericire,
 Iar el cu sabia 'n mână mărire și-a lățit.
 Domnească în nemurire familia înaltă,
 Prin ea numai noi astăzi ferici putem fi,
 Căci numai ea prin pace știe a cârmui.
 Așa ! Pace, libertate, negoțul, industria,
 Blandeță părintească, cultura în popor
 Sunt roze ce 'neunună epoca-ți de Domnie.
 Și care fie mari, mari în viitor.
 Cu câtă râvnă oare ? tu arăți, o bun Părinte,
 Supușii a-ți ferici și viitorul lor,
 Prin legile ce eră din timpuri impilate
 Și cari produce iarăș, o brave Domnitor.
 Junime luminată în școli ce tu ai fondat
 Și văduvile triste ce prin mila-ți viază,
 Înaltă mâni de rugă la cel ce ne-a creat
 Cerând ca Prințul nostru ferice să trăească.
 Primește dar, stăpâne, și mica mea urare,
 Unită cu ace a întregului popor,
 Prin care Provedența să deă cu îndurare
 Mărite zile lungi l'al nostru Domnitor.
 Să trăească Domnitorul,
 Mulți ani de fericire
 Fericească el poporul
 Cu alte fapte de mărire.
 Anul nou să fie anul
 Productor de mulțămire,
 După el urmează veacul
 Strălucit d'a sa mărire.
 Să trăească să vadă
 Urmașii săi predominant,
 Peste mari 'ntregi popoare,
 Fericire împărțind.
 A sa viață este o roză
 Pentru neamul românesc,
 Prin ea numai se viază

Tot ce este strămoșesc
 Cerul nalt ce ni-a trimis
 Să păstreze în lucor,
 Căci ea este fericire
 Unui românesc popor,
 Ș'ale strămoșilor fantome
 Din a lor adânci morminte
 Strigă azi cu strănepoții:
 Vivat, brave Mihaile !

A. Avraam.

(Ibid., v, 1, f. 80.)

19.

Izvod de cărțile și istorii ce am în dugheana mea, aduse de vânzare de
 peste granița Brașovului, precum în jos arată. 1847 Octomvrie 8.

- 1 Evanghelie, de Mănăstirea Neamțului.
  - 1 Psaltire de mijloc, de Sibiu.
  - 1 Psaltire mică de învățătură, de Sibiu.
  - 1 Ceaslov mic de învățătură, de Sibiu.
  - 1 Liturghie de Sibiu.
  - 1 Visul Maicii Domnului.
  - 1 Bucovnic de Sibiu.
  - 1 Alecsandrie de Sibiu.
  - 1 Octoilh de Sibiu.
  - 1 Hărălietin de Brașov.
  - 1 Călindar pe 140 ani, de Valahia, din București.
  - 1 Istoria lui Sofronim și Haritia de Brașov.
  - 1 Rugăciunea Maicii Domnului dimpreună cu visul.
  - 1 Astronomie de București.
  - 1 Vânătoare de București.
  - 1 Piram și Tisbe de Sibiu.
- 17 adică de șaptesprezece soiuri de cărți se află.

Ioan Gheorghiu Dobroș.

Urmează legalizarea poliției de Tecuciu.

(Ibid., v, 1, f. 45.)

20.

Izvod de cărțile și istorii ce am în dugheana mea aduse de vânzare de
 peste granița Brașovului în Moldova, precum în jos arată.

1847 Octomvrie 8.

- 1 Evanghelie Mănăstirea Neamțului.
- 1 Ciaslov mare de Sibiu.
- 1 Psaltire mare de Iași.
- 1 Apostoli de Iași.
- 1 Ceaslov mic pentru învățătură de Sibiu.
- 1 Liturghie de Sibiu.
- 1 Bucovnic de Sibiu.
- 1 Alexandria de Sibiu.
- 1 Tilo Bohoghind.
- 1 Anul mănăs.
- 1 Semnul Maicii Domnului.
- 1 Visul Maicii Domnului.

N. Petrescu.

Urmează legalizarea poliției de Tecuciu.

(Ibid., v, 1, f. 44.)

21.

Galați. — Cărțile următoare se află:

Din anul

- 1834 8 Liturghii legate.
- 1834 48 Catihise poporalnice.
- 1834 4 Cărți Istorie și începutul Romanilor de Petru Maior.
- 1836 2 Trupuri Cantemir Vv.
- 1837 2 Cărți Istoria Naturală de Doctor Cihac.
- 1835 3 Apostoli.
- 1835 3 Psaltiri.
- 1837 1 Hronograf.
- 1840 2 Trupuri cărți Gonzalez de Cordova.
- 1840 4 Cărți Vieața Femească.
- 1840 6 Cărți Costache Carageale.
- 1841 1 Apostolare.
- 1842 23 Cărți Legiuri.
- 1842 9 Cărți rețete pentru bucate.
- 1846 2 » » » » No. 500.
- 1844 18 Dascălul Agronomiei.
- 1844 6 Fabule lui G. Asachi.

- 1841 10 cărți culegeri de ofisuri domnești.
 1845 9 cărți voiajul tânărului Anaharsis.
 (Ibid., V, 1, f. 52) La dugheana lui Gheorghie Cepescu.

22.

Cărțile următoare ce se află:

Din anul		
1835	3	Ciasloave bogate.
1845	5	» mici.
1841	8	» mai mici de învățătură.
1841	8	Psaltire de învățătură.
1845	5	Octoihuri mici de cântare.
1845	14	Bucoavne de învățătură.

La dugheana dumisale Tudor sin Teodoru Brașoveanul.

23.

- 30 Ciasloave 1845.
 5 Psaltire mici 1841.
 2 Ciasloave mici 1844.
 6 Psaltire mai mari 1837.
 5 Octoihuri 1845.
 1 Molitvenic 1895.
 44 Bucoavne 1845.

Manolache Budu.

23—24.

Galați.—Cărțile câte se găsesc.

40	Bucoavne,	anul 1845.
3	Ciasloave	» 1835.
10	»	» 1845.
13	Ciasloave	» 1847.
10	Psaltire	» 1841.
6	»	» 1841.
10	Psaltire	» 1837.
6	»	» 1841.
2	Octoice	» 1845.
10	Pravili	» 1837.

Se află în dughenile lui Constantin Brașovanul și Grigore Maffei.

25.

Bârlad. — Izvod câte cărți sunt la prăvălia dumisale Șătrarului Angheluță Nicolau, dela anul 1833 pâr la anul 1846.

57 Apostoli 1835.

28 Psaltire 1835.

35 Panahide 1844.

3 Trupuri câte patru la un trup, Bisericească Istorie a lui Meletie Mitropolitul Atinei, 1844.

11 Exemplare Dascălul Agronomiei 1844.

22 » Prințipe filosofice, politice și morale 1844.

10 » Povățuitorul educației copiilor 1846.

14 » Istoria Greciei 1842.

16 » Istoria Sfântă 1846.

4 » Povățuitorul Sănătății și al Economiei 1844.

2 » Adunare de Ofisuri și deslegări în ramul judecătoresc 1844.

2 » Adaos despre elementuri.

2 » Dialog greco-românesc 1846.

1 » Catihis pe scurt 1846.

11 » a Istoriei Bulgarilor tipărite în București 1842.

(Ibid. V, 1, f. 59.)

26.

Cătră cinstitul Secretariat de Stat.

Neculai Hristu Gheorghiu.

Din trimiterea Dumnealui Eliadi din București, două lădiți cu cărți Moldovenești au sosit la cinstita Carvasară și, după în copie fătură ce aici alăturăm, rugăm pe cinstitul Secretariat să binevoească a înainta cuvenita lucrare spre a ni se slobozi.

Frații N. și Hr. Gheorghiu.

Rezoluție.

Dechemvrie 13. Pitariul Vitlimescu va cercetă aceste cărți și le va slobozi nefiind împotriva regulilor țensurii, despre care va docladarisi.

Fătura cărților.

15 cărți Corricolo.

30 » Speronare.

- 25 cărți Don Juan.
 30 » Secretarul.
 40 » Vocabulare.
 20 » Corier ambe secse.
 25 » Gramatici.
 25 » Cădere Dracilor.
 20 » Douăzeci patru ceasuri (lipsesc 11 exemplare).
 5 » Carol al XII-lea în două tomuri (lipsește 1 tom).
 20 » Colecție de Novele.
 26 » care sunt a unui prieten și nu știm ce felii de cărți sunt, adică ;
 3 din Operile lui Lord Byron, 3 tomuri.
 5 Curierul de ambe sexe.
 1 Norma.
 1 Istoria lui Carol XII.
 1 Don Chișot.
 2 Belisarie de Marmontel, una legată.
 2 Aritmetici, una legată și una deslegată.
 1 Regulile tragediei.
 1 Epistoler.
 1 Speronare.
 1 Secretar Latin.
 1 Din operile lui Victor Hugo.
 1 Omer.
 1 Paralelismul între dialectul român și italian.
 1 Elemente de istoria Universală.
 1 Corricolo.
 2 Gramatici.
 20
 (Ibid. 1, V, f. 95.)

27.

1848, Fevruarie 25, Focșani.

Catalog de cărți ce se află în dugheana mea anume:

1. Chesar Boliac Poezii	Eliad 1847	București
2. Iulie Chesar	» 1844	»
3. Doge de Venetia	» 1839	»
4. Victor Hugo	» 1837	»
5. Elisabeta	Iosif Roman 1846	»

6. Gemenii de Bergam	Eliad	1836	»
7. Văduva vitliană	»	»	»
8. Bădăranul boierit	»	»	»
9. Radu Vodă dela Afumați	Sf. Sava	1846	»
10. Prințesa de Claremon	Eliad	1842	»
11. Împăratul Sigismund	Leca	1839	Craiova
12. Lecții fizice	Sf. Sava	1839	București
13. Prințul rumân			»
14. Clotilda	Friederich Valbaum	1844	»
15. Istorie bisericească	Carcalechi	1845	»
16. Școala femeilor	Rosetti	1847	»
17. Cele șapte virtuți	»		Brașov
18. Eleonora	Costache Peșianu	1844	București
19. Putere armată			Iași
20. Cantora foaei sătești		1844	Iași
21. Manuscrisul Napoleon	Eliad	1846	București
22. Viața Femeilor	Cantora liter.	1840	Iași
23. Grădinaru Orb	Eliad	1836	București
24. Vicleniile lui Scapin	»	»	»
25. Repertoriul teatrului	»	1834	»
26. Viața Femeiască	»	1843	»
27. Cumpănătorul	Sf. Sava	1846	»
28. Estela, Păstorală	Tip. Albinei	1830	Iași
29. Dregătorul bun creștin	»		Buda
30. Scrierile Domn. Ralet	Cantora	1840	Iași
31. Poezii Paris Mumuleanu	Eliad	1837	București
32. Almanahul Statului	Tipogr. Curții	1840	»
33. Elemente drept politic		1846	Brașov
34. Tragedie în cinci acte	Eliad	1834	București
35. Eliazar și Neftali	»	1832	»
36. Noapte Ziva Rossii (?)	Iosef Roman	1836	»
37. Oglinda Statului		1835	Brașov
38. Ahil	Cant. Foaei Sătești	1843	Iași
39. Doftoru de casă		1846	București
40. Don Juan	Iosif Roman	»	»
41. Floare de Scăeț	Rosetti	»	»
42. Agripina, Nuvelă	Ion Ghiță	1847	Brașov
43. Sandipa Filosoful		1834	»
44. Mărime Romanilor		1830	Craiova
45. Reguli îndreptare moravurilor		1835	București

46. Filosoful indian . . . . . » »
47. Sădic Ursitor . . . . . 1831 »
48. Adelaida Păstorița . . . . . 1846 Sibiu
49. Arghiri . . . . . »
50. Istoria Lumii . . . . . Anton Pan 1837 București
51. Neghina între Grâu . . . . . Costache Leca 1839 Craiova
52. Guilom Tel . . . . . Episcopiei » Buzău
53. Astronomie populară . . . . . » București
54. Moartea Impăratului Rusiei . . . . . Taigară 1830 »
55. Sfântul Haralambie . . . . . Gh. Cloziu 1847 Sibiu
56. Columbus . . . . . Costache Pencovci 1830 București
57. Cabinet 10 limbi . . . . . Friedrich Valbaum 1840 »
58. Tălmăcirea Visurilor . . . . . Iosif Roman 1847 »
59. Eusapie Scriptura . . . . . Eliad 1845 »
60. Prințipie filosofie . . . . . Albinei 1847 Iași
61. Speronare . . . . . Eliad » București
62. Aristomen și Gorgo . . . . . Cant. Foaiei Sătești 1840 Iași
63. Epistolar . . . . . Costache Pencovici 1841 București
64. Agatoclis . . . . . Albina 1843 Iași
65. Călindare de 140 ani 1847
66. Maria Novila . . . . . Sfântul Sava 1846 București
67. Educație copiilor . . . . . » » 1830 »
68. Moralul fericirii . . . . . Const. Leca 1842 Craiova
69. Nepotul ca unchiu . . . . . Sf. Sava 1847 București
70. Povestea Vorbei . . . . . Anton Pan 1847 »
71. Datoria omului . . . . . Rosetti și Vinterhalder » »
72. Matilda în 3 tomuri . . . . . Cant. Foaiei Sătești 1844 Iași
73. Soare la mahală . . . . . Rosetti și Vinterhalder 1847 București
74. Fabule de Anton Pan . . . . . Anton Pan » »
75. Plete lungi minte scurtă . . . . . Cant. Foaiei Sătești 1845 Iași
76. Lucreția Borgia . . . . . Eliade » București
77. Desemne . . . . .
78. Leonat . . . . . Gheorghe Cloziu . . . Sibiu
79. Ghinoveva . . . . . 1839 București
80. Țigani . . . . . Eliad 1837 »
81. Căderea Dracilor . . . . . » 1840 »
82. Curățirea gurii . . . . . 1828 »
83. Manual folositor . . . . . Eliad 1837 »
84. Forma polițelor . . . . . Iosif Roman 1845 »
85. Chelhisterion . . . . . » » 1843 »

86. Economie casnică . . . . .
87. Măsura buților cu cotul . . . . . Iosif Roman 1847 București
88. Creșterea viermilor de mătăsă . . . . . 1823 Buda
89. Sofronim și Haritè . . . . . Sibiu
90. Sfântul Mină . . . . .
91. Buchetul Prunciei . . . . . Gh. Albini 1846 Craiova
92. Școlarul sâtean . . . . . Pencovici 1840 București
93. Invățătura preoților . . . . . Buzău
94. Stăpânul și sluga 1836
95. Birtașul . . . . . 1841 Buzău
96. Patima și moartea lui Hristos . . . . . 1837 Sibiu
97. Engolpion de aur 1816
98. Papagalul . . . . . C. Pencovici 1840 București
99. Capela pădurii . . . . . » » »
100. Vasul dela Ibrăila . . . . . » Brăila
101. Aneta și Lubin . . . . . 1829 Craiova
102. Regulamentul judecătoresc . . . . . Eliad 1839 București
103. Pravila lui Caragea . . . . . 1845 »
104. Dion Filosoful . . . . . 1825 »
105. Povățuire sănătății . . . . . 1845 București.
106. Oglinda frumuseții . . . . . Cișmegiu 1829 »
107. Pedagoghie rumânească . . . . . 1818 Buda.
108. Octoice mici . . . . . Gh. De Cloziu 1845 Brașov.
109. Alexandrie 1846
110. Teofronie Iscusitul 1833
111. Cunoștința de Dumnezeu 1818
112. Iconomie de câmp . . . . . 1606 Buda
113. Acatistiere mici . . . . . 1847 Buzău
114. Iubitoare de înțelepciune . . . . . 1831 Iași
115. Oglinda inimii 1839
116. De rugăciune . . . . . 1846 Buzău
117. Erotoclit . . . . . Gh. Cloziu 1837 Sibiu
118. Malvina în trei tomuri . . . . . Cant. Fcii Sătești 1841 Iași
119. Ceasuri de mulțămire » » » . . . . . 1842 »
120. Dascălu de limba franțuzească 1832
121. Model de tot felul de scriere . . . . .
122. Pedagoghie grecească 1843
123. Pustnicul . . . . . Albina 1837 Iași
124. Eclugarion grecesc . . . . . Iosef Roman 1847 București
125. Bucuavne . . . . . 1845 Brașov

126. Abețedar nemțesc . . . . . 1847 București
 127. Aritmetici mici, Sfântul Sava . . . . . 1847 »
 128. Prescurtare Istoriei, Sfântul Sava . . . . . 1846 »
 129. Manual de catihism mic, Sfântul Sava . . . . . 1846 »
 130. Abețedar de rugăciune » » . . . . . 1847 »
 131. Abețedar de buche » » . . . . . 1847 »
 132. Abețedar grecesc-român. . . . . 1834 »
 133. Ghiografie țării . . . . . 1840 »
 134. Ghiografie Sfântului Sava . . . . . 1847 »
 135. Istorie Sfântă . . . . . 1847 »
 136. Gramatici . . . . . »
 137. Lectură, mari . . . . . 1845 »
 138. Lectură, mici . . . . . 1841 »
 139. Elemente de gheografie . . . . . 1844 »
 140. Telemah . . . . . 1842 »
 141. Hrisalara grecești . . . . . 1830 București
 142. Istoria Lumii . . . . . Sf. Sava 1847 București
 143. Deslegări . . . . . 1847 București
 144. Regulamentul Organic, Tipografia Curții . . . . . 1847 »
 145. Minune Maicii Domnului . . . . . 1847 Neamțu
 146. Dichisasterion Psaltichie . . . . . 1820 București
 147. Ciasloave mici . . . . . Sibiu
 148. Psaltire mici . . . . . »
 149. Catovaseri . . . . . 1841 Buzău
 150. Liturghie . . . . . Sibiu
 151. Tălcul Psaltirii . . . . . 1840 Buzău
 152. Minune Maicii Domnului . . . . . București
 153. Minune Maicii Domnului . . . . . Neamțu
 154. Armologhion . . . . . 1824 București
 155. Praștie . . . . . Neamțu
 156. Cântarea lui Moise . . . . . 1831 Iași
 157. Vămile Văzduhului a Sf. Vasile . . . . . 1847 București
 158. Rețete 500 feliuri bucate . . . . . 1846 Iași
 159. Istorie alimentară . . . . . 1841 București
 160. Vocabular . . . . . Sfântul Sava 1840 București
 161. Noul testament . . . . . 1838 Smirni
 162. Gramatica grecească . . . . . 1846 București
 163. Gramatica vauvană (?) . . . . . 1846 București
 164. Istorie Sfântă . . . . . Rosetti 1846 »
 165. Icoana Pământului . . . . . 1842 Blaj

166. Dacia 12 bucăți . . . . . 1842 București
 167. Roata Norocului . . . . . 1836 București
 168. Gramatica română . . . . . 1845 București
 169. Istoria Vechiului și Noului Testament . . . Eliad. 1839 »
 170. Dialoguri . . . . . Iosif Roman . . . . . »
 171. Mineele Sf. Stan-Neamțul . . . . . 1847 Neamțu
 172. Triode » » » . . . . . 1847 Neamțu
 173. Octoice mari . . . . . 1847 Neamțu
 174. Pedalion . . . . . 1847 Neamțu
 175. Cazanii . . . . . Buzău
 176. Psaltire . . . . . Neamțu
 177. Apostol . . . . . Episcopiei . . Buzău
 178. Psaltiri . . . . . 1835 Iași
 179. Criminal . . . . . Iași
 180. Tălmăcire Psaltirii . . . . . Buzău
 181. Liturghie Buzău . . . . . »
 182. Apostolul . . . . . Buzău
 183. Ciaslov Mare . . . . . Brașov
 184. Pendicostar . . . . . 1841 Sibiu

Han Ivan, Han Calciu.

(Ibid., V, 1, f. 287.)

28.

Copie de pe Hrisovul Domnesc cu No. 93 din Noemvrie 1848 către Sfatul Administrativ.

Asupra cărților de cetit ce vin de peste hotar, și asupra acelor ce se tipăresc în țară fiind trebuință a se urmă în toată vremea păzirea ce mai de aproape privigheri; Noi, în urmare celor de mai nainte lucrări și a împrejurărilor de față care cer măsuri spre a se opri împrăștierea relexor principii de anarhie și de tulburare și a se feri condițiile existenței politice a Principatului Moldovei de orice lovire, poruncim să se păzască îndeobște următoarele regule fără nici o abatere, fiind dator Secretarul de Stat prin amploiații săi însărcinați cu partea cenzurii; isprăvnicile și toate polițiile locale, precum și vameșii a priveghia paza măsurilor arătate mai jos cu toată scumpătatea în cele ce le privesc.

CAPUL I.

Despre îndatoririle librerilor sau a vânzătorilor de cărți în deobște.

1. Librerii nu pot unelti negușătoria cărților fără a subscrie condițiile îndatoritoare de a fi cu cea mai mare băgare de samă întru a nu da în cir-

culație cărți, caieturi, broșuri, sau jurnaluri ce ar fi cuprinzătoare de principii împotriva religiei domnitoare, împotriva vechilor temelii pe care este așezată obșteasca bună fericire, împotriva existenței politice a țerii, a sistemii Guvernului și a legilor, cu atingere desfăimatoare altor religii propăvăduitoare de învățături răsturnătoare, îndemnătoare la răscoală și împotriva moralului public, a cinstei persoanelor clevetitoare funcționarilor Statului.

2. Librerii sunt opriți sub aspră răspundere personală, și sub pedeapsă de a li se închide libreriile și a pierde dreptate de a fi libreri, de vor aduce, vor țineă, vor scoate la vânzare niște asemenea tipăriri.

3-lea. Spre înlesnire atât a librerilor, cât și a Secretariului de Stat în cercetarea cărților, ei să fie îndatoriți a supune mai întâiu Secretariului de Stat catalogul cărților ce voesc a comandari, care cărți fiind din cele clasice și cunoscute, va rămâne a se deosăbi numai la deschiderea lor, și a se da Proprietarului și cercetarea să se facă asupra celor ce se vor părea că cer o asemenea măsură.

4-lea. Librerii sunt datori a încredința Secret. de Stat, spre păstrare, catalogul subț a lor iscălitură de cărțile ce au în magaziile sau dughenile lor, aice în capitalie deadreptul la Secretariat, iar la ținuturi prin Ispravnicii cari sunt datoare a trimete acele cataloguri la Secretariatul de Stat.

CAPUL al II-lea.

Despre intrarea cărților în țară și privigherea ce se cere la aceasta.

5-lea. Ispravnicii, comandirii graniților și vameșii de pe la zastave sunt îndatoriți supt aspră răspundere a nu îngădui nici cum intrarea cărților de cetit fără împlinirea măsurilor hotărîte spre aceasta.

6-lea. Cărțile menite a se deschide în țară, sosind la marginea ei, vameșul dela zastavă este îndatorit a cere dela stăpânii lor, de-l vor aveă cu sine, catalogul cărților precum și declarație în ce stare trec, adecă câte legi, coleturi, saci sau pacheturi cu cutare No. și cu atâtea peceți, de nu vor fi întovărășite cărțile de stăpânul lor, această condiție să se ceară dela vechilul său sau dela comisioner, sau însfârșit dela însuș primitorul cărților dela magazine.

7-lea. Pentru cărțile pe transit ce de asemenea se vor declară la marginea Moldovei, nu se va cere catalogul, ci numai declarația zisă, și se va urmă cu dânsese potrivit regulilor transitului.

8-lea. Toate lăzile, coleturile, sacii sau pacheturile cuprinzătoare de tipăriri menite pentru capitalie Eșii, sau pentru alte localități din țară, să nu se sloboadă de a trece în lăuntru ei, mai nainte de a se pecetlui cu pecetea vămii locului pe unde va fi trecere cu acelaș chip precum se între-

buintează și pentru transit, după care pe acele ce vor fi în limbi străine să se îndrepteze la carvasară în Iași, măcar deși stăpânii vor fi șazători la ținuturi sau pe acele în limba românească la locurile pentru cari vor fi menite.

9-lea. Cărțile în limba românească acele ce vor merge la ținuturi și pentru cari nu se vor da cataloguri la margine, să stea în păstrare acolo la margine până la dare catalogurilor, iar nedându-se, lăzile, coleturile, sacii sau pacheturile în cari vor fi cărțile să se pecetluească și să se îndrepteze cu siguranță la carvasară pe socoteala stăpânilor lor.

10-lea. Vameșul, la îndeplinire lucrării ce-l privește, întâmpinând niscaiva greutăți din partea trecătorilor de cărți, se va înțelege cu comandirul graniței sau cu locțiitorul său spre a se îndatori cătră aceasta, fără de care cărțile nu vor fi slobode a intra în țară.

11-lea. Cărțile care dela marginele Valachiei, precum de peste Dunăre sau de peste Carpați, se vor face transit pentru Moldova, fie pentru Eși, fie pentru altă localitate din Principat, să se îndrepteze la carvasaraoa din Eși, spre a li se face cercetare.

12-lea. Cărțile tipărite în Valahia, purtând ținșura acelu Guvern, vor fi slobode de a intra în țară după cercetarea ce li se va face de către dregătoria ținutului Putnei în ființa proprietarului lor, pentru care dregătoria ținutului va raportui Secretariului de Stat cu trimetere listei cărților, iar acele ce nu vor avea asemenea ținșură, ispravnicul să le îndrepteze de-a dreptul la Secretariatul de Stat ca să le facă cercetare.

13-lea. Vameșii mărginilor vor înștiința îndată pe carvasară pentru cărțile care pecetluite, precum s'au zis la Art. 8-lea, se vor trimete în capitalie, iar pentru acele în limba românească ce vor avea a trece la alte localități se va înștiința vameșul de acolo, de a fi, iar de nu, pe însuș dregătoria ținutului cu arătare împrejurărilor cuprinse în Art. 6 și cu adăogire de numele căraușului, și de ziua în care a trecut marginea, fiind dator vameșul mărginii, îndată după trecerea cărților, fie pentru capitalie, fie pentru ținuturi, să deă carvasaralii catalogul luat la margine precum și declarația zisă, iar aceasta pentru a le împărtași în minut Secretarului de Stat, spre a sa cunoștința despre numărul lăzilor, a coleturilor, a sacilor, sau a pacheturilor ce au trecut marginea, și despre starea lor.

14-lea. De se va întâmplă în transporturile de mărfuri ce se deschid în țară, fie în capitalie fie în ținuturi, a se află cărți de cetit, carvasaraoa și vameșii de pe la ținuturi sunt datori, subț răspunderea lor, a deosebii îndată acele cărți și a le trimete la Secret. de Stat cu arătare feții la care s'au găsit spre a se urmă mai departe cercetarea.

CAPUL al III-lea.

Despre datoriile carvasaralei și cercetarea cărților în lăuntru țării.

15-lea. Sosind cărțile la vamă ori de unde sau dela ori ce punct al hotarelor, nu este nici cum iertat carvasaralei a deschide lăzile, coleturile, sacii sau pacheturile în care vor fi, ce este îndatorită până în 24 ceasuri a raportui Secret. de Stat, spre a rândui a lor cercetare; aceasta însă se poate urmă și chiar deadreptul, după cerire cătră Secretariat din partea proprietarului cărților.

16-lea. Rânduiții din partea Secret. de Stat spre cercetarea cărților să se încredințeze mai întâiu dacă semnele înseminate la Art. 6 sunt întocmai și apoi să pășască în revizia lor; această cercetare să se facă în ființa proprietarului cărților la carvasară, la Secretariat sau și la magazia stăpânului cărților.

17-lea. Vameșii din orașe sau ispravnicii acolo unde nu va fi vameși, sosind lăzile, coleturile, sacii sau pacheturile cu cărți, sunt datori să cerceteze asemenea dacă semnele arătate la punctul al 5-lea sunt întocmai și nesmintite, și primindu-le în a lor păstrare să raportuească îndată vameșul carvasaralei, spre a se face cunoscut Secretariatului de Stat, iar ispravnicul deadreptul la Secretariat.

19-lea. Primindu-se la Secretariat sau înștiințare carvasaralei cu trimiterea catalogului și a declarației precum se arată la art. 13-lea, sau raporturile ispravnicilor sau a vameșilor de prin târguri, pentru sosirea cărților în ținut, Secretariul de Stat va trimite acest catalog ispravniciei spre deschiderea și cercetarea cărților.

20-lea. Deschiderea să se facă, precum s'au zis, totdeauna în ființa proprietarului cărților și acolo unde va fi și ispravnic și vameș, de față tustrei.

21-lea. Datoria vameșilor de prin târguri și a ispravnicilor este să cerceteze cărțile de sunt după catalog, și nu se vor slobozi stăpânului lor decât numai pe acele ce de către Secretariat vor fi încuviințate pe zisul catalog că pot aveă circulația în țară, iar acele ce nu se vor încuviința se vor trimite îndată la Secretariat spre a le cercetă și a le hotărî cea mai departe urmare, asemenea a se trimite și cărțile ce nu vor fi potrivite cu arătarea catalogului, precum și acele ce se vor găsi peste cuprinderea lui.

22-lea. La ori care slobozire de cărți, fie în capitală fie în ținuturi, proprietarul va adeveri prin a sa iscălitură primirea lor, însemnând și cărțile ce se vor luă spre cercetare.

23-lea. Urmarea sus arătată să se păzască și pentru cărțile bisericesti, cu aceasta că acele ce vor veni în capitală să se deie prin Secretariat spre cercetare la Mitropolie, iar acele ce vor merge la ținuturi să se încredințeze

de către isprăvnicie protoiereilor înadins însărcinați cu această cercetare de Mitropolie.

24-lea. Cărțile ce nu se vor încuviința a avea circulație în țară, având a se trimite peste hotar, Secretariatul de Stat să le pecetluească cu toată siguranța și să le expeduească fără zăbavă, cu cuvenita pază, peste hotar în socoteala proprietarilor lor, trecându-se pe la zastava ce va cere însuș proprietarul, unde se vor încredința în primirea feței ce va arăta și va rândui însuș proprietarul.

25-lea. Pentru că s'au urmat cu toată rânduiala expeduire peste hotar a cărților încuviințate, Secretariatul de Stat urmează a avea cea mai întregită știință, iar vameșii marginilor, comandirii și ispravnicii sunt după aceasta îndatoriiți, supt aspra răspundere, a priveghia ca acele cărți să nu se găscă prilej a intra nici cum în țară.

CAPUL al IV-lea.

Despre tipografii, îndatorire lor și privighere la aceasta.

28-lea. Nici o tipografie sau litografie nu se poate înființa în țară fără o specială autorizație a Guvernului. Ocârmuirea va cumpăni localitățile în cari s'ar putea învoi deschiderea tipo- sau lito-tipografiilor, spre a fi supt o deaproape privighere.

29-lea. Așa precum arta tipografică are o mare înrăurire în societate, care înrăurire poate fi și folositoare și vătămătoare, de aceea ori care doritor a deschide o tipografie este dator să înfățișeze închizeșuire morală și materială, adică să fie cunoscut că urmează principiilor de moral și de bună rânduială, cunoscător artei tipografiei și răspunzător personal și cu avere văzută în toată vremea pentru ori ce abatere.

38-lea. Doritorul deschiderii unei tipografii urmează a fi pururea însoțit de un hrisov Domnesc slobozit prin Secretarul de Stat, prin a căruia primire va depune jurământul și va păzi cu toată sfîntenia îndatoririle ce îl priveșc, iar la dimpotrivă va fi supus la toată asprimea legilor.

29-lea. Tipo- sau litografiile cunoscute în țară sunt :

În orașul Iași tipografia Mitropoliei, acea a D-sale *Post*; *Gheorghie Asachi* și litografiile D-sale *Miller* și a D-sale *Spat*. *Partenie Anton*; la Galați tipolitografia D-sale *Marius Petrocuzino*, numită la tipărirea *Gazetei Danubiene*, care este încredințată privegherei Părcălabului dela Galați, după osebită instrucție, și Tipografia Mănăstirii Neamțului, apoi ori și unde de către dregătorii sau poliție s'ar descoperi vr'un tiasc de tipografie sau litografie afară de acele sunt arătate, să se sfarme și pe proprietar să se arestuească.

30-lea. Trecerea dreptului de tipografie unui proprietar către altul nu se va putea face decât prin autorizația Guvernului.

31-lea. Toate manuscriptele, tălcurile, jurnalele, foile periodice și altele de asemenea, și în sfârșit ori ce tipărire, afară de avizuri de negoț, de tarife, bilețuri de vizite și socotele de negoț, nu se pot da în tipar mai înainte de a fi cercetate de către Secretariatul de Stat, și a primi editorul sau redactorul înadinsă autorizație tipăririi.

32-lea. Censura în cercetarea ei va opri tipărirea a ori ce carte sau broșură ce ar fi nepermisă după acele așezate la art. 1-iiu din acest Ofis și asemenea manuscripte nu se vor slobozi nici cum editorului, ci se vor desființa.

33-lea. Se deosebesc dela censura politică cărțile bisericești, a cărora cercetare atârnă dela partea duhovnicească, cu aceasta ca editorul să facă cunoscut atât Preasfințitului Mitropolit spre rânduirea cercetării, cât și Secretariatului de Stat spre știință, iar încât pentru cărțile în materie politică, aceste nu se pot tipări, nici la Mitropolie nici la Mănăstirea Neamțului, fără mai înainte învoire a censurii, pentru care va fi privigherea Mitropoliei, supt răspunderea a nu se îngădui nici cum de asemenea tipăriri fără formalitatea sus arătată.

34-lea. Tipo- sau litografiile vor avea câte o condică scripsită de Secretariat, în care vor înscrie toate tipările mari și mici, cu însemnarea numărului autorizației, a titlului cărții, a No. coalelor tipărite, să se tipărească numai decât autorizația cu No. ei și numire tipo- sau litografiei, iar de pe aceea condică în fieșcare lună să se trimeată copie la Secretariat spre știință.

35-lea. Descoperindu-se la vreo tipo- sau litografie tipăriri făcute fără învoirea censurii, acele se vor confiscă, și editorul precum și tipograful vor cădeă în aplicația înfrânării de a li se închide tipografia și a fi supuși unei aspre răspunderi.

36-lea. Amploiații însărcinați cu partea censurii sunt datori a cercetă cu cea mai întreagă luare aminte osebitele tipăriri spre a nu se prilejui cea mai mică scăpare din vedere.

37-lea. Manuscriptele ce se dau la tipar după cercetarea lor se vor șnurui și pecetlui la Secretariat, numerarisându-le filele și însemnându-se ștergăturile și răsăturile ce vor fi pentru a se întâmpină ori ce nepriincioasă prefacere.

38-lea. Pentru a se posledei cu înlesnire filele tipărite, tipograful este dator a le înfățișă Secretariatului împreună cu manuscriptul încuviințat, după rândul tipăririi că până la sfârșitul ei să fie cu luare aminte cercetate.

CAPUL V.

Despre obștești îndatoriri.

39-lea. Cercetarea cărților de cetit, acelor ce se tipăresc precum și a deosăbitelor gazete, jurnaluri, foi periodice și altele de asemenea, în ori care dialect, să se facă la Secretariatul de Stat de către amploiații însărcinați cu partea censurii, care să se alcătuească în birou de cenzură.

40-lea. Asupra cărților venite de peste hotar și cercetate, să se însemneze mai jos de titlu «văzut la Secretariatul de Stat» și se va țineă liste de acele trecute prin cercetare.

41-lea. Cercetătorii cărților și a altor tipăriri ce s'au arătat mai sus, vor referă Secretariatului de Stat pentru neîncuviințările ce vor avea.

42-lea. Pentru cărțile ce nu se vor încuviința, să se urmeze după art. 24 din acest ofis, ținându-se și pentru aceasta osebită listă.

43-lea. Gazetele, jurnalele și ori ce foi periodice trimise de peste hotar, încredințându-se Secretariatului de Stat, și cercetându-se, să se pue pe acele înștiințate pecetea censurii, iar acele ce vor cuprinde rostiri neiertate să se desființeze în parte sau cu totul.

44-lea. Librării cari fac abonamenturi pentru gazete, jurnaluri sau ori ce alte foi periodice, sunt datori a face cunoscut Secretariatului de Stat numele abonaților și o asemenea știință să se ceară dela c. c. Agenție și dela ori care alt birou de pază.

45-lea. Amploiații censurii, isprăvnicii și toate polițiile locale sunt împuterniciți a cercetă din vreme în vreme librăriile, sau dughenile vânzătoare de cărți spre a se încredința de se urmează vânzare de cărți încuviințate de cenzură sau slobode a avea circulație în țară, și pe acele ce vor descoperi din împotrivă să se trimeată pecetluite la Secretariat cu raport lămuritor.

46-lea. Asemenea în deobște, toate Isprăvnicii și Polițiile locale sunt îndatorite a priveghia, cu tot înadinsul și supt aspră răspundere a nu se vinde de către nimeni, sau împrăștiă, cărți, broșuri, foi tipărite sau netipărite, gazete, jurnaluri oprite, se înțelege afară de cele censurate și nici a le primi sau a se ceti; de asemenea prin cafenele, tractire sau alte locuri publice și ori și unde se vor găsi asemenea, sau se vor prinde, prin târguri, sau prin sate pe cutezători, arestându-se, să se cerceteze de unde au luat, sau le-au adus; ținându-se supt pază acele scrisuri cu raport lămuritor să le trimeată la Secretariat spre a le cercetă și a se hotărî prin locurile convenite pedeapsa cutezătorilor.

47-lea. Fiindcă vameșii au asupra lor cea mai mare parte de răspundere pentru neprivigherea și neîmplinirea măsurilor ce-i privesc, apoi nu numai vor

fi deșteptați întru aceasta în vremea de pază de către Visterie, ce la ori care înnoire de contract a vămilor se va pune neapărata îndatorire de privighere asupra cărților ce intră în țară precum și răspunderea la care sunt supuși pentru ori ce abatere, ce se privește ca o faptă de criminal.

48-lea. Nu mai puțin și asupra teatrului ca unul ce este socotit supt o privighere, și prin urmare directorul acestui așezământ nu va putea la nici o împrejurare a da reprezentații mai nainte de a se supune repertoriul la cercetarea censurii, și a primi încuviințare, căci la dimpotrivă i se va desființa contractul și va pierde dreptatea de a fi antreprenor teatrului.

Aceste dispoziții Secretarul cârmuitor le va împărtăși locurilor cuvenite spre grabnică punere în lucrare și le va publica spre obșteasca știință.

29.

Circulara Secretariatului de Stat din Noemvrie 1848 către librarii din Iasi.

D. F. Bell și C-ie No. 2.734.

D. A. Hennig și C-ie No. 2.735.

D. Ghiță Căliman No. 2.736.

D. Gheorghe Hristofor No. 2.737.

Prin buletinul oficial cu No. 90, publicarisându-se regulile ce au a se păzi după Domnescul ofis subt No. 93 în ceea ce se atinge atât de țenzurarea cărților de cetit cât și de îndatoririle privitoare pe librari în deobște, Secretariatul de Stat nu lipsește a vesti Dumitale că în viitorime să aibi a urmă fără cea mai mică abatere acelor reguli, potrivit cărora te vei grăbi a înfăptuși lămurit catalog de toate cărțile, broșurile și jurnalurile aflătoare în librerie Dumitale și totodată a-i da știință de fețele ce se abonarisesc la D-ta pentru gazete, jurnaluri sau orice alte foi periodice, nu mai puțin și de acelea ce au apucat a se abonă.

(Ibid., VI, f. 66.)

30.

Circulara Secretariatului de Stat către tipografiile din Capitală din 30 Noemvrie 1848.

Postelnicului Gheorghe Asachi No. 2.738.

Comisului A. Partenie No. 2.739.

Dumisale Müller No. 2.740.

Prin Buletinul oficial cu No. 90, publicarisindu-se regulile ce au a se păzi după Domnescul ofis subt No. 93, în ceea ce se atinge atât de țenzurare cărților de cetit cât și de îndatoririle de a privighia pe tipografi și litografi în deobște, Secretariatul de Stat grăbește a vesti Dumitale ca pe viitor să

aibi a urmă fără cea mai mică abatere acelor reguli, spre a nu veni la dimpotrivă în răspunderea prevăzută la capitolul al 4-lea din ȋtatul ofis. Și totodată, alcătuiind reghistrul pentru înscrierea cărților ce vei tipări după chipul arătat la articolul 34, ce-l vei prestavlisi Secretariatului de Stat, spre a se șnurui după cuviință.

(Ibid., VI, f. 67.)

31.

Nota Secretariatului de Stat No. 2.741, din 29 Noemvrie 1838, către Agenția austriacă.

In urmarea regulilor ce au a se păzi după Domnescul ofis supt No. 93, publicat prin *Buletinul Ofițial* cu No. 90, pentru țenzurarea jurnalelor de tot felul și a cărților de cetit, jos iscălitul grăbește a pofti pe cinstita C. C. Aghenție ca să binevoască a împărtăși cât mai neîntârziat Secretariatului de Stat știință de fețele ce se abonarisesc pentru gazete, jurnaturi sau orice alte foi periodice prin biroul de poștă austriecece.

(Ibid., VI, f. 67.)

III.

Censura cărților în limbi străine.

1.

Petrache Roset-Bălănescu către Beizadea N. Suțu.

Mon Prince,

Par M. Ștefanovitz Miconly ils m'ont été envoyés de Vienne quelques livres italiens pour la lecture de ma fille. M. Privilegiu ne m'en permet pas la jouissance avant que la censure ne lui ordonne.

Ayez la bonté, Prince, et ordonnez-en l'examen et le permis, car je suis sûr qu'à Vienne la censure étant plus sévère, ces livres choisis pour la lecture d'une demoiselle ne peuvent pas contenir des idées prohibées par le gouvernement.

Je suis avec le plus profond respect, Prince,

Votre obéisent serviteur,

P. de Rosetti-Balanescu.

Le 5 Avril. D-lui Căminarul Florescu va grăbi slobozirea acestor cărți.

(Ibid., III, 2, f. 345.)

2.

Iassy, Août 1843.

Monsieur le Secrétaire,

Mr Barozzi este venu en personne de la part de votre Secrétariat me prévenir que des livres intitulés comme ouvrages d'un septinsulaire ionien, imprimés depuis quelques années à Paris en langue italienne et renfermant des observations et critiques dictées par un esprit de malveillance contre le Gouvernement de ces Iles viennent d'arriver à Galatz. J'ai l'honneur donc de vous prier de vouloir en prendre des informations et de me les communiquer avec le nom de la personne à qui ils sont consignés et n'en permettant pas la circulation.

J'ai l'honneur d'être, Monsieur le Secrétaire, votre très humble serviteur,

Sam Gardner.

Monsieur le Vornic

Théodore Balche

Secrétaire d'Etat pour les Affaires Etrangères.

(Ibid., I, 1, f. 187.)

3.

Monsieur le Consul,

En recevant la note que vous m'avez fait l'honneur de m'adresser sous No. 136, j'ai immédiatement ordonné le renvoi au delà de la frontière de l'ouvrage intitulé : *Lettres d'un anonyme sur les Iles Ioniennes* et importé à Galatz par un certain *Panaïoti Macri Gerassimo*.

Tout en m'empressant de vous communiquer cette mesure, adoptée uniquement pour la satisfaction du désir que vous avez manifesté dans la dite note, j'ai l'honneur, Monsieur le Consul, de vous réitérer l'assurance de ma considération bien distinguée.

Iassy, la 4 Août 1848.

No. 104.

(Ibid., ibid., ibid., verso.)

4.

A l'honorable Secrétariat d'Etat.

Rapport.

En conformité de l'ordre qui m'a été donné, j'ai révisé les ouvrages appartenant à Macris Gerassimo et m'empresse de signaler comme contraire

aux instructions de la Commission celui ayant pour titre : *Lettres d'un anonyme sur les Iles Ioniennes*. J'attends respectueusement les ordres de l'honorable Secrétariat afin de délivrer ceux des dits ouvrages qui ne sont pas défendus et agir pour celui indiqué plus haut conformément aux prescriptions de la censure.

De Barozzi.

Iassy le 5 Août 1843.

No. 5.

Rezoluție.

Cele neoprite se vor slobozi scriindu-se Pârcălăbiei cele de cuviință, iar acest însemnat aici să va scrie Pârcălăbiei a opri intrarea lui în Prințipat și a-l înapoiă peste graniță după formele păzite.

(Ibid., ibid. f. 188.)

5.

Postelnicia către Pârcălăbia de Galați.

No. 2241, 1843 August 5.

În numărul cărților cuprinse prin raportul acei Pârcălăbii cu No. 7.444 și aduse la Galați de către d-lui Panaioti Macri Gerasim, sunt unele pe cari Comisia însărcinată cu privigherea în acest obiect le-au cunoscut de oprite, precum acelea cu titlu *Scrisoare unui anonim asupra Ostroavelor Ionice*, tot odată se alătorează trei cărți trimise de Pârcălăbie.

Drept aceea se scrie acei Pârcălăbii ca fără întârziere, pe de o parte să pecetluească și să înapoiască peste graniță pomenitele cărți în număr de 20 exemplare, iar pe de alta a sloboade acele cu titlu *Viața lui Fenelon și a oamenilor însemnați*.

(Ibid., ibid. f., 181.)

6.

No. 45.

Iassy, le 22 Août 1843.

Le Consulat britannique ayant reçu la déclaration du sujet ionien Panaioti G. Macry relative à l'ouvrage intitulé *Lettres d'un anonyme sur les îles Ioniennes* qui se trouve selon lui renfermé dans la caisse, à la douane de cette ville, afin que la caisse en question avec ses contenus soit consignée au Consulat britannique, comme l'honorable Gouvernement n'a pas fait ses observations pour les autres livres qui y sont renfermés.

Le soussigné saisit l'occasion de renouveler à l'honorable Secrétariat d'Etat les assurances de sa considération très distinguée.

Sam Gardner.

Rezoluție

Aug. 11. Să se răspundă că cărțile se află la Galați și că s'au și scris Părcălăbiei a înapoi peste Dunăre cărțile acele numai ce sunt proibarisite, fiindcă după altă notă a Consulatului s'a pus la cale trădarea acelor cărți; această notă rămâne fără lucrare, pentru care se va pune la delă.

Stolonacealnic, *A. Fotinò.*

(Ibid., ibid., f. 199.)

7.

Prea Înălțate Doamne,

Această Epitropie în mai multe rânduri au adus cărți din țeri străine pentru biblioteca Academiei și nici odată nu au fost împiedecate de a se slobozi dela vamă fără ordinul cenzurii, acum însă în cel de pe urmă transport au întâmpinat destule greutăți, nevoind vama a le slobozi fără învoirea cenzurii și fiindcă cărțile ce se aduc sunt comănduite chiar de Epitropie, potrivit trebuinței ce are ramul de învățătură și de folosul obștiei și care prin nici un chip cad subt categoria de a fi împotriva regulilor cenzurii, plecat roagă pe Înălțimea Voastră să binevoiți a poronci ca pe viitorime să nu se mai supere de către vamă cu oprirea unor astfel de cărți.

A Înălțimii Voastre plecate slugi

No. 548, Iași 5 Oct. 1843.

N. Suțu, A. Balș, Mavrocordat.

Rezoluție domnească.

Se încuviințează a se slobozi acele cărți fără aprobația cenzurii.

In 9 Octomvrie 1843.

M. S.

Să se împărțesească Postelniciei.

(Ibid., I, 1, f. 222.)

Mavrocordat, A. Balș.

8.

A l'honorable Secrétariat d'Etat.

En conformité de l'apostille de l'honorable Secrétariat d'Etat en date du 21 courant, j'ai examiné les ouvrages contenus dans la caisse adressée à la

Compagnie Bell sous No. 358 et je les ai trouvés conformes aux instructions de la Censure, sauf les deux volumes ci-joints intitulés: *18 mois à St. Pétersbourg*, ouvrage dont le débit doit être défendu.

De Barozzi.

Iassy, le 24 Septembre 1845, No. 152.

Rezoluție.

Septemvrie 23. — Să se facă cunoscut carvasaralei a slobozi cărțile, iar acele însemnate în acest răspuns se vor opri plătindu-se prețul lor.

(Ibid., I, 2, f. 42.)

Mavrocordat.

9.

A l'honorable Secrétariat d'Etat.

Raport.

Je viens de faire la révision de la caisse de livres adressée à M. Albinetz et n'y ai trouvé d'ouvrage défendu si ce n'est *La Turquie et ses ressources par Urquart* et deux volumes sur *La guerre de Pologne* que je sou mets à l'honorable Secrétariat d'Etat.

19 Octomvrie 1905.

De Barozzi.

Rezoluție.

Oprindu-se spre mai pătrunzătoare cercetare uvrajurile însemnate în acest raport, celelalte cărți se vor slobozi în primirea proprietarului ca unele ce nu s'au găsit supuse pihănirii.

(Ibid., 1, 2, f., 47.)

Mavrocordat.

10.

A l'honorable Secrétariat d'Etat.

Raport.

En révisant la caisse de livres adressée à M. Malgouverné, j'y ai trouvé l'ouvrage intitulé *La Romanie* en 3 vol., que je sou mets à l'honorable Secrétariat d'Etat comme défendu d'après les instructions de la censure. Le reste de ces livres n'ayant rapport qu'à l'éducation littéraire, l'honorable Secrétariat peut ordonner qu'il soit délivré au propriétaire.

Iassy, le 26 Octobre 1845.

De Barozzi.

Rezoluție.

Octomvrie 27. Carvasaraoa va slobozi cărțile cuprinse în acest raport proprietarului, oprindu-se uvrajul intitulat *La Romanie*, nefiind slobod acest uvraj.

(Ibid., I, 2, f. 66.)

Mavrocordat.

11.

Le soussigné en remettant à l'honorable Secrétariat d'Etat la requête ci-jointe de Mr Hennig, libraire prussien, a l'honneur de le prier de vouloir bien faire exécuter l'ordre que S. A. le Prince Régnant a daigné donner à ce sujet.

Yassi le 8 Juillet 1846.

v. Eoos.

Rezoluție.

Iunie 28. Să se facă cunoscut Dumisale Spatarului Baroți ca în aceea ce privește exemplarele Regulamentului, să facă lucrarea poruncită de către Înălțimea Sa cu trimiterea lor peste hotar, după regulile ce slujesc în asemenea caz, adică să se pecetluească cu pecetea censurii, să se încredințeze Carvasaralei ca să se plumbuească și să se expeduească peste hotar pe numele persoanei ce va arăta proprietarul lor, luându-se adeverinți dela vameșul mărginii pe unde vor trece spre încredințare că s'au expeduit peste hotar, cari adeverinți să se trimată Secretariatului. Aceasta să se facă cunoscut Carvasaralei cu adăogire că pentru ziua expeduirii și pe la care anume margine să înștiințeze pe Secretariat, de unde apoi să se trimată porunci și isprăvniciei spre privighere a nu se opri acele cărți în țară ci a se trece peste graniță.

(Ibid., I, 2, p. 21.)

Aga Florescu.

12.

Altesse Sérénissime.

Il y a environ eux mois que la censure mit opposition a ce qu'une caisse renfermant 320 exemplaires de la traduction du Règlement Organique ainsi que d'autres livres me fût délivrée.

Monsieurs Vogler de Paris me demande aujourd'hui compte de cette expédition. En livrant à la publicité la traduction des sages institutions accordées aux Principautés par la haute protection de S. M. L'Empereur Ni-

colas et il était loin de s'attendre à voir le Gouvernement de Votre Altesse, pendant son absence il est vrai, s'opposer à l'introduction d'un recueil qui est d'ailleurs entre les mains de tous les habitans des Principautés. Bien plus, le Règlement Organique tiré à mille exemplaires doit être en circulation en Europe et il est probable qu'il y en a déjà ici quelques uns.

Je viens donc prier très humblement

Votre Altesse Sérénissime de vouloir bien daigner ordonner que ces 320 exemplaires soient réexpédiés a Mr. Vogler ou me soient rendus.

J'ai l'honneur d'être avec le plus profond respect.

De Votre Altesse Sérénissime le très-humble et très-obéissant serviteur.

Iassy, le 28 Juin 1846.

Adolphe Hennig.

Rezoluție Domnească.

Postelnicia va pune la cale a se trimete înapoi peste hotar pomenitele cărți. In 23 Iunie 1846.

(Ibid., I, 2, f. 122.)

M. S.

13.

Cinstului Secretar de Stat a Moldovei.

Censurul cărților franceze.

In urmare rezoluției Înălțimii Sale din 23 Iunie, pusă pe jalba Dumisale Hennig, precum și rezoluția cinstului Secretariat din 28 Iunie pe nota Consulatului prusesc cu No. 859, făcând regularisire cărților aflate în lada Dumisale Hennig și acele cari nu sunt înoite de censură, in număr dn 307, pecetluindu-le în două lăzi cu pecetea censurii, iar celelalte slobozindu-se Dumisale proprietarului lor, jos iscălitul cu căzuta cinste raportuesc cinstului Secretariat de Stat.

1846 Iunie 30 zile.

De Barozzi.

Rezoluție.

Iulie 1. Lada cu aceste cărți să se trimată la carvasară cu un înadins cinovnic spre a se pecetlui de vamă și a se expedui pe numele persoanei ce va arată dumnealui Hennig că este însărcinată, peste hotar, cu a lor primire, urmându-se după rezoluția pusă pe nota Consulatului prusesc de supt No. 859.

(Ibid., I, 2, f. 123.)

Director *Aga Florescu.*

14.

Cinstitului Secretariat de Stat.

În urmarea adresului acelui cinstit Secretariat supt No. 1.533, carvasaraoa expeduind prin sigur ocazion lăzile cu cărți a dumisale Adolf Hennig, cu poroncă cătră vameșul de Mihăileni ca să le transporteze peste hotar spre a nu se mai întoarce înapoi în țară, s'au scris ca, potrivit cererii acelui cinstit Secretariat, să ceară adeverință dela vameșul mărginii de peste hotar pentru încredințare că s'au expedit peste hotar. După care numitul vameș de Mihăileni, prin raportul No. 256, încredințează că, după ce au transportat pomenitele baloturi în starea precum le-au siguripsit atât Secretariatul cât și însuș carvasaraoa de aice, vameșul de ceea parte, la cererea ce i-au făcut de a da adeverință, au răspuns că nici odată el nu obișnuște a da asemeni adeverinți. Pentru care cu cinste se face cunoscut acelui Secretariat spre știință, iar pentru baloturile țitarisite că s'au dat peste hotar, nu rămâne nici o îndoală.

A. Sturza.

No. 1.163.

1846 August 13 zile.

Rezoluție.

Pe de o parte să se scrie isprăvniciei ca să privigheze întru a nu se furișă nici cum în Prințipat aceste baloturi cu cărți, despre a căror expeduire va luă știință dela vameșul din Mihăileni, a părții Moldovei, iar pe de alta să se răspundă carvasaralei că dacă vameșul părții austriecești nu voește a slobozi adeverință, apoi vameșul să raportuească cu lămurire că cărțile s'au expedit și s'au încredințat sau primit de cutare sau cutare față.

Mavrocordat.

(Ibid., I, 2, f. 129).

15.

Soțietatea Medică și de Istorie naturală din Moldova, No. 8 1845 Iulie în 12.
Cinstitului Secretariat de Stat.

Iași. Soțietatea primind două pacheturi cu jurnaluri de științi naturale sub lit. Hr., B. ce se găsește la vamă, poștește pe cinstitul Secretariat să binevoască a poronci slobozirea jurnalurilor pomenite.

Prezidentul Soțietății, *Ghyka Logofăt.*

Rezoluție.

Iulie 18. Spre slobozirea acestor cărți va merge ampoiatul țensurii scriindu-se și carvasaralei spre a face această slobozire.

(Ibid., I, 2, f. 133.)

16.

Cinstitului Secretariat de Stat.

Dela țensorul cărților germane.

Raport.

Potrivit rezoluției cinstitului Secretariat de Stat, pusă pe adresa *Societății Mediținale* din 18 a curgătoarei, jos iscălitul, după ce supt iscălitura sa au primit dela vamă zisele pachete în țitarisitul adres, și cercetând jurnalurile aflate într'însele n'au aflat nimica în contra dispozițiilor țensurii; cu căzut respect aduce la cunoștința cinstitului Secretariat de Stat, iar jurnalurile sunt după lista însemnată aici în dos.

Villimescu.

No. 31.

846 Iulie 24.

Lista jurnalurilor aduse din Lipsca de către *societatea medică* de aici: *Repertorium de Lipsca* dela 1 August 1845 până la sfârșitul anului.

4 *Jurnaluri de economia germană*,

5 *Analele mediținale*,

2 *Medițină publică*,

11 *Politehnice*,

6 *De medițină din Austria*,

7 *Dela societatea medică din Viena*,

2 *Pentru manus*,

2 » *istoria naturală*,

4 *Tot pentru istoria naturală*

4 *Pentru himia și farmația*,

5 *Himie și fizică*,

2 *Anatomia și fiziologia*,

Jurnaluri de literatură dela 21 Iulie 1845 până la sfârșitul anului.

No. 1235.

17.

No. 1235.

Notă.

În librăriile din capitalie și anume în aceea a D. Henig se vând cărți pline de aplecățiile (?) împotriva Guvernului austriac.

Deci în privirea bunelor relații ce urmează între amândouă Staturi, Agenția încredințată fiind că Inalta cărmuire a Moldovei nu va îngădui ca prin asemenea să se compromiteze megieșescul prieteșug, hrănește deplină nădejde că cinstitul Secretariat, având drept pildă urmarea cărmuirii Austriei la întâmplare când îi vin cărți cu împotrivoare cuprindere asupra megieșitelor Staturi, va binevoi a lua măsuri spre oprire vânzării în acest principat (a) asemenea cărți. De rezultat a nu lăsa pe Agenția fără împărțită știre.

Iași în 22 Februarie 1847.

Agent c. c. și apostolic *Eisenbach.*

Cătră cinstitul Secretariat de Stat al Moldovei.

Rezoluție.

Să se răspundă Agenției că cărțile ce se vând prin deosebite librerii sunt cercetate mai întâiu de cătră deosebiții țenzori cari au în vedere a nu se slobozi țirculara în țară a cărților necuviincioase. Totuș însă Secretariatul de Stat, chemând pe D-lui Henig și dojenindu-l pentru urmarea ce i se imputează (?), după încredințarea ce au dat că asemenea necuviință nu s'au urmat nici cum de cătră dânsul și că poate cărțile ce se zice că s'au arătat în țară ar fi introduse prin mijlocirea poștei. Tot odată să se deie încredințare Agenției că Secretariatul de Stat nu va lipsi de a chema luarea a-aminte a Dumisale Henig cătră stricta păzire a rânduclii țenzurii, deslegându-i-se că la înoită și dovedită reclamație i se va închide librăria și i se va împiedecă cu desăvârșire dreptatea de a mai urmă asemenea negoț.

Mavrocordat.

(Ibid., I, 2, f. 207.)

18.

A l'honorable Secrétariat d'Etat.

Rapport.

En conformité de l'adresse de l'honorable Secrétariat d'Etat en date du 7 du courant, sub No. 1200, je me suis fait un devoir d'astreindre les libraires

établis à Iassy à signer les conditions ci jointes, imposées aux anciens libraires par la commission de surveillance instituée en 1833.

Tout en référant à l'honorable Postelnitzie, je m'empresse de l'assurer que je veillerai comme par le passé à faire observer les conditions susmentionnées tout autant que la sphère de mes attributions pourra le permettre et autant qu'il s'agira de l'introduction des livres français par la douane de la Capitale.

Camille Barozzi.

Iassy le 10 Juin 1847.

Rezoluție.

Iunie, 26. Așa precum în Capitalie țenzura cărților se face de cătră Secretariatul de Stat prin ampoiații însărcinați cu această îndatorire, iară pe la ținuturi, după țircularnicile cătră dregători de cătră ei însuși, apoi să se scrie isprăvnicilor, făcându-li-se luare aminte că, dela punere în lucrare a măsurilor ce li s'au împărțășit, nu s'au văzut nici un rezultat de a lor îngrijire întru aceasta, din care se vedeează că toată luare aminte asupra cărților ce intră în țară au fost părăsită. Drept aceea să li se scrie ca să aibă a urmă întocmai după instrucțiunile ce li s'au dat și spre încredințarea Secretariatului de Stat, să împărțășască îndată dacă se află vânzători de cărți la ținut, câți anume și ce felu de cărți scot la vânzare și în ce limbi, de pe cari să trimată izvoade iscălite de însuși vânzătorii, spre a se vedea de Secretariat și a se înaintă cea mai departe lucrare.

(Ibid., V, 1, f. 31.)

19.

A l'honorable Commission de Censure.

J'ai l'honneur de soumettre à l'honorable Comission de Censure une liste d'ouvrages français venant de Leipzig et contenus dans une caisse marquée HI No. 121, en la priant de bien vouloir donner des ordres à la douane pour que cette caisse me soit délivrée.

A. Hennig.

Iassy, le 29 Juillet 1847.

Rezoluție.

Iulie 30. D-lui Comisul Hadig va țenzură cărțile însemnate în dosul aceștia și negăsind într'insele scrieri împotriva regulilor țenzurii le va slobozi.

Mavrocordat.

Cercetându-se aceste cărți și găsiindu-se potrivite cu regulile țenzurii, s'au slobozit afară numai de uvrajul intitulat: Șuselca, *Germania*, care la cercetarea lăzii nu s'au aflat, scoasă fiind din ladă, după arătarea neguțitorului, de țensura din Cernăuți. De care cu căzuta cinste se aduce la cunoștință. August în 2 anul 1847.

Hadig Comis.

(Ibid, V, 1, f.)

20.

No. 1848 Ian. 19.

Raport No. 106 al Direcției Carvasaralei Moldovei către Secretariatul de Stat.

Cinstitului Secretariat de Stat din Moldova.

Vameșul din Prisăcani, pe lângă raportul său supt No. 10, trimite la Carvasară o carte, tipărită călindar în dialectul ungar și osăbit încă o foaie tot ungurește, ci la intrare neguțitorului Gheorghî Dobriban în Prințipat s'au găsat pe lângă el; și pentru ca nu cumva aceste tipăriri să fie cu ră și neprimicioase uneltiri împotriva liniștii obștești, carvasaraoa după datorie le trimite cu cinste cinstitului Secretariat spre cuvenitele cercetări. Iar de primire se așteaptă răspunsul cuviincios.

Pentru Directorul: *G. Bastachi.*

§ (Orig. Arch. St. Iași. Dos. No. 290. Op. 2.013.)

(Rezoluția Secretariatului de Stat.)

Ghenar 21. Cartea să se încredințeze Dumisale Căminarului Cămpeanu ca să cerceteze și să facă cunoscut, către carvasară să se răspundă pentru primirea ei, poftindu-se ca să dei știință în ce loc se află numitul neguțitoriu, la Eși sau la ținut.

21.

L'honorable censure est priée de vouloir bien permettre que la douane me délivre une caisse contenant des livres scientifiques et littéraires destinés à mon propre usage. La facture est jointe.

Iassy, 22 Mars 1848.

A. Frey

Maitre de Pension.

Rezoluție.

Martie 22. D-lui Pitarul Vitlimescu va cercetă aceste cărți după lista lor și va slobozi de vor fi pozvolite de țensură după regulile ce are de povăuire.

A. Sturdza.

Doclad.

Potrivit rezoluției de mai sus, am cercetat cărțile cuprinse în alăturatul zvod și neaflând nimică într'însele împotriva țensurii, le-am slobozit lui Costache Toma, omul Dumisale Frey, potrivit cererii ce D-lui prin bilet aici alăturat au cerut.

Vitlimescu.

(Ibid., V, 1 f. 228.)

22.

Cinstitului Secretariat de Stat a Moldovei.

După încredințare ce am luat, sosindu-mi la Roman o ladă cu cărți pentru învățătura copiilor mei, rog pe cinstitul Secretariat de Stat să pue la cale slobozire fără întârziere.

12 Martie 1848.

A. Sturdza.

(Ibid., V, 1, f. 228.)

23.

Secretariatul de Stat cătră Ispravnicia de Roman.

Cărțile ce se vor fi aflând sosite acelei Ispravnicii pe numele Domisale Vornicului Alexandru Sturdza, se scrie Ispravniciei ca să le sloboadă în primirea Dumisale sau a rânduitului din partea Dumisale.

1848 Martie 12.

(Ibid., V, 1, f. 227.)

24.

Secretariatului de Stat al Prințipatului Moldovei.

Subscrisul cu cinste înapoiește onorabilului Secretariat de Stat cele nouă cărți ungurești ce i s'au trimis în cercetare în 8 ale lui Septemvrie an. curg., subt No. 2053, făcând totodată însemnare că el nimic n'au aflat într'însele

ce ar putea fi vătămător moralului, religiei noastre cei ortodoxe și sistemului politic al Principatului acestuia.

Iași, 19 Octomvrie 1848.

P. M. Câmpeanu Căminar.

(Ibid., V, 2, f. 56.)

25.

Secretariatul de Stat către Visterie, No 80 din 18 Ianuarie 1849.

Secretariatul de Stat lăaturalnic s'au înștiințat că negușitorul de aici Gheorghe Hristofor, trimițând carvasaralei prin poștă, dela Brașov, factura mărfii ce urmă a aduce, în urmă au mai cumpărat pe lângă acele obiecte și un număr exemplare călindare din Buda pe cari, la sosirea lor, carvasaraoa negăsindu-le trecute în factură și socotindu-le de *controbond*, le ar fi vândut. Deci fiindcă niște asemenea călindare ce cuprind și osebite articole cu rea și nepriincioasă țintire, umblă acum în țirculație fără a fi țenzurate, Secretariatul de Stat, pe deoparte au scris cele de cuviință atât poliției capitalei cât și Departamentului din Lăuntru pentru oprire, iar pe de alta, chemând luare aminte acelu cinstit Departament asupra unei asemenea împrejurări, cu căzută cinste îl poștește ca, încredințându-se despre urmarea imputată carvasaralei, totodată să binevoească a-i face cuvenita întru această dojanie, atât întru de a fi următoare instrucțiilor ce-i sunt date în privirea cărților de cetit, cât și pentru a avea cea mai de aproape privighere de a nu se *cacerdisi* de asemenea cu prilejul aducerii de mărfuri.

(Ibid., V, 2, f. 115.)

26.

Onoratului Secretariat de Stat.

La adresa onoratului Secretariat de Stat cu No. 146, prin care subscrisului se trimite un calendar unguresc spre a-l censura și a face după aceea arătare dacă într'insul nu s'ar cuprinde ceva ce ar fi înprotiva principiilor buneii cuviințe, pe lângă înapoierea lui prin aceasta, cu cinste se răspunde: că asemenea carte, după opinia subscrisului, nici într'un feliu de chip nu poate să fie încuviințată și primită în țară, ca una ce numai de nume e calendar, iar în faptă e o broșură plină de idei revoluționare, tipărite și publicate într'insa cu scop de a întărtă pe țărani ungari din Ungaria și Transilvania și a-i îndemna de a se scula cu mână armată asupra Ocărmuirii lor cei le-

ginite, precum și asupra Sârbilor, a Croaților și a altor nații împreună locuitoare în țările acelea.

No. 7 din 30 Ianuarie 1849.

Iași.

Petru M. Câmpeanu.

Rezoluție.

Ianuarie 31. Se va urmă potrivit instrucțiilor.

Beldiman.

(Ibid., V, 2, f. 131.)

27.

Cinstitului Secretariat de Stat in Moldavia.

Două cărți legate, No. 1 și 2, în dialectul franțuzesc, ce de cătră vameșul din Comănești s'au găsit la revizuirea făcută unui pasajer, anume I. Ris-Harisson care s'au intitulat de ofițer englezesc, se trimit cu aceasta cinstitului Secretariat spre convenita cercetare. De a cărora primire carvasaraoa poștește cu cinste pe Secretariat a răspunde formalnic spre știință.

No. 362. Anul 1849 Martie 10, Iași.

Ghyka.

Rezoluție.

Martie 12. Cercetându-se, să se inapoească Carvasaralei de nu vor fi împotriva regulilor țenzurii spre a se inapoi proprietarului lor.

După cercetarea ce s'au făcut alăturatelor cărți supt titlu: *Des institutions hippiques et de l'élève du cheval par le comte Moulandre*, nu s'au găsit a fi împotriva regulilor ce slujesc de pravăț țenzurii.

14 Martie 1849.

Șef Secției, *D. Bibere Spatar.*

(Ibid., V, 2, f. 163.)

28.

Jos iscălitul înfătoșând pe lângă aseasta o listă lămuritoare de cărțile so-site la vamă a D-sale Cucoanei Elenco Sturdza Miclăușanca, plecat roagă pe cinstitul Secretariat ca să binevoească a încuviința slobozirea lor.

Auguste Humbert Droz.

1849 Iulie 2.

Rezoluție.

Dumnealui Pitarul Vasiliu va merge la vamă și va deschide aceste cărți, cari fiind după listă, se vor slobozi în primirea proprietarului lor, carele va adeveri a lor primire și pentru slobozirea cărților în cercetarea D-sale Pitarului Vasiliu se va scrie carvasaralei.

(Ibid., V., 2, f. 20.)

A. Sturdza.

Büchersendung für deutsche und auswärtige Litteratur.

Leipzig 26 April, 1849.

Nota.

Für Monsieur Aug. Humbert Droz.

Von Brockhaus & Avenarino.

Grimm, Grammatik, T. 1, tripart, III, IV, ... 10.22 1/2

Homerus 4 vol. 25

Ovidius 3 vol. 22 1/2

Virgilius 1 vol. 10

Sallustius 1 vol. 3 3/4

Crusius, Wörterbuch zum Virgil. 25

» Ovid. 25

» Cornelius Nepos 10

Griechisch-Deutsches Wörterbuch 1,20

Rost, Deutsch-griech. Wörterbuch 3,

Ross, Grammatik 1. Santskrisprache 2,15

Crusius, Wörterbuch unter Sallustius 12 1/2

» » » Caesar 17 1/2

Aug-te Humbert Droz 22.28 3/4

Rab. 16 2/3 3.34 3/4

(Ibid., V. 2, f. 205.)

Thl. 19.4

IV.

Censura Teatrală.

1.

Arhon Spatar!

Piesa tânărului Bosie pentru benefis, *Marco Botzaris*, țenzurând-o, veți trimite-o prin numitul și pentru slobozenia ei vom fi noi răspunzători.

1845 Ianuarie 15.

D. Sturda.

(Ibid., IV, 51.)

2.

Doclad.

1845 Februar . . . zile.

Spre împlinire rezoluției din . . . , însemnată pe piesa intitulată *C. C. Alexandru*, jos iscălitul făcând cuviincioasa cercetare și îndreptare în măr-ginire dispoziției statornicite, cu respect o supun pe lângă acest doclad spre a urmă cuvenita întărire.

Sp. Baldovici Spătar.

Rezoluție.

Se va slobozi a se reprezenta.

(Ibid., IV, f. 8.)

3.

Cătră cinstitul Secretariat de Stat a Prințipatului Moldovei.

Medelnicerul Iancu Ganea tălmăcind o piesă teatrală și anume *Matilda*, pe care voesc a o reprezenta pe teatru, plecat rog pe cinstitul Secretariat ca cercetând-o potrivit formelor să-mi învoească dărea ei.

1845 Februar 19.

(Ibid., IV, f. 6.)

I. Gane.

4.

Doclad la presudstvie.

Anul 1845 Februarie 27.

După rezoluția însemnată asupra jalobei prin care Medelnicerului Iancu Ganea au înfătoșat spre țenzuruire tălmăcirea în limba națională de pe piesa teatrală intitulată *Matilda*, jos iscălitul făcându-i cuvenita cercetare, nu am găsit într'insa ceva ce ar putea să oprească reprezentarea ei pe țena teatrului sau tipărirea, despre care docladarisese spre hotărîre.

Sp. Baldovici Spatar.

Rezoluție.

Iulie 9. Se încuviințează tipărirea piesei și a se reprezenta pe țena teatrului Național.

(Ibid., IV, f. 4.)

Mavrocordat.

5.

Doclad.

1845 April 6.

Cercetând piesa teatrală intitulată *O Capodoperă necunoscută*, înfășoșată spre țenzuruire, jos iscălitul cu supunere docladorisește că nu au găsit în trînsa nimica ce ar fi împotriva dispozițiilor statornicite.

*Baldovici Spatar.**Rezoluție.*

Se încuviințează a se jucă pe scena teatrului.

(Ibid., I, f. 181.)

Mavrocordat.

6.

Doclad.

1845 Iulie 9.

Infășoșându-mi-se spre țenzurare piesele în limba română intitulate: *Călătoria Impăratului Sigismund, Juneta lui Carol al II-lea, Gemenii din Bergam, Neghina între Grâu, Două Bilete, Amfitrion și Lazăr Pastoriul*, după cercetarea ce le-am făcut, negăsind întrînsele nimica împotriva regulilor țenzurii, jos iscălitul cu respect le supune pe lângă aceasta, spre a luă cuvenita autorizație de a se reprezenta pe țena Teatrului românesc.

1845 Iulie 9.

*Baldovici Spatar.**Rezolație.*

Iulie 9. Se încuviințează a se jucă pe țena teatrului.

(Ibid., IV, f. 5.)

Mavrocordat.

7.

Cinstitului Secretariat de Stat.

Piesa *Capodopera necunoscută*, fiind destinată ca Duminecă, în 18 a următoarei luni Martie, să se dee în benefisul meu, plecat rog pe cinstitul Secretariat ca, țenzurându-mi acea piesă, s'o pot reprezenta.

După 11 Octomvrie 1845.

(Ibid., VI, f. 4.)

Theodory.

8.

Doclad.

Anul 1845 Octomvrie în 29 zile.

Infățișându-mi-se spre țenzurare piesele teatrale intitulate; *Madame Peterhoff*, *Le secret de mon oncle*, *Le Violon de l'Opéra* și *d'Aubigné*, după cercetarea ce li-am făcut, cu respect docladarisesc Dumisale Vel Postelnică, după a mea părere, cea întâiu, ca una ce privește pe împărăteasa familie a Rusiei, nu se poate învoi a fi reprezentată pe țena teatrului, iar celalalte trei necuprinzând în sine nimic împotriva regulilor țenzurii, poate fi slobodă reprezentarea lor.

*Baldovici Spatar.**Rezoluție.*

Octomvrie 29. Se încuviințează și dar să vor slobози a se reprezenta pe țena teatrului numai aceste trei din urmă piese.

(Ibid., IV, f. 20.)

Mavrocordat.

9.

Doclad.

Anul 1845, Noemvrie 6.

Infățișându-se spre țenzuruire o piesă teatrală în limba națională intitulată *Doi cumetri* sau *Desrobirea Țiganilor*, jos iscălitul i-am făcut cuvenita îndreptare potrivit dispozițiunilor țenzurii, și dar o supun pe lângă aceasta spre a se învoi reprezentarea ei pe țena teatrului național.

*Baldovici Spătar.**Rezoluție.*

Noemvrie 6. Se încuviințează a se reprezenta și se va face cuvenita formalită.

(Ibid., IV, f. 21.)

10.

Doclad.

Anul 1845 Dechemvrie 3.

Infățișându-mi-se spre țenzuruire trei piese teatrale în limba românească intitulate *Mezatul dela Sent Pier* (Saint-Pierre) *Nenorocita Pățire a Bouranului* și *Iașul în Carnaval*, precum și două piese franceze intitulate

Casanova au fort St. André și *Un soufflet*, eu, după cercetarea ce li-am făcut, cu supunere docladarisesc că aceste piese pot fi slobode a se reprezentă pe țena teatrului, afară de *Iaşul în Carnaval* pentru care cer deslegarea Dumisale Vel Postelnic.

Baldovici Spătar.

Rezoluție.

Dechemvrie 3. Se vor slobodi a se reprezentă pe țena teatrului, scoțindu-se versurile din piesa *Iaşul în Carnaval*.

(Ibid., IV, f. 35.)

11.

Direcției teatrului românesc.

No. 2.955 din 1845 Dechemvrie 15.

Așa precum s'au luat știință că versurile ce s'au șters din piesa teatrală *Iaşii în Carnaval*, s'au îndeplinit prin altele, se scrie Direcției ca să înfățișeze acele versuri spre a li se face cuvenita luare aminte.

(Ibid., IV, f. 35.)

Direcției teatrului românesc.

Incuviințându-se de a se introduce în piesa teatrală intitulată *Iaşii în Carnaval* versurile înfățișate țenzurii spre cercetare, se înapoiesc pe lângă aceasta.

1845 Dechemvrie 19.

(Ibid., IV, f. 45.)

12.

Secretariatul de Stat al Moldovei.

Direcției Teatrului Național.

No. 200 din 28 Ianuarie 1846.

- * Luându-se știință că în mai multe rânduri actorii moldoveni au declamat pe țena teatrului cuvinte și frazuri întregi ce au fost șterse de către țenzură din piesele învoite a se reprezentă și uneori au îndrăznit până a și adăugi ziceri dela sine, urmare ce este cu totul vinovată și vrednică de pedeapsă, Secretariatul de Stat recomanduește Direcției ca să fie cu cea mai îngrijitoare luare aminte ca pe viitorime să nu se înocască de asemeni necuviin-

cioase abateri, pentru cari nesmintit direcția va fi învinovățită și actorii cutezători pedepsiți după întinderea vinovăției sale. Iar pentru a se putea pune o stavilă pe de o parte la asemeni pășiri pricinuitoare de scandal, iar pe de alta la desvinovățirea ce s'ar putea da că caieturile rolurilor ar fi fost greșite, statornicindu-se că de acum înainte rolurile să se scrie și să se sloboadă de cătră țenzură, se scrie Direcției ca totdeauna când va urmă și se va hotărî a se reprezenta o piesă, Direcția să aibă a însemna și numele actorilor ce vor jucă în fiește care rol ca potrivit cu acea destinație să se împartă și rolurile.

(Ibid., IV, f. 53.)

13.

Prea Înălțate Doamne,

Deși în cercetarea pieselor teatrale ce se înfățișează la țenzură spre a primi învoirea de a se reprezenta pe țena teatrului, de cătră țenzură s'au păzit totdeauna cea mai strictă îngrijire de a se mărgini rostirile și întregul înțeles a unor asemenea piese în îngrădirea instrucțiilor statornicite, totuș actorii au îndrăznit de mai multe ori a-și iertă de a rosti pe țenă cuvinte și frazuri întregi șterse de cătră țenzură și uneori a închipui dela sine ziceri mai mult sau mai puțin necuviincioase, desvinovățindu-se apoi că caieturile rolurilor au fost neîndreptate și greșite.

Spre a se stavilă dar pe viitorime asemenea abateri și ca să nu mai poată aveă actorii cuvânt de îndreptare, jos icălitul socotește că ar fi nemerit toate rolurile să fie scrise și împărțite actorilor de cătră țenzură și fiind că spre aceasta este de trebuință a se rândui un înadins amplotiat cu o leafă de una sută cinci zeci lei pe lună, plecat cere Inalta Voastră încuviințare.

a Înălțimii Voastre plecată slugă

Secretarul Statului, *Hatman Mavrocordat.*

Secția I din Secretariatul de Stat.

No. 207.

1846 Ianuarie 30 zile.

Șeful secției, *Sp. Baldovici Spătar.*

(Ibid., IV, f. 53.)

14.

Cinstiului Secretariat de Stat Direcția Teatrului Național.

Pretenția pornită de cătră această Direcție asupra D-sale Șatrarului Sandulache Bonciu pentru că n'a voit ca actor ce este a jucă în piesa numită *După amiazi*, Direcția au regularisit pentru a sa vinovăție cele de cuviință

după reglementul teatral și fiind că pricina au luat al ei sfârșit, cu tot respectul rog pe cinstitul Secretariat să binevoască a conțeni întru aceasta dela cea mai departe lucrare.

1846 Februarie 6.

Rezoluție.

Fiind că numitul actor au luat cuvenita pedeapsă după reglementul teatral, apoi să se scrie Direcției că este slobodă a-și urmă îndatorirea sa cu deslegare că, dacă s'ar mai abate vreodată dela cuviință, va fi cu asprime pedepsit. Februarie 28.

Mavrocordat.

(Ibid., IV, f 77.)

15.

Cinstitului Secretariat de Stat. Direcția Teatrului Național.

Potrivit cererii cinstitului Secretariat de Stat, cuprinsă prin adresa cu No. 458, Direcția nu lipsește ai înfățișa, pe lângă aceasta, însemnarea cerșută atât de piesele ce au a se da pentru împlinirea abonamentului cât și benefisurile ce au rămas încă nedate.

1846 Martie 3 zile.

Rezoluție.

Martie 8. Să se facă cunoscut Direcției ca reprezentațiile teatrale să se urmeze întâiu câte un abonament și apoi un benefis până la sfârșitul întregului abonament, trimimițându-se Direcției și lista precum s'au regulat urmarea reprezentațiilor.

Mavrocordat.

(Ibid., IV. f. 82.)

15 bis.

Direcția Teatrului către Secretariatul de Stat

Abonamentul până astăzi este No. 28; pân'la împlinirea întregului abonament de 40 reprezentații mai trebuie încă 12 reprezentații, pentru cari Direcția au socotit a da aceste piese:

No.

1. *Zganarel, Doftorul fără voe* jucată și după amiazi, țenzurată.
2. *Banditul*, comedie-vodvil în două acte, țenzurată.
3. *Egumenia de Castro*, țenzurată.
4. *Areciluirea unui rob sau Mezatul dela Sen Pier*, țenzurată.
5. *Cutremurul de pământ dela Martinica*.
6. *Temistoclis*.
7. *Paul și Paulina*.

Benefisurile.

1. *Femeia jaluză și Bebel* în beneficiul Mad-lei Gabrielli.
  2. *Tribunalul Femeilor*, țenzurat, în benefisul D-lui Poni.
  3. *Straiul face pe om și După amiazi*, tustrele(?) țenzurate, în benefisul Dumnealor Bonciul și Sterian.
  4. *Hristofor Columbus*, țenzurat, în benefisul Domnului Costache Dimitrie.
  5. Benefisul madamii Teodorini.
  6. Benefisul Domnului Bosie.
  7. *Inima lui Carol al II-lea*, țenzurată, în benefisul Dumnealor Domnilor Filostrat și Iacovache.
  8. Benefisul Domnului Valeri, zugravul de decorațiile teatrului.
- Aceasta este însemnarea potrivit cererii Secretariatului.

1846 Martie 2.

(Ibid., IV, f. 83 v.)

16.

Mihail Grigore Sturza Vv., etc.

Cinstit credincios boier a Domniei mele, Dumneata Arhon Postelnic Petrahe Asache.

Având în vedere sirguinta și destoinicia ce ai dovedit la toate însărcinările puse asupra D-tale de către cârmuire, noi am găsit de cuviință a te însărcina cu țenzura pieselor teatrale ce este o lucrare vrednică de o de aproape băgare de samă.

Deci, în îndeletnicirea acestei însărcinări, vei avea de pravăț de a nu îngădui tot înțelesul ce ar aduce vr'o vină cătră cârmuire, relighie, morală și personalită, având de aproape îngrijire a nu se rosti pe țenă *emprovizări* din partea actorilor și spre a lipsi tot mijlocul de necuviință, toate rolurile pieselor în limba națională, pe vro una a se reprezentă [sau] să se scrie supt a D-tale priveghere de către înadins slujitor ce am adăogit în statul Secretariatului de Stat. Iar apoi fiind că *antrepriza* teatrului este dată Luminării Sale Beizadē Neculai Suțu, Dumneata vei avea relații cu Luminarea Sa în ceea ce privește rânduirea pieselor teatrale, ca prin această deaproape înțelegere să se ferească cu desăvârșire toate îndemnările.

No. 44.

14 Noemvrie 1846.

(Ibid., V, f. 114.)

17.

Luminării Sale Beizadè Neculai Suțu Logofăt.

Pentru țenzurarea pieselor teatrale destinate a se reprezenta pe țena teatrului din Capitalie, rânduim pe Dumnealui Postelnicul Petrache Asachi cu îndatorire de a aveà cu Luminarea Ta de aproape înțelegere în îndeplinirea acestei însărcinări, pe temeiul enstrucțiilor statornicite, spre a nu urmă neîndecurnat în cursul reprezentațiilor. Noi găsim cu cale a face cunoscut de aceasta și Luminării Tale, fiind încredințat că, precum la toate prilejurile, asemenea și la aceasta vei îndeplini păzirea cu nesmintirea asezământului de țenzură și nu vei îngădui a se urmă cea mai mică abatere și neorânduieală în cursul reprezentațiilor.

(Ibid., IV, f. 114.)

18.

Cinstitului Secretariat a Prințipatului Moldovei.

Pentru a se țenzură piesa trimasă pe lângă adresa cu No. 2.636, fiind neapărat mai întâiu a se prescrie, căci în acest chip nu se pot deosebi schimbările și nici a se feri necuviințele prilejite din îndoieli, suptiscălitul o alăturez plecat, rugând pe Secretariat ca să binevoească a regularisi prescrierea după chipul ce va socoti și apoi a-mi trimete spre țenzurare.

1846 Noemvrie 28.

Asachi Postelnic.

Rezoluție.

Dechemvrie 4. Să se înapoiască Hătmăniei ca să prescrie pe curat și, în așa stare, să se trimită Secretarului spre a se face țenzura.

Mavrocordat.

(Ibid., IV, f. 116.)

19.

Hătmăniei.

No. 2.748 din 14 Dechemvrie 1846.

Spre a se putea țenzură piesa primită pe lângă adresa sub No. 4.085, urmând neapărat mai întâiu a se prescrie pe curat, jos iscălitul cu căzuta einste o înapoiază cinstitei Hătmăniei pe lângă aceasta, poftind-o ca să binevoească a pune la cale prescrierea pe curat și în așa stare să se trimată Secretariatului de Stat spre a i se face țenzurarea cuvenită.

(Ibid., IV, f. 117.)

20.

Cătră cinstitul Secretariat de Stat.

În cursul repertoriului moldovenesc din iastă iarnă, trupa națională supt direcția iscălitului au jucat în mai multe rânduri piesa numită *Insurăței* sau *Țărării*. Această piesă după dovezile ce sunt, se găsește a fi prelucrare din franțuzește a subiscălitului. Dumnealui E. Filipescu, prin o prenumerație ce face pentru tipărirea a unor piese a Dumisale, înseamnă între alele și sus numita piesă, arătând și pretextând că anume *Insurăței* sau *Țărării* jucați pe ștena națională ar fi o prelucrare a Dumisale. În adevăr, după cum prin scrisoarea sa cătră redacția *Albinei* arată, subiscălitul încredințase traducția acestei piese, Dumisale Filipescu, dându-i și cele întâi idei pentru a ei prelucrare; însă în urma aceștia, subiscălitul după răspundere ce are, găsind, după idea lui, traducția Dumisale Filipescu cu totul lipsită de însușirile unei bune izbutiri ștenice, s'au văzut silit a prelucra de iznoavă și singur această piesă și a schimbă cu totul în ea atât dialogul cât și cuplele, reprezentând pe ștenă a sa din urmă lucrare, iar nici cum aceea înfățișată de Dumnealui Filipescu; după cum însuș manuscriptul autograf a Dumisale poate dovedi.

Deși numele acestui s'au fost pus pe afiș, aceasta lesne o va înțelege fieșcare, au fost o simplă delicateță din partea subiscălitului care pentru a nu respinge cu de istov și a descurajă pe Dumnealui Filipescu dela viitoarele sale lucrări pentru teatru, cari cu vremea poate s'ar fi îmbunătățit, l-au luat pe afiș și cătră public ca părtaș lurcării sale, când în faptă Dumnealui nu aveă nici un drit a pretinde la ea; însă această delicateță din partea iscălitului Dumnealui Filipescu au cunoscut-o foarte rău, căci nu numai că întemeind-o pe ea însuș pretinde a fi părtaș, dar în prenumerația sa, se arată publicului ca singurul prelucrător acei piesă și anume acei cari s'au jucat pe ștenă supt nume de *Insurăței*, fără măcar a pomeni cât de puțin de altă colaborație străină.

Subiscălitul în poziția ce are la teatru, atât administrativă cât și literară, nu poate lăsă în tăcere o urmare ca aceasta, care ar puteă aruncă o jignitoare îndoeală în duhul publicului despre lucrările sale de față sau viitoare.

Lăsând de o parte tot soiul de ambiție și de merit literar care nu poate aveă loc din partea sa pentru o lucrare atât de neînsemnată, el considerează în această pricină sadea numai cinstea numelui său, voind a dovedi publicului cu care el se găsește în strânse raporturi că el nu îndrăznește nici odată a-și pune numele său pe afiș decât atunci când are drit a face și că pe afișul piesei *Insurăței*, acel ce n'au trebuit să lase a-i însemna numele, nu este el ci un altul.

În urmare acestora subiscălitul plecat roagă pe Exselenția Sa Ministrul Trebilor Străine ca, numind o comisie literară de mădulările ce singur le va socoti competente să binevoască supt însuș a sa preziduire, a cercetă prin alăturare atât manuscriptul autograf a Dumisale E. Filipescu cât și acela a subiscălitului și formalnic să se declareze, spre știința publicului, care este adevăratul prelucrător a piesei *Insurăței* sau *Țăranii* și dacă piesa care s'au jucat pe ștena națională supt acest titlu este aceea din manuscriptul autograf a Dumisale Filipescu sau ba.

Iași 7 Aprilie 1847.

Millo Comis.

(Ibid., IV, f. 107.)

21.

Cătră cinstitul Secretariat de Stat.

Plecată cerere.

Prin răspunsul ce am dat Dumisale M. Milo asupra învinovățirii ce îmi face, îndatorindu-mă cătră public a dovedi: 1. Că eu am prelucrat, iar nu am tradus piesa gâlcevită, 2. Că după lucrarea mea ș'au tras D-lui Milo un deosebit manuscris, iar nu că au prelucrat-o de isnoavă D-lui și al 3-lea. Că nu din delicateță au pus numele meu pe afiș, ci din datorie. Pentru care eu supunere rog pe cinstitul Secretariat să binevoască a numi din partea sa persoane cunoscătoare spre a cercetă manuscrisele după puncturile ce arăt și adevărul descoperit a-l împărtăși publicului.

1847 Aprilie 8.

Em. Filipescu.

(Ibid., IV, f. 100.)

22.

April 14. În ființa Dumilorsale Postelnicul Gheorghe Asachi și Aga Costache Negruți, persoanele poftite a asistă la tratația pricinii de neînțelegere iscată între Dumnealor Emanoil Filipescu și Comisul Mateiu Milo, care din aceștia are dreptate asupra piesei intitulată *Luna de Miere*, jucată pe ștenă supt titlul de *Doi Insurăței* sau *Țărani* ce Dumnealor și-o disputează, cercetându-se această reclamație, s'au luat lămurire că nemulțumirea Dumilorsale urmează din aceea că foaia de prenumerație a Dumisale Filipescu, ce voește a tipări, este a sa proprie prelucrare de pe a lui Scribe, intitulată *Luna de Miere*, iar cea jucată pe ștenă sub titlu de *Insurăței* sau *Ță-*

rani este a Dumisale Milo, fiind că toate cupletele din această piesă se găesc făcute de D-lui Milo, tot actul al 2-lea, după cum și cele opt ștene de pe urmă a actului 1-iu, rămânând din piesa *Luna de Miere* ce înfățișase Direcției Dumnealui Filipescu cele 9 ștene începătoare actului întâiu, pe cari asemenea Dumnealui Milo le-au corijat și le-au prefăcut foarte mult în dialogul lor, făcându-le și toate cupletele. Aceste să se împărtaşască Redacției spre publicare.

(Ibid., IV, f. 108.)

Mavrocordat.

23.

Dirrecția Teatrului cătră Secreteriatul de Stat.

Lipsa periodică și adese ori prelungită a Dumisale țenzorului teatral din oraș, pricinuește Direcției o simfătoare pagubă. Iată acum două reprezentații pierdute din pricina aceasta; acele ce erau să se deie Duminecă în 6 și Joi în 10 April, nefiind cine să țenzureze piesele. Direcția în asemenea împrejurări se vede nevoită a încunoștința aceasta cinstitului Secretariat de Stat.

(Ibid., VI, f. 99.)

N. Suțu.

24.

Cinstit Dumisale Postelnicului Petrache Asachi.

Dirrecția Teatrului din capitală, prin adres cătră Secretariatul de Stat, arată că ar suferi simfătoare pagubă din pricina deseii lipse a D-voastre din oraș, neavând cine țenzură piesele teatrale. Prin urmare jos iscălitul cu cinste recomenduește Domniei Voastre reclamația aceasta, poftindu-vă ca să regulați cele de cuviință, spre a nu se sminti reprezentațiile teatrale și *construcțiile* Direcției.

S. Baldovici Spătar

Șef Secției.

No. 751.

1847 April 12.

25.

Cătră Cinstitul Secretariat de Stat a Prințipatului Moldovei.

Medelnicerul Iancu Gane.

Jalobă.

Vroind a da sub tipar alăturata broșură intitulată *Fatinița* ce este trasă din epizodurile lui Ion Davi a lui A. Dumas, plecat rog pe cinstitul Secretariat să binevoească a-mi învoi tipărirea ei.

1847 Noemvrie 4.

I. Gane.

Rezoluție.

La Secția II-a spre a se face țensura.

Fiindcă s'au recomendat însemnatul manuscris spre a se țensura de suptiscălitul, se referează că, după a sa părere, n'ar fi împotrivor acelor cuvenite decât câteva cuvinte ce s'au suptras și anume: la fața cu No. 64 rândul al șaselea, la fața No. 68 rândul al doilea, și la fața No. 85 rândul al noulea, ce fiind religioase s'a socotit să se scoată.

Polizu.

Noemvrie 9. Se încuviințează tipărirea după formele statornicite, cu aceasta ca rândurile dela fața No. 64 și 85 să se șteargă.

(Ibid., IV, f. 112.)

26.

Departamentul Trebilor din Lăuntru către Secretariatul de Stat.

No. 23.023 din 22 Dechemvrie 1848.

Cu cinste se împărtășește Secretariatului, în copie, raportul Isprăvniciei ținutului Bacău supt No. 13.708; spre a se lămuri atât de propunere Dumisale Clucerului Alexandru Vilner ce, în unire cu o trupă de tineri, voește a da, în carnavalul de iarnă a anului 1849, câteva reprezentații teatrale, cât și de cererea ce face a se da cuviinciosul ajutor la cele ce ar aveâ de nevoie în serile de reprezentații ce i se va încuviința și totodată Departamentul îl pofteste ca să binevoească a recomendi asemenea propunere țenzurii și a regularisi cele de cuviința întru aceasta, precum va găsi cu cale, de care să aibă și Departamentul știință ca să știe ce deslegare să dea Isprăvniciei.

Ministru de Interne și Cavaler

Balș Vel Logofăt.

Rezoluție.

Dechemvrie 30. Să se facă cunoscut Departamentului din Lăuntru că așa precum țenzurarea unor asemenea piese se cuvine deadreptul Secretariatului de Stat iară nu Isprăvniciei, apoi doritorii dării de reprezentații teatrale, mai nainte de a păși cătră zăbavă a publicului, [să fie] datori a supune piesele cercetării țenzurii și, după încuviințarea lor, isprăvnicia are a privigheâ, supt răspundere, a se reprezentă întocmai, fără introducerea de rostiri lăturalnice, iară polițieneasca privighere și regulă pentru paza liniștii și a bunei rândueli atárnă dela punerea la cale a Departamentului.

(Ibid., IV, f. 126.)

Beldiman.

27.

Copie de pe raportul No. 13,708 al Isprăvniceii de Bacău, din Dechemvrie 1848 către Departamentul din Lăuntru.

Dumnealui Clucerul Alecu Vilner, prin jalba ce au dat acestei Isprăvniceii, au cerut că așa precum, în unire cu o trupă de tineri, are a da în timpul carnavalului de iarnă a anului 1849, un număr de câteva reprezentații teatrale, apoi să i se dei cuvenitul ajutor la cele ce ar avea de nevoie în seriile de reprezentație, după care Isprăvnicia pe de o parte au răspuns Dumisale Clucerului de a nu da nici o piesă fără țenzura Isprăvniceii, iar pe de alta cu supunere iea îndrăzneala a aduce la cunoștința cinstitului Departament această cerere a Dumisale Clucerului și plecat este rugat a da deslegare dacă încuviințează o asemenea cerere.

(Ibid., IV, f. 127.)

28.

Cătră cinstitul Secretariat de Stat.

Isprăvnicia de Bacău.

Potrivit cu înțelesul răspunzătoarei poronci acestui Departament cu No. ..., făcând cunoscut Dumisale Clucerului Alecu Vilner ca să nu reprezinte nici o piesă teatrală în acest târg, Bacăul, fără țenzura cinstitului Secretariat, dela d-lui s'au primit, pe lângă adresa de astăzi, catalog de piesele aflătoare în repertoriul teatrului de aici, pe cari cinstita Logofeție odată cu aceasta îl pristavlișește cinstitului Secretariat și plecat se roagă a da deslegare de piesele ce pot a se jucă spre a se cunoaște și de Isprăvnicie în cât se atinge pentru acea datornică îngrijire ce urmează a avea în asemenea obiect.

Sameș Fole.

(Ibid., IV, f. 132.)

29.

Catalogul de piesele aflătoare în repertoriul teatrului din Bacău și cari au a se jucă.

1) Robert Șeful Bandiților.	7) Un rămășag.
2) Laperus (La Peyrouse).	8) Modista și cinovnicul.
3) Familia de Moronval.	9) Două femei împotriva unui bărbat.
4) Amestecătoriul în toate.	10) Pedagogul.
5) Creditorii.	11) Farmazonul de Hărlău.
6) Viața jucătorului de cărți.	

12) Orbul fericit.	27) Un ghiduș cât șase.
13) Două bilete.	28) Bădăranul boierit.
14) Angelo.	29) Iașii în carnaval.
15) Maria Tudor.	30) Spătarul Hazmoțchi.
16) Noi și iar noi.	31) Piatra din casă.
17) Violeniile lui Scapin.	32) Șeful nerod.
18) Domnul Pursoniac (Mr. de Po- urceaugnac).	33) Băcălița ambițioasă.
19) Uniforma fetdmarșalului Ve-	34) Fiica lui Faraon.
20) Viața pitorească.	35) Fata cojocarului.
linton.	36) Căciula brumărie.
21) Eleonora.	37) Bărbierul de Sevilla.
22) Amfitrion.	38) O bună educație.
23) Iorgu dela Sadagura.	39) Plete lungi și minte scurtă.
24) O suare (soirée) la mahală.	40) Marino Falieri.
25) Gemenii din Bergam.	41) Furiile lui Orist.
26) Amorul zugrav.	42) Cele din urmă minciuni a lui Andrieș.

Aceste sunt piesele cari alcătuiesc repertoriul teatrului, toate s'au tipărit și s'au reprezentat pe țena teatrului din Iași.

1849 Ianuarie 17.

Director teatrului.

(Ibid., IV, f. 133.)

Alecu Vilner Clucer.

30.

Doclad din partea Secției I din Secretariatul de Stat.

No. 48 din 27 Ianuarie 1849.

În urma rezoluției însemnate pe raportul Isprăvniceii de Bacău supt No. 587, în alăturare cu o listă de piesele teatrale ce o trupă de tineri amatori vroesc a reprezenta în acel târg, jos iscălitul cu supunere docladarisește că din numărul acestor piese *Familia Morcnval*, *Viața jucătorului de cărți*, *Uniforma Feldmarșalului Velington* și *Gemenii de Bergam* se pot reprezenta, ca unele ce nu cuprind nimic de împotrivă, iar cât pentru celelalte piese, trebuința cere a fi cercetate.

Șef Secției, *D. Bibere Spătar.*

Rezoluție.

Să se scrie Isprăvniceii.

Beldiman.

(Ibid., IV, f. 134.)

V.

Censura periodiceilor din țară.

1.

Consolato di S. M. il Re di Sardegna nei Principati di Moldavia e Valacchia.
No. 1186. Galatz ce 14 Septembrie 1843 v. s.

Monsieur le Grand Postelnic.

Le sujet du Roi Mr. Cugino Marius m'ayant adressé le mémoire que j'ai l'honneur de vous transmettre en copie ci-joint, à l'objet d'obtenir de S. A. l'autorisation et le privilège de publier sous la souvegarde des lois locales un journal simplement commercial et littéraire, ce qui serait fort utile, soit pour les propriétaires de cette Principauté, qu'aux négociants en général et surtout à ceux établis à l'étranger, je me fais un plaisir et même un devoir d'en recommander le contenu à votre sage bienveillance.

Un état qui m'a été dernièrement présenté par M. Cugino sur le commerce de l'importation et de l'exportation qui a eu lieu à Galatz pendant le dernier semestre me donne une preuve que s'il trouve le nombre d'associés nécessaire, le journal dont il s'agit réussira de toute utilité.

Agrérez, Monsieur le Secrétaire d'Etat, les nouvelles assurances de ma considération distinguée.

Castellinard.

Mr. Le Grand Postelnik Balsch, Secrétaire d'Etat pour les Affaires Etrangères.

(Ibid., I, f. 213.)

lassy.

2.

Galatz, le 8/20 S-bre 1843.

Monsieur le Consul,

Le progrès de l'Agriculture dans les Principautés du Danube, provenant de la haute protection qui lui est sans cesse accordée, créa le développement commercial que l'Europe admire.

Galatz, le premier port qui voit paraître dans ses eaux jusqu'à six cents navires pendant sa libre navigation de l'année, est appelé à servir de guide au commerce même de la Valachie et, par la sagesse du *Prince*, qui ne

cesse d'accorder à son peuple toutes les facilitations possibles au bien-être des deux branches primitives d'un Etat civilisé, le négociant ainsi protégé dans ses intérêts a pu étendre ses relations à l'étranger ou, pour mieux dire, avec les premières places commerciales de l'Europe. Car, le commerce étant la conséquence de la richesse de l'agriculture, celle-ci ne pourrait jouir de tous les avantages que l'autre lui doit sans le moyen d'une correspondance mutuelle.

C'est ce que toutes les nations ont bien senti et ce que chaque Etat a bien établi dans l'intérêt général par une feuille imprimée et distribuée au moins une fois la semaine, portant le titre de *Gazzetta Comerciale*.

Cette feuille qui donne le prix-courant de chaque article importé ou d'exportation, qui signifie la quantité des céréales en dépôt pour la consommation d'une place ou pour l'approvisionnement d'une autre, qui spécifie les cargaisons effectuées ainsi que leur destination; qui indique le besoin manifesté par un manque de récolte à l'étranger; qui tient ainsi l'Agronome au courant des opérations commerciales du port, le seul gardien du dépôt de ses sueurs, elle est regardée et appréciée partout comme le véritable et seul protecteur de l'agriculture.

Galatz, comme il est dit plus haut, tenant la clef du commerce des deux Principautés, pourrait bien avoir droit à une feuille commerciale, et à ce propos le soussigné a l'honneur d'en émettre humblement le projet dans l'espoir d'obtenir par votre entremise, Monsieur le Consul, préalablement la permission du Gouvernement supérieur ainsi qu'une privative (?) comme propriétaire et rédacteur sous la stricte observance de la loi locale à cet effet. Le soussigné propose la feuille susdite en langue moldave pour l'intérieur des deux Principautés, laquelle serait au même temps et fidèlement traduite en langue italienne pour l'étranger.

Veillez, Monsieur le Consul, prendre en considération cet espoir dans l'intérêt du pays auquel, tout en protégeant les expéditions de vos conationaux, vous savez si bien conserver les relations amicales de notre mère-patrie, et permettez au soussigné l'honneur d'être avec le plus profond respect, de vous Monsieur le Consul, le très-humble et très-obéissant serviteur.

Marius P. Cugino.

Monsieur

Monsieur l'avocat A. Castellinard consul de S. M. le Roi de Sardaigne pour la Moldavie et la Valachie.

(Ibid., I, 1, f. 214.)

3.

Notă către Consulul Sardiniei din Galați.

No. 2779 anul 1843 Septembrie 28.

En réponse à la note que vous m'avez fait l'honneur de m'adresser en date du 24 du courant, sub No. 1186, je m'empresse de vous faire savoir que dès que S. A. le Prince sera de retour, ce qui aura lieu sous peu, je me ferai un plaisir de lui soumettre votre note et le projet joint et vous communiquerai le résultat que j'en aurai obtenu.

Je saisis en attendant cette occasion pour vous répéter, Monsieur le Consul, etc.

(Ibid, I, 1, f. 216.)

4.

Notă către Consulatul sardinesc din Galați.

No. 2903. 1843 Octombrie 11.

J'ai soumis à Son Altesse le projet que vous m'avez fait l'honneur de me communiquer par votre note du 24 du mois expiré et je suis autorisé de vous répondre, qu'en appréciant à sa juste valeur l'utilité qui résulte pour le commerce de l'Etat de la publication d'une feuille commerciale, le Gouvernement de S. A. accorde à M. Marius P. Cugino la faculté de publier le journal qu'il projette, sous la réserve expresse que cette feuille ne traitera exclusivement que de matières de commerce et qu'elle sera soumise, avant chaque publication, à la révision de la commission de censure établie dans la capitale. En vous communiquant avec empressement le résultat de mon intervention près de S. A. je vous prie Monsieur le Consul, d'agréer l'assurance répétée de ma considération distinguée.

(Ibid., I, 1, f. 215.)

5.

Cătră einstitutul Secretariat de Stat.

Jos iscăliții dorind a publică, dela 1-iu Ghenar viitor, o foaie ebdomadară supt numele de *Propășirea* a cărei tendență va fi numai Științele și Literatura, socot de datorita lor a cere dela Inalta Ocărnuire cuvenita împu-ternicire. Această foaie se va tipări supt direcția răspunzătoare a d-sale Panaiti Balș în Iași, la Cantora Foaiei Sătești. Formatul îi va fi în 4° și va ieși odată pe săptămână.

M. Kogălniceanu, V. Alecsandri, Ion Ghica, P. Balș.

20 Noemvrie 1843.

Rezoluție.

Dechemvrie 29. Potrivit slovernei deslegări a Înălțimii Sale se încuviințează publicărisirea acestei foi ebdomadare după îndreptările făcute în prospect și cu aceasta ca titulația ei să fie *Foaie pentru Știință și Literatură*, așa dar să va împărtăși îndată supt iscăliților aice că urmând a supune censurii regulat articolele ce vor voi a publică, după aprobarea ei vor fi slobozi a tipări și că pentru censurare se vor adresarisi cătră Dumnealui Spătarul Florescu, căruia întru aceasta s'au dat cuviincioasă povățuire. Tot odată să vor face cunoscut aceste Dumisale Spătarului Florescu.

(Ibid., I, 1, f. 233.)

6.

Cinstit Dumisale D. Maior Mihail Kogălniceanul, redactor Foaiei Sătești.
No. 76. 13 Ianuarie 1844.

Priminduse prospectul înfăoșat de Dumneata supt No. 1 a *Foaiei Științifică și Literară*, s'au cercetat după cuviință și făcânduise îndreptările ce s'au socotit, s'au prefăcut în manuscriptul pe care cu cinste se trimite Dumitale în alăturare aice întărit de Secretariatul de Stat pentru a se da în tipar.

Pomenita foaie neabătându-se dela prințiipiile prospectului zis își va avea slobodă urmare publicarea ei, după ce mai întâiu proba ce ar urmă a se publică se va cercetă și se va adeveri de Dumnealui Spătarul Procopie Florescu căruie s'au scris cele de cuviință întru aceasta.

(Ibid., I, 1, f. 239.)

7.

Postelnicia cătră Procopie Florescu.
No. 77 din 13 Ianuarie 1844.

Infăoșându-se de cătră Dumnealui Redactorul Foaiei Sătești prospectul unei foi intitulată *Științifică și Literară*, s'au cercetat după cuviință și prin întocmirile ce s'au făcut s'au întărit de cătră Secretariatul de Stat pentru a se da în tipariu în cuprinderea alăturatului exemplar.

Pomenita foaie, după adresul ce s'au făcut Dumisale redactorului supt No. 76, învoinduse a-și avea urmare publicării ei după ce mai întâiu va fi cercetat proba ce ar fi să se publice, Secretariatul de Stat încredințează Dumisale o așa cercetare a *Foaiei Științifică și Literară* și îi recomându-

este ca prubile de tipărire ce ți se vor înfătoșă, să le cercetezi cu cea mai de aproape luare aminte pentru a nu fi abătute dela prințiipiile prospectului întărit și a nu cuprinde ceva din acele oprite tipariului și publicării în Prințipat și apoi le vei adeveri cu a Dumitale iscălitură care va sluji de temeiu redactorului, așa precum i s'au însemnat prin numerarisitul adres. Iar în cât pentru cazurile ce ar fi de îndoeală întru îndreptare, te vei înțelege cu jos iscălitul.

Secretarul Statului și Cavaler,

T. Bals.

8.

Jurnalul încheiat în presudstvia Domnească cu presudstvierea următoarelor mădulări a Sfatului Administrativ Extraordinar.

D-lui Șeful Departamentului din Lăuntru, Logofătul Alexandru Ghyka.

D-lui Șeful Departamentului Justiției Logofătul Ștefan Catargiu.

Vel Visternic Vornic Lascar Cantacuzinò.

Vel Postelnic Vornic Neculai Mavrocordat.

Pentru desființarea Foi Științifice și Literare.

Luându-se în băgare de samă că editorii *Foi Științifice și Literare*, departe de a răspunde la țelul unei asemeni redacții, pentru care au fost dată învoirea cărmuirii de a se și da în tipar, ca un mijloc de cuviincioasă și moralicească învățătură, s'au abătut dela mărginita ei destinație, încât întrebuintând rău acest prilej, și-au iertat a publică alcătuirii pricinuitoare de scandală, de jignire asupra celor vrednice de cea mai înaltă considerație și lovitoare religiei, Sfatul au găsit de cuviință, că de ce vreme ce editorii acestei foi au pășit peste îndatorirea și făgăduința lor, și că desele necuviincioase materii și rostiri ce s'au introdus într'insa au fost cu neputință a se întâmpină purure de către censură, de care s'au prilejit și scăpări de vedere, redacția și tipărirea să fie pe viitorime cu desăvârșire oprită, puiindu-se însărcinare Departamentului din Lăuntru ca îndată să pue în lucrare măsurile cuvenite întru aceasta. Iar după luarea aminte ce s'au făcut foilor tipărite, văzându-se că la No. 10 și 12, s'au introdus, cu titlu de *Toderică*, o alcătuire imoralicească și netrebnică supt iscălitura dumisale Spătarului Costache Negruț, și tot odată observându-se că această față și mai înainte, la No. 4 a acestei foi, au fost dat un articol nepotrivit și vrednic de desaprobară supt a sa iscălitură, la care prilej deși au făgăduit pocăință, la luarea aminte ce i s'au făcut, totuș însă nu au pomenit de a răspândi asemeine cugetări, Sfatul încheie că spre înfrânarea sa și pilduirea și a altor de a mărgini înscrisurile lor în materie folositoare și de un haractir încuviințat,

să se izgonească din oraș, trimitându-se la moșia sa, fără a avea voie de a se înfășoșă în capitalie. 1844 Noemvrie 11 zile.

*Ghyka Vel Logofăt, Catargiu Vel Logofăt,
Vel Visternic Cantacuzino,
Postelnic Mavrocordat.*

(Ibid., I, 2, f. 253.)

9.

Epitropia învățăturilor publice din Principatul Moldovei către Secretariatul de Stat.
No. 435 din 15 Noemvrie 1846.

Necuviințele însemnătoare ce în anii trecuți s'au născut din înlesnirea cu care unii din Profesori au tipărit în *Foaia Științifică* critici împătimitoare asupra ramului de învățătură, au îndemnat pe Epitropie, după înalta încuviințare, a serie, la 30 Martie 1844, pe la tipografiile și litografiile din capitalie, a nu primi din partea corposului academic, spre tipărire, nici un articol sau carte fără a fi mai nainte autorizat de Epitropie. Apoi, spre a fi asta măsura mai nemerită și lucrătoare, cinstitul Secretariat este poftit ca manuscriptele profesorilor și a altor ce atârnă de ramul învățăturilor și care s'ar supune cinstitului Secretariat spre cercetare, să binevoască a le trimite la Epitropia învățăturilor, precum acele în materie de religie le trimite spre revizie la Sf. Mitropolie.

Vel Logofăt.

Rezoluție.

Țensura obștească a cărților ce se tipăresc în țară fiind dată Secretariatului de Stat, se va face întrebare Epitropiei de este vreo dispoziție prin care cărțile de învățătură s'au supus țensurii Epitropiei Învățăturilor Publice.

Mavrocordat.

(Ibid. I, 2, f. 191.)

10.

Prea Înălțate Doamne,

Părințasca îngrijire a Înălțimii Voastre pentru popor v'a îndemnat a înființa în Seminaria Socolei o catedră pentru medicina poporană. Această înțeleaptă și umană măsură ar găsi un sprijin folositor într'o foaie periodică care să cuprindă povățuiri, atât pentru păstrarea sănătății cât și pentru fereirea și vindecarea boalelor obișnuite în pământul acesta.

Iscălitul însărcinat cu obiectul pomenit dela înființarea lui, are îndestul prilej a se încredința că o asemenea foaie au ajuns a fi de nevoie pentru tinerimea ce ascultă în seminarie medicina poporană. Prin cetirea ei, după ce se orânduesc preoți prin târguri și sate, li s'ar îmbospătă și li s'ar întipări mai bine cele învățate, ar înainta și ei potrivit cu propășirile acestui ram al învățăturilor publice și îmbunătățirile ce experiența ar introduce, și prin urmare s'ar face mai vrednici posturilor și mai folositori turmelor cari li s'au încredințat.

Dară și pentru toți aceia cari știu carte și, departe de un doftor, sunt siliți a-și încredința sănătatea și viața unei babe sau unui moșneag care nu cunoaște nici firea bolnavului nici soiul boalei, nici lucrarea leacului întrebuințat, va fi foaia aceasta un adăpost mântuitor.

Venind cu ramul sănătății și ramul economiei, calea înfloririi unui Stat și darul Înălțimei Voastre pentru neam și țară, foaia câștigă însemnat la folos.

Gata a fi organ neobosit înțeleptelor și humanelor măsuri a Înălțimii Voastre, rog plecat să binevoiți a încuviința înființarea unei foi după alăturatul prospect.

A Înălțimii Voastre credincios serv. *Dr. Vârnav Agă.*

1843 Dechemvrie 28, Iași.

Rezoluția Domnească.

Sfatul nostru primind în luare aminte această propunere care se cunoaște a fi folositoare, va face cuviincioasa punere la cale. In 28 Dechemvrie 1843.

M. S.

Rezoluția Sfatului Ocârmuitor.

Ianuarie 3. Se încuviințează propunerea aceasta pentru care rămâne Secretariatul de Stat a regularisi cele de cuviință pentru o asemenea învoire a tipăririi.

Catargiu Vel Logofăt, Ghyka Vel Logofăt, T. Bals.

(Ibid., I, 1, f. 227.)

11.11.

Prospect.

Prietenul Sănătății și a Economiei. O foaie periodică pentru poporul românesc supt redacția Dr. Vârnav.

Cuprinderea:

A. Foaia sănătății,

a) Ighiena și dietetica,

b) Medicina poporană,

c) Anatomia și fiziologia,

d) Foroiatria,

e) Zooiatria,

B. Foaia economiei,

a) Economia casei,

b) Economia țerii,

C. Varietăți.

Prețul acestui jurnal va fi treizeci lei pe an.

Dr. Vârnav.

(Ibid., I, 1. f. 228.)

12.

Adresa Postelniciei No. 44 către Dr. Vârnav.

Cinstit Dumisale Aga Costache Vârnav.

No. 844 Ianuarie 11.

Supt înaltă apostilă, recomunduindu-se Sfatului Cărmuitor ce au adresat Pre Înălțatului Domn, cu cerire de a ți se îngădui înființarea și tipărirea unei foi periodice intitulată *Prietenul Sănătății și a Iconomiei*, jos iscălitul Secretar de Stat, după încheierea făcută de Sfat, are plăcerea de a-ți împărtăși Dumitale că publicarea unei asemenea foi s'au încuviințat, cu această că materia ce are a cuprinde, Dumneta să fii dator, mai înainte de publicare, a o da în cercetarea Comisiei censurii.

13.

Postelnicia către Spătarul Procopie Florescu.

După jalba Dumisale Aga Costache Vârnav, adresuită Pre Înălțatului Domn și recomenduită de Înălțimea Sa, cu înaltă apostilie, Sfatului, s'au încuviințat de Sfat înființarea și tipărirea unei foi periodice intitulată *Prietenul Sănătății și a Iconomiei*, supt redacția Dumisale Vârnav. Jos iscălitul împărtășind Dumitale în alăturare aici în copie însemnarea dată de Dumnealui Vârnav, de materia ce are a cuprinde acea foaie, tot odată îți pune însărcinare ca potrivit regulilor statornicite să cercetezi această foaie.

(Ibid., I, 1, f. 229.)

14.

Postelnicia către Aga Costache Vărnăv Doftor.

No. 486. Anul 1844 Martie 17.

După trebuința ce urmează de a se păstra în cancelaria Secretariatului câte două exemplare din cartea (sic) intitulată *Prietenul Sănătății și a Ico-
nomiei*, care potrivit cu cererea Domniei Voastre s'au încuviințat a se tipări
spre a putea sluji de înlesnire censurii întru reviduirea obiectelor ce ar
urmă să se înfățișeze, jos iscălitul are cinste a pofti pe dumneavoastră ca
să binevoiți a regularisi trimiterea lor regulat la cancelaria Secretariatului
de Stat, potrivit cu trebuința.

(Ibid., I, 1, f. 245.)

15.

Către redacția *Albinei Românești*.

No. 872 din 24 April 1844.

Spre știința redacției, jos iscălitul îi face cunoscut că s'au regulat ca în
viitorime să se trimită la Secretariatul de Stat câte două exemplare din
foaia intitulată *Prietenul Sănătății* despre care s'au făcut cunoscut și dumi-
sale Aga Vărnăv.

(Ibid., I, 1, f. 246.)

16.

Cătră cinstitul Secretariat de Stat.

Foaia periodică intitulată *Icoana Lumii*, cu învoirea Guvernului s'au pu-
blicat la Institutul Albinei dela 1840 până la încheierea anului 1841. Nu-
mărul însemnător de prenumeranți și opinia publică au judecat folosul acestei
foi și a ei continere au urmat numai că cu prețul de 50 lei pe an și nu-
mărul mărginit de prenumeranți nu se putea acoperi cheltueala redacției
din pricina stampelor scumpe cari se pot întrebuiți numai odată în acea foaie.

Acuma însă, după înoite îndemnări din partea publicului doritor de a
vedea urmarea și a lor propunere de a spori prețul acelei foi la 60 lei pe
an, redacția au hotărît a reîncepe, cu anul viitor 1845, acea publicare după
prințipiile cari s'au povăuit dela început.

Drept aceea cinstitul Secretariat va binevoi a da convenita autorizație
pentru publicarea acestei foi.

No. 37.

Iași 21 Noemvrie 1844.

G. Asachi.

Rezoluție.

Să se facă cunoscut Dumisale Postelnicului (Asachi) că are voie de a învoi publicarea foii periodice *Icoana Lumii*, cu aceasta ca să supue regulat ținurii mai înainte de tipărire fieștecare broșură, conformându-se neapărat și îndreptărilor ce i s'ar face. Tot odată înștiințându-se despre această învoire și pe D-lui Spătarul Florescu, i se va pune însărcinare ca, la cercetările ce va face acestor foi, să observarisască cu strictetă orânduelile cerute de așezământ.

Mavrocordat.

(Ibid., I, 1, f. 253.)

17.

Cătră cinstita Postelnicie a Prințipatului Moldovei.

Soțietatea de medici și naturaliști din Prințipat, în dorința de a da în tipar o foaie periodică pentru *Științele Naturii, Cultura Pământului și Negot*, roagă pe cinstita Postelnicie a încuviința această a ei dorință și a poronci tot odată ținzurarea numărului întâiu care se și alătorează.

Dr. Vărnăv.

1843 Martie 6.

Iași.

Rezoluție.

Martie 9. Se încuviințează cererea cuprinsă, cu aceasta ca fiecare foaie să se înfătoșeze mai întâiu la Secretariatul de Stat spre aprobare și apoi să intre supt tipariu.

A. Sturdza.

D-lui Spătarul Constantin Poliz va cercetă această foaie și va docladarisi.

Aga Florescu.

9 Martie. S'au cercetat foaia alăturată și s'au văzut că nu cuprinde nimic împotrivor.

Polizo.

(Ibid., V, 1, f. 247.)

VI.

Censura ziarelor.

1.

Nota No. 992 a Secretariatului de Stat al Moldovei către Agentul Austriei din 12 Maiu 1848.

Iassi.

Depuis quelque temps la *Gazeta de Transylvania* ouvre ses colonnes à des publications inquiétantes pour la tranquillité et le bien-être dont les Principautés n'ont cessé de jouir jusqu'à ce moment sous les auspices du bon ordre qui a constamment présidé à ses (sic) relations commerciales avec les pays étrangers.

Le gouvernement valaque, intéressé à faire régner au milieu des populations qui lui sont confiés une paix salutare, a défendu en Valachie l'entrée de la susdite feuille.

Les mêmes inconvénients sont devenus sensibles en Moldavie. On y a remarqué que la *Gazeta de Transylvania* publie des articles incompatibles avec les conditions de d'existence politique de cette Principauté, et ces publications doivent d'autant plus appeler la vigilance du gouvernement local, qu'elles sont faites dans la langue du pays et servent par là à propager plus généralement des idées et des principes subversifs.

En conséquence, le soussigné a été chargé par Son Altesse le Prince Régnant de prier l'honorable Agence Impériale et Royale de vouloir bien prévenir le rédacteur de la susdite feuille, qu'il ait à suspendre l'envoi de son journal en Moldavie, dont l'accès lui sera fermé désormais.

En s'acquittant de cette mission, le soussigné prie l'honorable Agence Impériale et Royale de lui faire part du résultat de ses dispositions à cet égard, ainsi que de vouloir bien ordonner au bureau de poste de ne plus distribuer cette feuille aux destinataires; il s'empresse en même temps de renouveler à l'honorable Agence les assurances de sa considération très distinguée.

Le Secrétaire d'Etat.

A l'honorable Agence Impériale et Royale.

(Ibid., VI, f. 6.)

2.

Nota No. 993 a Secretariatului de Stat al Moldovei către Agentul Austriei din 13 Maiu 1898.

A l'honorable Agence I-le et R-le.

Quelques personnes ayant fait courir le bruit que le Caminar N. Istrat serait l'auteur des articles publiés dans les derniers numéros de la *Gazeta de Transilvania* et plus particulièrement dans celui du 29 Avril, articles qui ont nécessité en Moldavie la prohibition de cette feuille, le Gouvernement a soumis le susdit Caminar Istrat à un interrogatoire rigoureux. Or celui-ci s'est invariablement défendu de toute participation à la publication sus-mentionnée. Toutefois, afin de faire cesser toute incertitude à cet égard et mettre le Gouvernement à même de connaître l'exacte vérité, le soussigné prie instamment l'honorable Agence Impériale et Royale de vouloir bien, par les mesures qu'elle jugera convenables, engager le rédacteur même de la gazette précitée à déclarer sur l'honneur le nom du véritable auteur de ces articles.

Le soussigné saisit cette occasion pour offrir à Monsieur l'Agent une nouvelle assurances de sa considération très distinguée.

(Ibid., VI, f. 7.)

3.

Nota No. 3233 a Agentului Austriei către Secretariatul de Stat al Moldovei din 14 Maiu 1898.

Iassi.

L'honorable Secrétariat d'Etat, par sa note du 12/24 Mai No. 992, a bien voulu s'adresser à cette Agence I-le et R-le d'Autriche, pour qu'elle prévienne la rédaction de la gazette valaque de Transylvanie de suspendre l'envoi de son journal en Moldavie, dont l'accès lui sera fermé désormais.

Le soussigné s'empresse de faire savoir à l'honorable Secrétariat d'Etat que déjà par le courrier de ce jour il porte cette mesure à la connaissance du Gouvernement I-l et R-l, lequel saura apprécier sans doute la compétence et le droit du Gouvernement princier de prohiber l'importation de telle gazette étrangère dans le pays, dès qu'elle lui semble incompatible avec les conditions de l'existence politique de cette Principauté.

Mais l'Agence n'a aucun rapport ni direct ni indirect avec la rédaction

sus mentionnée, sur laquelle elle n'exerce pas le moindre pouvoir; elle ne s'est jamais chargée du soin de lui procurer des abonnés et elle a fait consigner seulement par le bureau de poste les correspondances ainsi que les plis de journaux, tous cachetés à leurs adresses respectives, comme cela se pratique partout.

En considération de ces circonstances, l'Agence a recours aujourd'hui au Gouvernement I-1 et R-1 en le priant d'enjoindre dans le plus bref délai à la chancellerie aulique de Transylvanie, de même qu'à la direction suprême des postes à Vienne, qu'elles aient à employer les moyens les plus propres pour parvenir au but exposé dans la note précitée.

En attendant, l'honorable Secrétariat d'Etat ne méconnaîtra pas, j'en suis sûr, le grave inconvénient qui en résulterait pour l'Agence si, avant que les nouvelles dispositions aient pu être effectuées en Transylvanie, elle refusait de faire délivrer aux destinataires leurs feuilles valaques, pour lesquelles ils ont payé d'avance l'abonnement semestriel, tandis que leur prohibition en Moldavie a été ignorée jusqu'ici de l'Agence, des abonnés et du rédacteur de la feuille; la distribution par le bureau de poste cessera aussitôt que la feuille même n'arrivera plus à Iassi par la poste de l'Agence.

Moyennant une autre note, datée du 17/25 mai No. 993, l'honorable Secrétariat d'Etat veut bien réclamer l'intervention du soussigné, afin de parvenir à savoir le nom du véritable auteur des articles publiés dans les derniers numéros de la *Gazette de Transylvanie*, et plus particulièrement dans celui du 29 avril, articles qui ont nécessité en Moldavie la prohibition de cette feuille. Le soussigné, tout en remerciant l'honorable Secrétariat d'Etat de cette marque de confiance, n'hésite point à déclarer franchement la conviction qu'il a que le rédacteur ne voudra jamais se prêter à répondre à cette question-là, et ne pourra non plus désormais y être légalement obligé dans nos pays.

Le soussigné saisit cette occasion pour renouveler à Monsieur le Secrétaire d'Etat l'assurance de sa considération très-distinguée.

Eisenbach.

(Ibid., VI, 8.)

4.

Nota No. 1.269 a Secretariatului de Stat al Moldovei către Agentul Austriei, din 2 Iunie 1848.

Des paquets renfermant des brochures diffamatoires imprimées à Czernewitz sont arrivés à Iassi par le courrier de l'Agence I-le et R-le à l'adresse de diverses personnes, ainsi qu'à celle de S. A. le Prince Régnant.

S. A. en a été d'autant plus péniblement affectée, que c'est précisément la presse d'une province voisine, amie et liée à la Moldavie par des rapports aussi variés qu'étroits, qui s'est mise au service des passions de quelques hommes pervers, afin de répandre dans cette principauté d'odieuses calomnies par l'organe même de l'Agence I-le et R-le.

D'après cela, le soussigné Secrétaire d'Etat a été chargé par S. A. de signaler à l'attention de l'honorable Agence le fait susmentionné, qui sans doute ne lui est pas inconnu, vû que les auteurs de ces libelles n'ont rien négligé pour leur donner une grande publicité ; en même (temps) il a reçu la mission de requérir le concours de l'hon. Agence I-le et R-le dans les mesures propres à assurer le châtiment de ces individus qui ont organisé dans les états de l'Empire des bureaux de publications calomnieuses, attentatoires au repos de la Moldavie et qui annoncent la résolution de poursuivre aussi à l'avenir leur odieuse entreprise.

Si les nouvelles réformes introduites dans les états de l'Empire ont consacré la liberté de la presse, on ne doit pas perdre de vue que dans tous les pays où cette liberté existe dans sa plus large acception, elle n'est relative qu'aux opinions en matière politique; quant aux écrits diffamants, aux libelles dirigés contre les personnes, ils sont partout sévèrement réprimés ; mais les auteurs et l'imprimeur des écrits en question sont doublement punissables, puisque si l'on permettait à quiconque de faillir au respect dû à la personne des gouvernants, si l'on livrait ceux-ci à la diffamation et à l'injure, ce serait autoriser le scandale et encourager l'immoralité d'un exemple pernicieux qui tôt ou tard entraînerait la dissolution de la société.

L'Agence I-le et R-le est témoin des efforts employés de tout temps par le Gouvernement local afin d'empêcher les atteintes contre la dignité des personnes et le respect dû à leur caractère ; il a toujours pensé que la licence sous quelque forme qu'elle se présente ne peut produire que de fâcheux résultats.

Fondé à attendre sous ce rapport un juste retour de la part des autorités étrangères, le Gouvernement prie l'honorable Agence I-le et R-le, par l'organe du soussigné, de vouloir bien intervenir où de droit afin que, d'un côté ces sortes d'écrits soient désormais repoussés par la presse autrichienne, qu'ils ne soient plus reçus au bureau de poste de Czernowitz et que, de l'autre, les autorités de l'Empire avisent à la répression (șters cu creionul) soit à l'extradition de ces libellistes qui sont les nommés George Radou, George Sion, Basile Canta, Basile Alexandri, signataire de ces libelles, et les frères Pierre et Constantin Casimir, tous Moldaves, qui ont passé la

frontière après avoir essayé en Moldavie de troubler la tranquillité publique.

En soumettant ces faits à la sérieuse considération de l'honorable Agence I-le et R-le, le soussigné a lieu d'espérer qu'elle obtiendra à la demande qui fait le sujet de cette communication avec cet empressement et cette bienveillance qui n'ont cessé d'entretenir, dans ses rapports avec le gouvernement local, une précieuse harmonie; et il espère aussi que l'honorable Agence aura bientôt à lui communiquer un résultat conforme à l'attente du Gouvernement, dans une question à laquelle elle ne saurait manquer de prendre intérêt, afin de pouvoir compter à l'avenir sur la même réciprocité dont elle a joui jusqu'à ce moment de la part des autorités moldaves, dans toutes ses relations.

Le soussigné profite de cette occasion pour renouveler à M. l'Agent les assurances de sa considération très distinguée.

(Ibid., VI, 15.)

5.

Nota No. 3709 a Agentului Austriei către Secretariatul de Stat din Moldova, din 5 Iunie 1488.

lassi.

L'Agence Impériale et Royale d'Autriche, en accusant le réception de la note du 2/14 Juin, s'empresse en même temps de prier l'honorable Secrétariat d'Etat de vouloir être persuadé qu'elle la soumettra au Gouvernement de Sa Majesté l'Empereur et Roi, pour qu'il prenne son contenu en sérieuse considération, comme le mérite la gravité des faits y exposés.

Le soussigné puise dans la conduite loyale et irréprochable, qu'il a conscience de n'avoir jamais cessé de suivre dans ses rapports avec l'honorable Gouvernement de cette Principauté, des titres et des droits suffisants pour pouvoir compter aussi de son côté sur la continuation des bonnes dispositions, dont lui et l'Agence Impériale et Royale ont joui jusqu'à ce moment, de la part des autorités moldaves. Il profite de cette occasion pour renouveler à Monsieur le Secrétaire d'Etat les assurances de sa considération très distinguée.

Eisenbach.

A l'honorable Secrétariat d'Etat de la Principauté de Moldavie.

(Ibid., VI, f. 17.)

6.

Nota No. 3001 a Consulatului rusesc din Iași către Secretariatul de Stat al Moldovei din 4 Septembrie 1848.

Secret.

Către cinstita Postelnicie din Moldova.

Domnul Gheneral-Leitenant Moller, după poronca ce a primit dela Inalt Excelenția Sa Gheneral de infanterie Lidereș, înștiințează pe jos iscălitul că urzitorii răsvrătirilor în Prințipatul Moldaviei și Valahiei ajută lățirii aice a nepriincioaselor cărți și jurnaluri, scrise în duh răsvrăditor în potruva sfințelor canoane, a credinței și a vechilor temelii pe care este așezată obșteasca bună fericire; și că Impărăteasca Sa Mărire a binevoit a porunci ca jos iscălitul să între în relație cu ocărnuirea Moldaviei pentru a se înființa în Prințipat o aspră privighere spre a nu se vinde niște așa înscrișuri, atât la librării cât și de cătră osebiți împărțitori i fețe particulare; iar dacă niște asemenea cărți și jurnaluri se vor găsi undeva, îndată acele să se confiscarisească, pe cutezători să se iea supt mare pază și tot odată să se facă cunoscut nacialstvii oștenești în ce loc, dela cine s'au luat și de unde acele cărți sau jurnaluri s'au adus, pentru care s'au și făcut cuviincioasa dispoziție prin oștirile otriadului de rezervă.

Jos iscălitul grăbind a împărțăși cinstitei Postelniciei despre o asemenea bunăvoință a Impărăteștii Sale Măririi, are cinste a o pofti ca despre asemenea să binevoească neîntârziat a aduce la știința Înălțimii sale Domnului Stăpănitor, cerșind o grabnică punere la cale pentru înființarea cei mai aspre privigheri asupra nelățirii în Prințipat a nepriincioaselor cărți și jurnaluri, potrivit bunei voinți a Impărăteștii Sale Măririi.

De urmare jos iscălitul va avea cinste a aștepta îndestulătoare înștiințare.

(Girantul Consulatului) *Tumanskij.*

(Rezoluție :) Pe de o parte Dumnealui Spatarul Hadic (?) va face notă către K. K. Aghenție, arătându-se că de vreme ce nu s'a primit nici un răspuns asupra notelor ce i s'au adresat, Ocărnuirea vine în nevoie a întrebuintă cea mai de aproape priveghere și a opri orice tipăriri în oricare limbă ce ar fi în potruva principiilor propuse prin această notă, și pe fețele la cari s'ar găsi jurnaluri și cărți oprite, să se arestuească; iar pe de alta să se facă împărțășire Departamentului din Lăuntru, trimițându-i copie de pe adresa către Visterie și de pe țircularnisele către ispravnicii, poftindu-se ca să deie porunci a se urmă întocmai după acele instrucții și după acele cuprinse prin notă, puind în răspundere pe ispravnicii și poliție pentru orice abatere, cu însemnare ca orice tipărire se va prinde purtându-se din loc în loc sau împărțindu-se, să se iea și să se trimită la Secretariat, iar pe fața la care s'ar găsi, să se arestuească. Asemenea priveghere să aibă și

asupra tipăririlor ce se fac în țara Austriei, ca să poftirească supt răspundere carvasaralele de a priveghia și a porunci vameșilor ca să privegheze supt răspundere asupra cărților de cetit ce intră în țară, iară Hătmaniei ca să deee cuvenitele porunci comandirilor graniței.

V. Beldiman.

(Ibid., VI, f. 19.)

7.

Nota No. 2289 a Secretariatului de Stat al Moldovei către Agentul Austriei din 7 Oct. 1848.

A l'Agence I-le et R-le.

Le Secrétariat d'Etat s'est trouvé, dès le 12 Mai dernier, dans la nécessité d'intervenir auprès de l'honorable Agence I-le et R-le relativement à la suppression de la *Gazette de Transylvanie* ainsi que d'autres écrits arrivant dans la Principauté par l'organe de l'Agence, lesquels depuis un certain temps surtout, tendaient à propager dans le pays des insinuations calomnieuses et incendiaires, non moins que des principes subversifs et incompatibles sous plus d'un rapport avec les conditions de l'existence politique de la Moldavie. Après cette intervention l'honorable Agence I-le. et R-le., par une note sous No. 3232, a assuré au Secrétariat d'Etat, qu'elle en avait référé à l'autorité suprême; néanmoins aucune communication n'a été reçue depuis, sur les mesures adoptées à cet égard.

Dans cet état de choses, le Gouvernement local ne pouvant sans manquer à un devoir sérieux, tolérer dans l'avenir les conséquences fâcheuses de l'égarément auquel des écrits semblables ont déjà donné lieu, se voit dans l'obligation d'empêcher, par les moyens les plus énergiques, l'importation de tout ouvrage portant un cachet subversif et hostile aux dogmes sacrés de la religion, à la morale et aux principes conservateurs qui sont la base du bien-être de la société. En conséquence, les ordres les plus sévères ont été donnés pour que des publications de ce genre, sous quelque forme qu'elle se présentent, tels que livres, brochures ou journaux, soient immédiatement confisqués et que les individus chez qui on les saisisait soient mis en état d'arrestation.

Par suite de cette disposition, le soussigné a l'honneur de prier l'hon. Agence I-le et R-le de vouloir donner les ordres nécessaires à son bureau de poste afin que les paquets renfermant des journaux ou brochures en langue française, allemande ou moldave, à l'adresse de quiconque, soient dès leur

arrivée apportés intacts au Secrétariat d'Etat, d'où ils seront distribués aux destinataires, après avoir passé par l'examen préalable de la censure.

Le soussigné saisit, etc.

(Ibid., VI, f. 22.)

8.

Nota Agenției Austriace către Secretariatul de Stat.

No. 6648. Iassi le 8 (20) Octobre 1848.

L'honorable Secrétariat d'Etat par la note sous No. 2289 a fait connaître a cette Agence Impériale et Royale les mesures adoptées et les ordres donnés par le Gouvernement local, tant à l'égard de l'importation de livres, brochures, journaux et autres publications, qu'à celui des individus chez qui on les saisirait.

Le soussigné, en engageant sa parole d'honneur qu'il ne tardera pas d'en référer a son autorité supérieure et de lui soumettre la susdite note, ne saurait cependant, par rapport aux paquets de journaux arrivant dans la Principauté par l'organe de l'Agence, dévier de l'usage pratiqué j'usqu'à présent avant qu'il n'ait reçu les instructions analogues du Gouvernement Impérial et Royal.

En attendant le soussigné aime a rassurer que le Gouvernement local, guidé par le respect des traités sous l'égide desquels les sujets de Sa Majesté l'Empereur et Roi séjournent dans cette Principauté, ne permettra pas que l'on exerçât contre eux acun acte de violence, tel que serait: la confiscation des journaux par le moyen et à la suite de visites domiciliaires et l'arrestation personnelle; l'Agence ainsi que les sujets confiés à sa protection toute pacifique ne pourraient ni ne voudraient lutter contre la force majeure, ils la laisseraient faire comme bon lui semblera, mais non sans protester hautement contre toute nouvelle infraction des droits et privilèges qui leur sont assurés dans les Etats Ottomans par les traités.

Le soussigné profite de cette occasion pour renouveller à Monsieur le Secrétaire d'Etat les assurances de sa considération très distinguée.

Rezoluție.

Octomvrie 9. Prin notă către Impărătescul Consulat al Rusiei să se arăte că s'au supus Înălțimii Sale cele cuprinse prin nota sa de supt No. 3001, cu arătarea regulilor ce de cătră vremelniceasca ocârmuire rosieniască dela 1832 s'au pus la cale pentru privigherea asupra osebitelor tipăriri ce se află

în țară și vin de peste hotar, a stăruinții întrebuințate de către Secretariat întru împlinirea acestor reguli pe cât au fost la putința ei; că privigherea nu s'au putut întinde și asupra jurnalurilor sau a gazetelor, ca unele ce primindu-se prin expediția biuroului de poștă a c. c. Agenției, de acolo se împart pe la abonați. Asemene să se arăte și corespundența urmată pentru *Gazeta de Transilvania* și pentru libelurile și pamfleturile ce se primia prin canalul c. c. Agenției, după care neprimindu-se nici un rezultat, ocărmuirea Moldovei au venit în nevoie de a aplică măsurile propuse prin nota Consulatului, la care primindu-se acest răspuns, să se împărtășească în copie Consulatului, cu arătare că pe de o parte s'au făcut convenita împărtășire către autoritățile competente din țară pentru convenita priveghere, potrivit cu înțelesul notei împărătescului Consulat, iar pe de alta că, după asemene răspuns, nu rămâne decât împărătescul Consulat să binevoască a intra cu arătare către locul convenit pentru a se îndatori c. c. Agenție la împlinirea propozițiilor ce s'au făcut, fără de care priveghere nu se poate întinde decât numai asupra cărților ce vin de pe afară la librării și se tipăresc în țară, după urmare ce se păzește și asupra celor ce se vor descoperi de poliție, purtându-se din loc în loc și împărțindu-se.

V. Beldiman.

(Ibid., VI, f. 33.)

9.

Nota No. 2.330 Secretarului de Stat al Moldovei către Consulatul rusesc din Iași, din 11 Oct. 1848.

Notă.

Nota cinstitului împărătescului Consulat de subt No. 3.001, cu arătare de secretă, atingătoare de înalta împărătească poroncă pentru a se întrebuința o aspră priveghere întru a nu se vinde, atât la librării cât și de către osebiți împărțitori i fețe particulare cărți și jurnaturi scrise în duh răsvrător, ce s'ar răspândi în Prințipaturi de către urzitorii răsvrătirilor în potriua sfintelor canoane a credinții și a vechilor temelii pe care este așezată obșteasca buna fericire, s'au supus cunoștinții Prea înălțatului Domn stăpânitor, cu lămurire de regulile ce s'au întrebuințat și se întrebuințează în Prințipat încă dela anul 1832, după punerea la cale a vremelniceștii rosienesti ocărmuiri pentru privegherea asupra osebitelor tipăriri, atât a celor ce se fac în țară cât și a celor ce vin de peste hotar.

Aceste reguli, cărora după împrejurări s'au făcut neapărate îmbunătățiri spre nimerirea scopului pentru care sunt menite, au de obiect:

A) A se întinde privegherea în toată țara și pe la margini spre oprirea și prinderea unor asemenea tipăriri, pentru care, și atuncea și în urmă, s'au dat cuvenitele porunci către dregători și către vameși, făcându-i răspunzători pentru ori ce abatere.

B) A se îndatori pe libreri, sub răspundere de a nu da în țirculație nici un fel de tipărire fără a fi mai înainte cercetată de către Secretariatul de Stat, care în toată vremea au oprit pe cât au fost la puțința mijloacelor ocăr-muirii pe acele ce se vedeau a fi împotriva religiei, a ocăr-muirii și a insti-tuțiilor țerii, a existenței sale politice și împotriva moralului i atingătoare de haractirul fețelor particulare și cu clevetiriasupra fonsionerilor (sic) Statului.

Iar în cât se atinge de jurnaluri sau gazete ce vin din țeri străine, nu s'a putut întinde privegherea cuvenită, ca unile ce, primindu-se prin expediția biuroului de poștă a c. c. Aghenții austriecești, de acolo se împart pe la abonați. Asemenea s'au supus înălțimii sale că între aceste, dela o vreme încoace, *Gazeta de Transilvania*, ce se tipărește în limba românească, începând pe de o parte a cuprinde articole împotriva rânduelii obstești și a sistemei politice a țerii și, pe de alta, răspândindu-se prin scrisori particulare, felurite libeluri și pamfleturi cari se primiau prin poșta austriecească, s'au scris c. c. Aghenții, încă în luna lui Maiu și a lui Iunie trecut, ca să oprească asemenea expediții și pe autorii necuviințelor ce se află peste hotar să-i supue înfrânării; dar că asupra aceștii propoziții ea a răspuns că s'a referat la Ocăr-muirea Impărăteștii și Crăeștii sale Măriri pentru oprirea ziselor necuviinți. Inșă până acum nici un rezultat nu s'au înștiințat Secretariatului de Stat, după care înălțimea sa a dat deslegare în urmarea căreia, pe de o parte Secretariatul de Stat a adaus a scrie c. c. Aghenții, că în starea lucrurilor de față, pentru a se feri pe țară de răspândirea de idei nepriincioase împotriva sfintelor dogme a relighiei, a moralului și a prin-țițiilor păstrătoare cari sunt temelia fericirii soțietății, Ocăr-muirea Moldovei vine în nevoie de a opri asemenea jurnaluri sau tipăriri fără osebire, pentru care s'a arătat că a dat cuvenitele porunci pentru oprirea și confiscarea publicațiilor, subt ori ce formă, adică cărți, broșuri și jurnaluri ce ar fi din zisa categorie; iar pe fețele la cari s'ar află, să se arestuească, și s'a pofit pe Aghenție de a da și din parte-i poroncă biuroului de poștă al său, ca toate pacheturile cuprinzătoare de jurnaluri sau broșuri în limba franțeză, nemțescă sau moldovenească, să se încredinzeze la Secretariatul de Stat în starea în care se vor primi, unde cercetându-se, pe cele ce nu ar fi de fire a se opri, să se împartă la fețele către cari vor fi adresate; iar pe de alta, s'au făcut cuvenitele împărțășiri către autoritățile competente din țară pentru datornica privighere, potrivit cu înțelesul notei Impărătescului Con-sulat. Inșă de vreme ce c. c. Aghenție a făcut răspuns cu Nota de subt

No. . . . ce se alăturază pe lângă aceasta în copie, nu rămâne decât Impărătescul Consulat să binevoască a intra cu arătare către locul cuvenit, pentru a se îndatori pe c. c. Aghenție la împlinirea propozițiilor ce i s'au făcut, fără de care privigherea nu se poate întinde decât numai asupra cărților ce vin de afară pe la librării și se tipăresc în țară, după urmarea ce se păzește și asupra acelor ce se vor descoperi de poliție purtându-se din loc în loc și împărțindu se.

(Ibid., VI, f. 30.)

10.

Secretariatul de Stat către Agenția Austriacă.

No. 2390 din 223 Octomvrie 1848. Iași.

Le soussigné a pris connaissance des objections exposées dans la note responsive de l'honorable Agence Impériale et Royale sous No. 6648.

En présence des motifs allégués par l'Agence Impériale et Royale, il ne peut qu'insister sur la mesure relative à la prohibition des journaux et autres publications qui répandent dans le pays des principes subversifs de son système politique, et déversent la calomnie et la diffamation sur le Gouvernement, les fonctionnaires et les particuliers, cette mesure ingénieusement réclamée par le bon ordre intérieur devient indispensable comme l'Agence Impériale et Royale en a été informée précédemment.

Quant aux raisons sur lesquelles l'honorable Agence cherche à fonder sa protestation contre la susdite disposition, le soussigné ne voit pas que les traités dont le but principal est la garantie de la tranquillité et du bien-être, non seulement des indigènes mais aussi des étrangers résidant dans le pays, le soussigné ne voit pas que ces traités autorisent la diffusion, par l'organe des journaux, d'idées subversives, ni la circulation de libelles et de pamphlets diffamatoires qui ne sont tolérés sous aucun Gouvernement.

D'après ce qui précède, se référant a sa note sous No. 2289, le soussigné a lieu d'espérer que l'honorable Agence ne refusera pas plus longtemps sa coopération à la mesure relative aux journaux et autres publications introduits dans le pays par l'organe de son bureau de poste; il est d'autant plus fondé à attendre a cet égard le concours franc et loyal de l'Agence Impériale et Royale que, comme il résulte des renseignements positifs venus au Gouvernement, l'Agence d'Autriche en Valachie a adopté la même mesure; dès l'arrivée des paquets renfermant des journaux ou brochures de les envoyer intacts au Secrétariat d'Etat qui, après en avoir pris connaissance, aura soin de distribuer aux destinataires celles des feuilles qui n'entraînent point

d'inconvénient. Quant à la *Gazette de Transylvanie*, organe de publicité d'autant plus dangereux par sa tendance qu'il est rédigé dans la langue du pays, elle est prohibée sans réserve.

Le soussigné saisit cette occasion pour renouveler à Monsieur le Chevalier d'Eisenbach les assurances de sa considération distinguée.

Le Secrétaire d'Etat et Chevalier *Basile Beldiman*.

(Ibid., VI f. 35.)

11.

Copie d'une communication de S. E. le général A. Duhamel, adressée à S. A. le Prince-Régnant de Moldavie en date du 2 Novembre, 1848, sub No. 105.

Le Ministre de la Guerre vient de me charger, d'ordre de Sa Majesté l'Empereur, d'exercer la surveillance la plus active sur les livres et les journaux qui circulent dans les Principautés.

Pour ce qui regarde les journaux étrangers, un bureau de censure vient d'être établi près de la Postelnitchie en Valachie. Tous les journaux qui arrivent par la poste autrichienne sont préalablement envoyés à ce bureau, qui retient les numéros renfermant des articles hostiles ou d'une tendance pernicieuse et renvoie les autres à l'Agence pour être distribués aux abonnés. Je crois que cette mesure devrait aussi être appliquée à la Moldavie et que Mr. d'Eisenbach s'y prêtera avec la même bonne volonté à Jassy que Mr. Timoni l'a fait à Bucarest.

Pour ce qui concerne les librairies qui existent dans le pays, il sera urgent que Votre Altessé s'entende à ce sujet avec le général Moller qui a reçu des instructions analogues, afin d'empêcher que des livres d'une tendance pernicieuse, qu'ils soient écrits soit en moldave soit en langue étrangère, ne se vendent dans le pays et n'y propagent des doctrines subversives.

Tous les livres et écrits périodiques de cette nature doivent, d'après l'ordre formel de l'Empereur, être retirés de la circulation et détruits, et cette mesure ne doit pas seulement se borner à la ville de Jassy, mais s'étendre également à toutes les autres villes de la Moldavie où il existe des libraires. Il va sans dire que la police locale doit également avoir l'œil sur les cafés, restaurants et autres lieux publics et veiller à ce qu'aucun journal prohibé par la censure, n'y soit toléré.

Je me fais un devoir de recommander toutes les mesures ci-dessus énoncées à la sollicitude toute particulière de Votre Altesse, et je ne manquerai pas de faire en temps et lieu connaître à S. E. M. le Ministre de la Guerre les dispositions que vous aurez adoptées pour les mettre à exécution.

Pour copie conforme à l'original, le chef de Section

Bibire.

13

Rezoluția Secretariatului de Stat.

Fiindcă au fost în vedere la alcătuirea ofisului Domnesc No. 93, să se pue la delă.

D. Florescu.

12.

Nota Secretariatului de Stat către Agenția Austriacă. No. 2557 din 12 Noembrie 1848.

Le soussigné Secrétaire d'Etat s'est adressé à diverses reprises à l'honorable Agence Impériale et Royale par ses notes sous No. 992—1269—2289 et 2390, dans le but de lui exposer les motifs qui rendent indispensable sa prohibition de la *Gazette de Transylvanie* ainsi qu'une mesure sévère à l'égard des autres journaux, brochures et publications importées dans le pays par l'organe du bureau de poste autrichien.

L'honorable Agence Impériale et Royale ne se croyant pas suffisamment autorisée à concourir dans les mesures réclamées par ces circonstances, a plus d'une fois pris l'engagement formel de demander à cet égard les instructions de son autorité supérieure, or non seulement elle n'a communiqué à ce sujet au Secrétariat d'Etat aucun résultat définitif, mais elle a laissé sans réponse la dernière note qui lui fut adressée la 23 Octobre sous No. 2390.

Mr. l'Agent dans sa sagesse ne saurait désavouer les effets préjudiciables de cette temporisation dans une question intimement liée au maintien de l'ordre et de la tranquillité publiques. En cherchant à prévenir les conséquences fâcheuses de l'importation d'écrits subversifs, le Gouvernement croit agir non moins dans l'intérêt des indigènes que dans celui des étrangers qui participent aussi aux avantages découlant d'un ordre de choses paisible; par là il ne contrevient nullement aux traités qui n'autorisent aucune Agence étrangère à devenir l'organe de la propagation de doctrines pernicieuses pour le pays et contraires aux conditions de son existence politique. Le soussigné a la conviction que l'Agence Impériale appréciera cette sollicitude, et qu'après l'exemple donné en Valachie par Mr. de Timoni, Agent d'Autriche, elle n'hésite plus à adopter le procédé indiqué dans la note du Secrétariat No. 2890. Le soussigné saisit l'occasion, etc.

(Ibid., VI, f. 38.)

13.

Agencia Austriacă către Secretariatul de Stat.
No. 8258, Iași, 24 Noemvrie 1848.

En réponses aux notes adressées par l'honorable Secrétariat d'Etat sous No. 2390 et 2557, le soussigné a l'honneur de la référer au contenu de la note sous No. 6648; il n'ignore point d'avoir laissé jusqu'ici sans réponse la dernière note qui lui fut adressée le 22 Octobre, sous No. 2390, mais il lui semblait qu'il pourrait bien s'en dispenser vû l'entretien qu'il avait eu, il y a quelques jours avec Monsieur le Secrétaire d'Etat et que celui ci n'avait pas insisté sur une réponse par écrit.

Le soussigné est également loin de vouloir contester au Gouvernement de cette Principauté le droit qu'il réclame de prohiber ou de soumettre à la censure les journaux, brochures et publications importées dans ce pays, qu'il ne se croit autorisé par les traités à *devenir l'organe de la propagation de doctrines pernicieuses pour le pays et contraires aux conditions de son existence politique*, comme il est dit dans la susmentionnée note sous No. 9557; mais de son côté, il n'ose non plus se charger d'une grave responsabilité en disposant de son chef autrement que cela ne s'est pratiqué jusqu'à présent, des paquets qui arrivent ici de la part du Gouvernement Impérial et Royal au bureau de poste de l'Agence, c'est pourquoi il croit de son strict devoir d'attendre les instructions de son ministère.

Pour comprendre et apprécier les motifs qui retardent encore l'arrivée de ces instructions, il faut rappeler l'effrayante importance des événements des mois passés, qui faillirent livrer aux horreurs d'une anarchie complète la capitale d'une ancienne, grande et puissante monarchie; ces évènements devaient bien concentrer et absorber la plus vigilante attention et tous les efforts des suprêmes organes de Sa Majesté Impériale et Royale Apostolique.

Le dénouement d'une lutte atroce et sanglante a été, grâce à la bonté de Dieu qui veille sur l'Autriche, rassurant pour les vrais patriotes, pour tous ceux qui ne voient point de salut en dehors du bon ordre social. Maintenant rien n'empêche cette Agence de recourir au Ministère Impérial et Royal afin qu'il prenne la demande du Gouvernement Moldave en juste considération, et lui fasse au plutôt savoir ses instructions.

En attendant, le soussigné saisit cette occasion pour renouveler à monsieur la Secrétaire d'Etat, le Chevalier Beldiman, les assurances de sa considération distinguée.

Eisenbach

Agent Impérial et Royal d'Autriche.

14.

No. 8608.

Notă.

Pe nota cinstitului Secretariat, din 29 a trecutei luni Noemvrie a. c. No. 2741, prin care se cere știință de fețele ce se abonează la gazete și jurnaturi sau orice alte foi periodice, Agenția cu căzută cinste se grăbește a alătură aici, pe lângă acesta, răspunsul post-expediționarului c. c. Agenției, D-lui Teodor Dornianu într'acest predmet.

Iași, 17 Dechemvrie 1848.

Eisenbach.

(Ibid., V, 2. f. 67.)

Către cinstita c. c. Agenției.

In urmarea poruncii cinstitei c. c. Agenției, atingătoare de abonare de gazete și jurnaturi la această expediere, jos iscălitul expeditor c. c. se grăbește a arată cinstit cum că la această expediție, afară de gazetele c. c. Agent și Cavaler D. de Eizenbah, a D. General-Consul prusesc baron fon Richthoffen, a Vițe-Consulului franțuzesc din Galați, D. Duclos, și a jos iscălitului, nu sunt abonate alte gazete. Toate celelalte gazete și jurnaturi sunt abonate de către fețele proprietare, ori deadreptul la Viena, sau aici prin particulari.

Iași, în 15/3 Dechemvrie 1848.

Dornianu.

(Ibid., V, 2, f. 68.)

15.

Agenția Austriacă către Secretariatul de Stat.

No. 8899 din Iași 27/15 Decemvrie 1848.

A la suite d'un rapport adressé par cette Agence au Ministère de Sa Majesté l'Empereur et Roi relativement aux nombreuses réclamations qui, de la part de l'honorable Secrétariat d'Etat, lui sont parvenues au sujet de journaux, brochures et publications, importées dans le pays par l'organe du bureau de poste autrichien, le soussigné vient d'être informé par Son Excellence Monsieur le Ministre de l'Intérieur, qu'à partir du 1 Janvier 1849, il ne sera plus expédié pour Iassy, par la poste de l'Agence Impériale et Royale, aucun journal ou gazette à l'exception de ceux destinés pour l'Agence et les Consultats étrangers.

Le soussigné saisit cette occasion pour renouveler à Monsieur le Chevalier Beldiman les assurances de sa considération très-distinguée.

Eisenbach.

(Ibid., VI, f. 52.)

16.

Tălmăcire de pe copia poronci secrete din 17 Dechemvrie 1848, supt No. 175, a D. Ghe-neral de Infanterie Lüders către D. Ghegeneral-Leutenant Moller.

În urma raportului Excelenței Voastre din 31 Octomvrie No. 31, prin care DV. însemnați măsurile luate în Principatul Moldovei pentru statornicirea țenzurii și mă înștiințați că Aghentul austriacesc, D. Eisenbach, nu se unește a supune țenzurii jurnalele străine ce se primesc la Iași prin mijlocirea Aghenției, până nu va primi deslegare dela Ocârmuirea sa, D. Ghegeneral Maiorul Diuhamel, din suita Impărăteștii Sale Măririi, s'au adresat la solul nostru din Viena, Graful Medem, rugând pe Luminarea Sa a cere cuveni-tele în acest obiect povățuiri pentru D. Eisenbach.

Acum Graful Medem înștiințează pe D-lui Ghegeneralul Diuhamel că Prințul Schwartzenberg s'au unit a da povățuire Aghentului austriacesc din Iași în următoarea cuprindere: «D. Eisenbach este dator a cere, dela Ocârmuirea locală a Moldovei, listă de jurnalele străine cari vor fi pozvolite de țenzură și a se conformă cu stricteță la hotărîrea ce se va luă întru aceasta, ferin-du-se de orice neînțelegere cu localnica ocârmuire». Dela sine se înțelege că însuș Aghenții Puterilor străine sunt scutiți de această oprire. Totodată Prințul Schwartzenberg este de socotință că jurnalele fiind în acest chip pozvolite și introduse prin mijlocirea Aghenției, nu mai pot fi supuse țenzurii la sosirea fiecărei poștă, nefiind aceasta potrivită cu domnitoarele obiceiuri ale țerii; și dar acum va atărnă dela Domn a micșură după a sa voință numărul jurnalurilor ce se vor pozvoli pentru sloboda cetire și a opri cu totul aducerea altor, iar mai ales a se folosi de acest prilej spre a opri jur-nalele ce se tipăresc în Transilvania și Bucovina, ca unele ce sunt primej-dioase pentru a sa Ocârmuire și pentru că sunt redijate în limba națională.

Impărtășind Excelenței Voastre pentru această hotărîre a Prințului Schwar-zenberg ce mi s'au comunicat de D. Ghegeneralul Diuhamel din suita împă-rătească, vă rog cât de îngrabă să intrați în acest obiect în înțelegere cu Gospodariul Prințul Sturdza și să mă înștiințați cari anume jurnaluri au a fi slobode a se aduce în Moldavia.

17.

Tălmăcire de pe adresa către Preînaltul Domn a D. Ghegeneral-Leutenant Moller, din 23 Dechemvrie 1848, No. 37.

Se împărtășește pe lângă aceasta întocmai copie de pe poronca ce am primit dela comandirul corpului al 5-le de pihotă, Ghegeneral de Infanterie

Liders, din 17 Dechemvrie 1848, No. 175, în urmarea căreia am cinste întru tot plecat a rugă pe Strălucirea Voastră să-mi faceți cunoscut spre a putea înștiința pe Inalt Excelența Sa, cari anume gazete străine se vor pozvoli a se aduce în Moldova.

Primiți încredințarea uvajeniei cei mai sincere și desăvârșitei predări, cu care am cinste a fi

A Strălucirii Voastre, etc.
Gheneral-Leutenant Moller.

(Ibid., VI, p. 43.)

18.

Secret.

Preînălțatul Domn Stăpânitor au binevoit a poronci ca alăturata împărțășire a D. Gheneral-Leutenant Moller, supt No. 37, să se încredințeze D. Ministru Secretar de Stat spre următoarea lucrare.

a. Să se comunicarisască D. Aghentului Eisenbach hotăririle Prințului Schwarzenberg și să se poftască a face a sa punere la cale potrivit cu acea hotărîre, a nu se aduce în Moldova decât jurnalele următoare:

Din Franța:

1. *Le Moniteur,*
2. *Le Journal des Débats,*
3. *Le Journal de France,*
4. Toate jurnalele de modă.

Din Austria:

1. *La Gazette de Vienne.*

Iar mai ales gazetele de Bucovina și Transilvania, cari sunt tipărite în limba națională, sunt cu totul oprite.

b. Fiindcă și în urma unei așa opriri, tot se pot introduce pe ascuns ca scrisori, gazetele Transilvaniei și a Bucovinei, apoi, prin Sfatul Ocârmuitor, să vor chibzui măsurile ce se vor găsi de cuviință spre a se pune stavilire unor așa uneltiri.

Adiutant, Colonel *P. Schelit.*

1848 Dechemvrie în 24, Iași.

19.
Nota No. 2.916 a Secretariatului de Stat al Moldovei către Agenția austriacă din Iași din 26 Dec. 1848.

Sur l'intervention de S. A. S. le Prince Régnant, à l'effet de faire prohiber par le Gouvernement Impérial et Royal d'Autriche, l'introduction en Moldavie de toute gazette tendant à y propager des idées subversives, et notamment de celles de la Transylvanie et de la Bucovine, rédigées en langue moldave, S. A. vient d'être informée que le Prince de Schwarzenberg s'est déterminé à donner à Monsieur d'Eisenbach des directions péremptoires dans le sens suivant :

«Mr. d'Eisenbach devra demander au Gouvernement moldave la liste des «journaux tolérés par la censure de la Principauté et se conformera strictement à la déclaration qui lui sera faite à ce sujet, en évitant toute cause «de mésintelligence avec l'autorité locale.»

En présence de cette mesure, le soussigné, conformément aux ordres qu'il a reçus de S. A. le Prince Régnant s'empresse de communiquer ci-après la liste des seuls journaux dont l'importation est permise en Moldavie, savoir :

Venant de France :

1. *Le Moniteur*,
2. *Le Journal des Débats*,
3. *La Gazette de France*,
4. *Tous les journaux de modes*.

Venant d'Autriche :

1. *La Gazette de Vienne (Wiener Zeitung)*.

Tout autre organe de publicité venant de l'extérieur et particulièrement ceux publiés en langue moldave sont prohibés dans cette Principauté. De plus, le gouvernement local se réserve, pour le cas où les journaux ci-dessus indiqués changeraient leur tendance, d'adopter dans la suite les mesures qu'il jugera convenable.

D'après ce qui précède Monsieur l'Agent qui a sans doute déjà reçu les instructions sus-mentionnées, est prié de vouloir bien, en ce qui le concerne, donner suite aux dispositions ultérieures à cet égard.

Le soussigné profite avec empressement de cette occasion pour renouveler à Monsieur le Chevalier d'Eisenbach les assurances de sa considération très distinguée.

Le Secrétaire d'Etat et chevalier.

Monsieur le Chevalier d'Eisenbach, Agent I. et R. d'Autriche, etc. etc.

20.

Mihail Grigore Sturdza Vv., etc.

Cărmuitorului Sfat al Domniei mele.

Sunt cunoscute Sfatului regulile statornicite prin ofisul No. 93 ce i s'au adresarit pentru priveghere asupra tipărilor ce intră în țară; și fiindcă asupra gazetelor sau jurnalurilor periodice cari din țeri străine se introduc în Principat cere trebuința de a se lua măsuri de a se mărgini cătimea lor, după care să poată lipsi necontenita ținșurare la sosirea fiecărei poste, Noi punem înaintea Sfatului ca să chibzuească care anume din aceste jurnale sau gazete să se oprească cu totul, și care dintr'însele să fie slobode a circula în țară, ca pentru aceste din urmă să se reguleze a se putea introduce prin expediția c. c. Aghenții sau prin alte asemenea canaluri și a se da deadreptul de acolo la abonați fără censură. Nu mai puțin sfatul să chibzuească și măsurile potrivite a se întrebuiță fără osebire de fețe sau locuri, la cazul când s'ar găsi undevă gazete, jurnaluri sau ori ce alte tipări de acele ce după această chibzuire se va hotări a rămâneă oprite, afară de acele ce ar veni pentru însuș întrebuițarea osebiților consuli, și prin anaforă să ni facă cunoscut cât de îngrabă rezultatul chibzuirilor sale întru aceasta spre înaintarea cuvenitei lucrări.

Beldiman Vel Post. procițoh.

No. 752 29 Decemvrie 1848.

Șeful secției, *Spăt. Polizo.**Rezoluția Sfatului.*

Dechemvrie 29. Prin anaforă să se aducă la cunoștința Înălțimii Sale că Sfatul au chibzuit asupra acelor propuse prin Domnescul ofis și după desbaterea asupra măsurilor ce au a se lua pentru oprirea necuviinților izvoitoare din introducerea de jurnale sau gazete răspânditoare de idei nepriincioase și nepotrivite sistemii politice a Principatului, au venit în socotință:

A. Ca toate gazetele sau jurnalurile străine afară de aceste ce se însemnează aici, în câtă vreme aceste nu-și vor preface colorul, adică :

Din Franța: Monitorul (*Moniteur*), Jurnalul de Deba (*Journal des Débats*) Gazeta Constituțională (*Le Constitutionnel*). Toate jurnalele de modă (*Tous les journaux de mode*).

Din Austria: 1) Gazeta de Viena, (*Wiener Zeitung*). 2) Loidul Austriac 3) Jurnalul de comerț de Lipsca. 4) Gazeta de Ausburg (*Allgemeine Zeitung*) cu această deosebire pentru această din urmă, care se sloboadă după cererea

Dumisale Aghentul austriac, ca coloanele să nu cuprindă nici o rostire împotriva Rusiei, a Porții otomane și a ocârmuirii Principatului.

Din Grechia jurnalul Ocârmuirii *Ἐφημερίς τῆς Κυβερνήσεως*.

Gazeta Valahiei.

Se deosebesc acele din gazete sau jurnale ce vor fi destinate pentru osebiți Consuli reziduatori în Principat, iar gazetele de Bucovina și de Transilvania și ori ce altă tipărire în materie politică, să fie cu totul oprite ca unele ce se tipăresc în limba națională.

B. Se deosebesc dela ori ce mărginire sau oprire toate gazetele sau jurnalele tipărite în Rusia și Turchia.

V. Gazetele sau jurnalele ce se slobod și cari se însemnează anume la litera A de aici sus, a se introduce prin expediția c. c. Aghenții sau prin alte de asemenea canale și a se da de-a dreptul la abonați fără censurare, iar *Gazeta de Augsburg* nu are a se aduce decât prin expediția c. c. Aghenții austriecești, după mărginirile la cari această gazetă este supusă.

G. Afară de gazetele și jurnalele ce se slobod precum se arată aici sus și afară de acele destinate pentru singura întrebuințare particulară a Duminilor sale Consulilor, ori și unde se vor descoperi, sau la margine sau în luntrul ferii, prin cafenele, librării, ori aduse cu prilejul introducerii de mărfuri, ori la fețe particulare, călcătorii regulei statornicite, acei ce le vor aduce, sau acei la cari se vor află, să fie supuși următoarelor pedepse:

1. Persoana la care s'ar găsi gazete, jurnale sau ori ce tipăriri oprite să fie pentru cea întâia dată supusă, de va fi cu avere, la un ștraf de *cincizeci* galbeni. Iar de nu va fi în stare a plăti, la o închisoare de șase luni, unde va fi hrănit pe socoteala sa.

2. La al doilea (sic) călcare, acel cu avere să fie ștrafuit cu una sută galbeni și supus închisorii în curgere de șase luni. Iar acel în neînchipuire de plată, unei închisori pe vreme de un an de zile.

3. Aceste ștrafuri bănești să se deo cutiei milelor în ajutorul săracilor.

Bals, Beldiman.
(Ibid., VI, f. 69.)

21.

A l'honorable Secrétariat d'Etat.

Nous avons l'honneur de porter à la connaissance de l'honorable Secrétariat d'Etat, qu'un certain nombre de journaux permis, comme le *Journal des Débats*, le *Constitutionnel*, etc., nous a été adressé à la frontière d'Autriche, vû que l'Administration des postes à Vienne n'a acun ordre jusqu'à-présent d'expédier ces journaux directement ici.

Nous venons donc prier l'honorable Secrétariat d'Etat de vouloir bien intervenir auprès de l'administration des douanes, afin que la personne chargée par nous de renvoyer ces journaux à la frontière d'Autriche et qui est M. Wittner, puisse remettre le paquet de journaux à la douane, à Mihaileni et que cette administration les expédie régulièrement ici par la poste du pays à l'honorable Secrétariat d'Etat qui aura alors la bonté de nous délivrer ces journaux dont l'entrée sans censure est permise.

Iassy, le 26 Janvier 1849.

F. Bell et C-ie.

Rezoluție.

26 Ghenar. Să se scrie carvasaralei ca să poroncească vămii dela Mihaileni de a primi arătatele jurnaluri dela comisionerul Dumisale Bell și a le trimete supt pecete, prin carvasară, la Secretariatul de Stat.

(Ibid., V, 2, f. 123.)

CUPRINSUL

	Pag.
1. Censura cărților religioase	1
2. Censura cărților românești și măsuri generale asupra presei la 1846-49.	3
3. Censura cărților străine	10
4. Censura teatrală	15
5. Censura publicațiilor periodice	21
6. Censura ziarelor	31
Acte	
I. Censura cărților religioase.	47
II. Censura cărților românești	53
III. Censura cărților în limbi străine	81
IV. Censura teatrală	96
V. Censura periodicelor din țară	111
VI. Censura ziarelor.	121

1. La al doilea (și al treilea) an de la încheierea de către unii din membrii săi ai acestui comitet, în urma unei cereri adresate în acest scop guvernului austriac, au fost încheiate următoarele convenții:

2. La al doilea (și al treilea) an de la încheierea de către unii din membrii săi ai acestui comitet, în urma unei cereri adresate în acest scop guvernului austriac, au fost încheiate următoarele convenții:

3. Aceste știri sunt încheiate să se dea celor doi zărilor în apărarea stărilor.

Haly, Belthum.

1846, VI, 1. 09.

A l'honorable secrétariat d'Etat.

Nous avons l'honneur de porter à la connaissance de l'honorable Secrétariat d'Etat, qu'un certain nombre de journaux permis, comme le *Journal des Débats*, le *Constitutionnel*, etc., nous a été adressé à la Frontière d'Autriche, où que l'Administration des postes à Vienne n'a aucun ordre préalable permettant d'expédier ces journaux directement ici.

Analele Academiei Române.

L. B.

Tom. XIX. — Desbaterile Academiei în 1896—7.	4,50
» XIX. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i> .	3.—
Domnia lui Ioan Caragea. — Biserica română, de <i>V. A. Urechiiă</i> .	1,60
August și literații, de <i>I. Kalinderu</i> .	—,35
Pretendenți domnești în secolul XVI, de <i>N. Iorga</i> .	1.—
» XX. — Desbaterile Academiei în 1897—8.	4,50
» XX. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i> .	5.—
Domnia lui Ioan Caragea, 1812—1818. — Biserica. — Școalele. — Cultura publică, de <i>V. A. Urechiiă</i> .	1,20
Primul proiect de Constituțiune a Moldovei din 1822, de <i>A. D. Xenopol</i> .	—,60
Bucureștii până la 1500, de <i>G. I. Ionescu-Gion</i> .	—,30
Manuscrise din biblioteci străine relative la Istoria Românilor (Întâiul memoriu), de <i>N. Iorga</i> .	—,60
Literații opozanți sub Cezari, de <i>Ion Kalinderu</i> .	—,30
Justiția sub Ioan Caragea, de <i>V. A. Urechiiă</i> .	1,60
Documente nouă, în mare parte românești, relative la Petru Șchiopul și Mihaiu Viteazul, de <i>N. Iorga</i> .	1.—
Indice alfabetic al volumelor din <i>Anale</i> pentru 1888—1898.	2.—
Tom. XXI. — Desbaterile Academiei în 1898—9.	5.—
» XXI. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i> .	6.—
Manuscrise din biblioteci străine relative la istoria Românilor (Al doilea memoriu), de <i>N. Iorga</i> .	1.—
Socotelile Brașovului și scrisori românești către Sfat în secolul XVII, de <i>N. Iorga</i> .	1,60
Socotelile Sibiiului, de <i>N. Iorga</i> .	—,30
Cronicele muntene. Întâiul memoriu. Cronicele din secolul XVII, de <i>N. Iorga</i> .	1,60
Expunere pe scurt a principiilor fundamentale ale istoriei, de <i>A. D. Xenopol</i> .	—,15
Edilitatea sub domnia lui Caragea, de <i>V. A. Urechiiă</i> .	1,60
» XXII. — Desbaterile Academiei în 1899—1900.	6.—
» XXII. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i> .	3.—
Românii și Maghiarii înainte istoriei, de <i>A. D. Xenopol</i> .	—,25
Portretul lui Miron Costin, de <i>S. Fl. Marian</i> .	—,50
Portul barbei și părului la Romani, de <i>Ion Kalinderu</i> .	—,50
Zece Maiu. — Cuvântare de <i>D. A. Sturdza</i> .	—,60
Din domnia lui Ioan Caragea, 1812—1818, de <i>V. A. Urechiiă</i> .	1,60
» XXIII. — Desbaterile Academiei în 1900—1901.	5.—
» XXIII. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i> .	4.—
Atanasie Comnen Ipsilant, de <i>C. Erbiceanu</i> .	—,20
Societatea sub I. G. Caragea, de <i>V. A. Urechiiă</i> .	1,60
Ioan Circa de Gambutz, ca episcop al Marmației Dositeiu Circa, 1660—1730, de <i>Ioan Puscariu</i> .	—,20
Din domnia lui Alexandru Calimah, de <i>V. A. Urechiiă</i> .	1,60
Portul perucilor și bărbierii la Romani, de <i>Ion Kalinderu</i> .	—,20
Originea Câmpulungeană a lui Gavril, Mitropolitul Kievului, de <i>T. V. Stefanelli</i> .	—,20
» XXIV. — Desbaterile Academiei în 1901—2.	6.—
» XXIV. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i> .	3.—
Două acte oficiale necunoscute de pe timpul Impăratului Bizantin Isaac II Angel, privitoare la Românii din Peninsula Balcanică spre finele secolului XII, de <i>C. Erbiceanu</i> .	—,40
Teoria probei (în știința modernă), de <i>Petre Popescu</i> .	—,50
Priviri istorice și literare asupra epocii fanariotice, de <i>C. Erbiceanu</i> .	—,40
Din luptele pentru neam: Răsturnarea lui Vasile Lupu. Studiu istoric, de <i>I. Tanoviceanu</i> .	—,30
«China supusă», manuscris grecesc cu acest titlu. Descriere și extracte, de <i>C. Erbiceanu</i> .	—,20
Luteranismul, calvinismul și introducerea limbii române în bisericile din Ardeal, de <i>Dr. At. M. Marienescu</i> .	—,30
Originea Voevodatului la Români, de <i>Ioan Bogdan</i> .	—,20
România sub raportul moral, de <i>I. Tanoviceanu</i> .	—,80
» XXV. — Desbaterile Academiei în 1902—3.	5,50
» XXVI. — Desbaterile Academiei în 1903—4.	5.—
» XXVI. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i> .	5.—
Regele Carol I și Instrucțiunea publică. Cuvântare de Zece Maiu 1903, de <i>D. A. Sturdza</i> .	—,20
Despre Cnejii Români, de <i>I. Bogdan</i> .	—,40

Din viața romană : Podoabele, toaleta și petrecerile unei elegante, de <i>Ion Kalinderu</i> .	—,50
Un hrisov al lui Mircea cel Bătrân din 10 Iunie 1415, de <i>Ioan Bogdan</i> .	—,20
Ilirii, Macedo-Români și Albanezii. Disertațiune istorică, de <i>Dr. Atanasie M. Marienescu</i> .	—,60
Episcopia Strehaiei în anii 1673—1688. Notă istorică, de <i>I. Bianu</i> .	—,20
Nicopole 1396—1877—1902. — Cuvântare rostită de CAROL I, Regele României.	
Din viața romană : Societatea înaltă pe vremea lui Pliniu cel tânăr, de <i>Ion Kalinderu</i> .	1.—
Biserica și podul din Borzești, precum și o ochire relativă la bisericiile zidite de Ștefan cel Mare, de <i>Dr. C. I. Istrati</i> .	2.—
Tom. XXVII.—Desbaterile Academiei în 1904—5.	8.—
• XXVII.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i> .	4.—
Ștefan cel Mare, Mihaiu Viteazul și Mitropolia Ardealului, de <i>N. Iorga</i> .	—,40
Românii din Bosnia și Herțegovina în trecut și în prezent, de <i>Isidor Ieșan</i> .	—,30
Câteva manuscrise și documente din țară și din străinătate relative la istoria Românilor, de <i>N. Iorga</i> .	—,20
Vieța lui Alexandru Vodă Callimachi, Domn al Moldovei, cu prilejul descoperirii testamentului său, de <i>N. Iorga</i> .	—,20
Indreptări și întregiri la istoria Românilor după acte descoperite în arhivele săsești. I. Brașovul, de <i>N. Iorga</i> .	—,50
Bărbații culți greci și români și profesorii din Academile de Iași și București din epoca zisă fanariotă (1650—1821), de <i>C. Erbiceanu</i> .	—,50
Nichifor dascălul, exarh patriarhal, și legăturile lui cu țerile noastre (1580—1599), de <i>N. Iorga</i> .	—,20
Datele cronicelor moldovenești asupra anilor de domnie ai lui Alexandru cel Bun, de <i>Dimitre Onciul</i> .	—,30
Contribuțiuni la biografiile unora din cronicarii moldoveni, de <i>I. Tanoviceanu</i> . (Cu 1 tabelă.)	—,30
Despre Ungurii și Episcopiile catolice din Moldova, de <i>Radu Rosetti</i> .	—,80
Vieța și Domnia lui Barbu Dimitrie Știrbei, Domn al Țerii-Românești (1849—1856). Memoriul I, de <i>N. Iorga</i> .	—,30
• XXVIII.—Desbaterile Academiei în 1905—6.	5.—
• XXVIII.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i> .	6.—
Vieța și Domnia lui Barbu Dimitrie Știrbei, Domn al Țerii-Românești (1849—1856). Memoriul II, de <i>N. Iorga</i> .	1,60
Cronica Bohotinului, de <i>Radu Rosetti</i> .	1,60
Noțiunea valorii în istorie, de <i>A. D. Xenopol</i> .	—,30
Din Nichita Acominatos Honiatul, traducere a părților privitoare la Istoria Asanizilor, cu introducere și index, de <i>Gheorghe Murnu</i> .	1,20
Note genealogice și biografice despre familiile Buhuș și Rosetti, foști proprietari ai moșiei Bohotinul, de <i>Radu Rosetti</i> .	—,40
Câteva manuscrise și documente din țară și străinătate relative la istoria Românilor, de <i>N. Iorga</i> .	—,30
Cauzalitatea în succesiune, de <i>A. D. Xenopol</i> .	—,50
Originele partidului național în România, de <i>A. D. Xenopol</i> .	—,20
• XXIX.—Desbaterile Academiei în 1906—7. (Sub presă).	
• XXIX.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i> . (Sub presă).	
Cronica Vascanilor (Județul Suceava), de <i>Radu Rosetti</i> .	1,50
Despre originea și transformările clasei stăpânitoare din Moldova, de <i>Radu Rosetti</i> .	—,70
Un boier oltean la Karlsbad în 1796—1797: călătoria lui Barbu Știrbei în apus, de <i>N. Iorga</i> .	—,20
Congresul pentru Proprietatea literară și artistică, de <i>A. D. Xenopol</i> .	—,20
Câteva fărâme din corespondența lui Alexandru Vodă Ghica, Domn și Caimacam al Țerii-Românești, de <i>N. Iorga</i> .	—,20
Congresul sociologic din Londra și organizarea militară a școalelor în România, de <i>A. D. Xenopol</i> .	0,30
Despre censura în Moldova. I. Iniințarea censurii de guvernul provizor rus și funcționarea ei sub acel regim. 1828—1834, de <i>Radu Rosetti</i> .	—,40